

140/1
1957/3

ს. რ. ი. ნ. ე. კ. ი.

მსოფლიო დემოკრატიული ახალგაზრდობის ჰიმნი

მუსიკა — ა. წიციკოვისა

ტექსტი — ლ. ოშანიანისა

თარგმანი — მ. ლებანიძისა

მარშის ტემპით

შვილ-ნი სხვა-და-სხვა

მე - რის ჩვენ მშვიდობა-ბა-ზე უფ-სუბობთ დღეს

ამ ჩვენს მრისხანე-ზე

წყებ - ში ვარი მუფი-ცუ-ღ მშვი-ღობის მესხ

შვილ-ნი სხვა-და-სხვა

მი - წის, ვინც მშვი-ღობის-თვის იბრ - ძვით, ჟა - ბუკ-ნო, ძმუ-რად

მო-გვე-ცით ხე-ლი და ჩვენ-თან და-დე-ქით! ვე-ქე-ქით ერთ-ხმად სიმ-ღერ-სა-ში

-სა! ძმობი-სა! ძმობი-სა

გმი-რულ პან-გებს ვერ ჩაახშობ ვერ მოჰკლავ!

ვერ მოჰკლავ! ვერ მოჰკლავ!

ვერ მოჰკლავ! ვერ მოჰკლავ!

სიმ-ღე-რა

გრგვი-ნავს ყვე-ღვან-ღე-და - მი-წა - ზე გმი-რულ

პან-გებს ვერ ჩაახშობ ვერ მოჰკლავ!

ვერ მოჰკლავ! ვერ მოჰკლავ!

ვერ მოჰკლავ!

1. შვილნი სხვადასხვა ერის ჩვენ მშვიდობაზე ვოცნებობთ. ამ ჩვენს მრისხანე წლებში ვართ შეფიცულნი მშვიდობის შვილნი სხვადასხვა მიწის, — ვინც მშვიდობისთვის იბრძვით ჭაბუკნო, ძმურად მოგვეცით ხელი და ჩვენთან დადექით!

მ ი ს ა მ ლ ე რ ი

გვექით ერთხმად სიმღერები ძმობისა! ძმობისა! ძმობისა! გმირულ პანგებს ვერ ჩაახშობ, ვერ მოჰკლავ! ვერ მოჰკლავ! ვერ მოჰკლავ! ეს სიმღერა გვრგვინავს ყველგან — დედამიწაზე. გმირულ პანგებს ვერ ჩაახშობ, ვერ მოჰკლავ! ვერ მოჰკლავ! ვერ მოჰკლავ!

1. გვახსოვს ქვემეხთა გრგვინვა, რა დაგვაფიწვებს დაცემულ ძმ სისხლით შეკრული ძმობა წინ გაგვიძღვება — გაუძღვებს წკეთილი ნების მასებს ვუხმობთ მშვიდობის გზაზე. სიკეთე ხალხის და მომავალი ჩვენს ხელში არის დღეს!

მ ი ს ა მ ლ ე რ ი

3. მარად ჭაბუკი გულით ჩვენ ვიმეორებთ მგზნებარე ფი ჩვენი სიმაართლის დროშა არ დაიხრება არასდროს ძირს ხალხთა მონობის მდომი კვლავ გვემუქრება ომით. დადექით ჩვენთან, დაგვექით ერთად, აღვუდგეთ ომის ცეცხლს!

მ ი ს ა მ ლ ე რ ი

პ ი თ ნ ე რ ი

საქართველოს ალკა
ცენტრალური კომიტეტის
ქოველთვიური
საგავშვო შუროლი

შინაარსი

მეექვსე მსოფლიო ფესტივალი (ფოტონარკვევი) გვ.	33-
მ. პრილეუაევა — დასაწყისი (ერთი თავი მოთხრობიდან. თარგმნა ე. კეჭელაძემ)	4
ვ. გოგოლაშვილი — გვეძახის სკოლა და ზარი (ლექსი)	8
ო. იოსელიანი — ჩატეხილი ხიდი (მოთხრობა)	8
ა. კარბელაშვილი — უცნაური ბგერები (ფანტასტიური მოთხრობა)	10
გ. ბარამიძე — პატარა მსახიობები (ფოტონარკვევი)	15
გ. მაჭურიანი — ციმბირელ პარტიზანთა პაპა (წერილი)	18
შ. ცვიშა — მასპინძელი (ლექსი, თარგმნა მარიჯანმა)	19
ე. ყიფიანი — ჯაბა მკედელი (ლეგენდა)	20
გ. კაჭხიძე — თვითონ როდის გექნება... (ლექსი)	23
ძმები გრიშები — მწყემსი ბიჭი (ზღაპარი, თარგმნა ივრმანულიდან მ. გომართელმა)	23
რ. კრუმგოლცი — ორთა ბრძოლა ჯუნგლებში (ამბავი, თარგმნა ს. თურნავამ)	24
ხ. ბერულავა — ჯიუტი იგი (ლექსი)	26
ტექნიკის სამყაროში	27
რ. ბერიძე — მრავალმოსავლიანი მარწყვი (წერილი)	29
ალ. ივარდავა — ბეჭემოთების თჯახი (ნარკვევი)	30
ი. ს. ნიკიტინი — რუსეთი (ლექსი, თარგმნა მ. ლებანიძემ)	31
მოკლედ ყველაფერზე	32
გარეკანის პირველ გვერდზე — „ნესტორ კალანდარაშვილი კრემლში, ვ. ი. ლენინთან“ — ნახ. რ. ცუცქირიძისა; მეორე გვერდზე — დემოკრატიული ახალგაზრდობის ჰიმნი; მესამე გვერდზე — ფასართობი; მეოთხე გვერდზე — იუმორი.	
ურნალი დასურათებულია მხატვრების: ო. კოროვინის, გ. გელოვანის, ჯ. ლოდუას, გ. თოთიბაძის, რ. ცუცქირიძის და ნ. შალივაშვილის მიერ.	

9

სექტემბერი
1957

რედაქტორი რევაზ მარგიანი

სარედაქციო კოლეგია: შ. ბერიანიძე, რ. ელანიძე, მ. ლებანიძე (პ/მგ. მდივანი), მარიჯანი, რ. ქორქია, გ. ფოცხიშვილი (სამხატვრო რედაქტორი).

გამოცემის წელი
XXXI

ს ა ზ ლ ი ბ გ ა მ ი

7290

მალა ამართა მეგობრობის ჩირაღდანი რუსმა, ზანგმა და ჩინელმა ახალგაზრდამ. — მშვიდობა! მეგობრობა! — მღერიან ისინი სამყაროს გასაგონად.

გაეჩვენა მსოფლიო

ჩვენი სამშობლოს დედაქალაქი მოსკოვი არაჩვეულებრივ სანახაობას წარმოადგენდა ამ დღეებში. მსოფლიოს ყოველი კუთხიდან მოედინებოდნენ ახალგაზრდა სტუმრები. მოსკოვის ქუჩები, მოედნები თუ პარკები გაივსო აფრიკელებითა და შოტლანდიელებით, ფრანგებითა და ინდოელებით. აქ ნახავდით არგენტინელებსა და მექსიკელებს, უზბეკებსა და ბელგიელებს, ინგლისელებს, ინდონეზიელებს, სირიელებს, შვედებს, ისლანდიელებს... მათ მსოფლიო ახალგაზრდობისა და სტუდენტების ზეიმზე, მე-9-ე ფესტივალზე მოსკოვში მასპინძლად ხვდებოდნენ ჩვენი დიადი საბჭოთა ქვეყნის წარმომადგენელი — ახალგაზრდა მუშები, სტუდენტები, მწერლები, ჟურნალისტები.

მშვიდობა! მეგობრობა! — ეს ორი სიტყვა გაისმოდა ყველა ენაზე. ფესტივალის მონაწილენი სიხარულით შეხვდნენ ერთმანეთს. ჭეშმარიტად რომ მეგობრობისა და მშვიდობის ზეიმი იყო. საბჭოთა ახალგაზრდობამ გაცნო სტუმრებს საყვარელი დედაქალაქი მოსკოვი, მშენებლობის უბნები, სასწავლებლები, სასოფლო-სამეურნეო გამოფენა, ქარხნები და

სულ მოკლე ხანში მოასწრეს საქართველოს წარგზავნილებმა სხვადასხვა ქვეყნის შვილებთან დამეგობრება. გულითადი, მხიარული საუბარი გაიბა მათ შორის.

* * *

ფესტივალზე პატარებიც შეხვდნენ ერთმანეთს. მოსკოვის № 330 სკოლის მეშვიდეკლასელი ირა გლუშმანი და ბომბეელი უმა მანენტი მოსკოვში დამეგობრდნენ.

ფინელმა ურკო კომონენმა უამრავი საფესტივალო ნიშანი შეაგროვა იმ დღეებში. კოლექციის სიმდიდრემ გააკვირვა და აღტაცებაში მოიყვანა მოსკოველი მოსწავლეები.

* * *

მოსკოვში, ახალგაზრდობისა და სტუდენტობის მეექვსე მსოფლიო ფესტივალზე საფუძველი ჩაეყარა მეგობრობის პარკს. კანადელმა სტუდენტებმა დ. ევენსმა და ა. ანტანასმა სხვებთან ერთად ჩარგეს პარკში მეგობრობის ნერგები.

ფესტივალი

კიდევ ბევრი რამ, რითაც ამყოფს საბჭოთა ქვეყანა. აღფრთოვანებულ სტუმრებს ყოველ წამს აჩერებდნენ, ეცნობოდნენ, თხოვდნენ ავტოგრაფს. მოსკოველი პიონერები იმ დღეებში თან დასდევდნენ უფროს მეგობრებს, მათთან ერთად რგავდნენ მეგობრობის ნერგებს პარკში, წკრიალა ხმებს უერთებდნენ მჭეუხარე ჰანგებს.

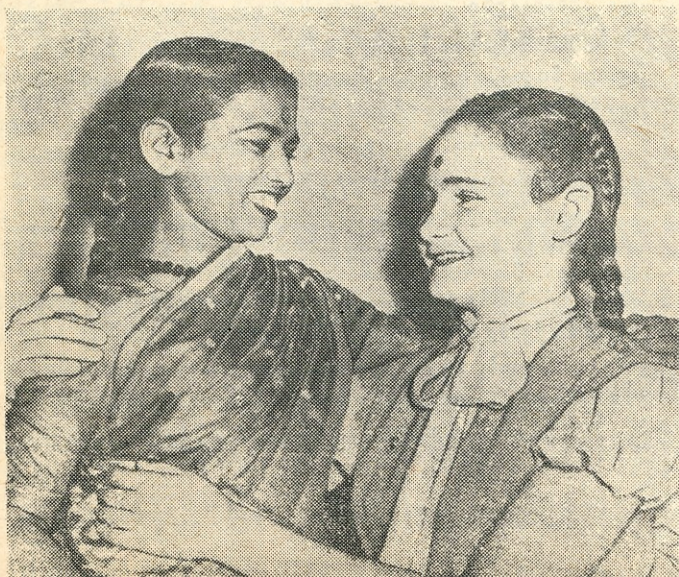
მსოფლიოს ცნობილი ადამიანები მიესალმნენ ახალგაზრდობის ამ დიად დღესასწაულს. ისინი იმედს გამოთქვამდნენ, რომ მეექვსე ფესტივალი უფრო მეტად განამტკიცებს მეგობრულ თანამშრომლობას ხალხთა შორის, ძმობას, მშვიდობას.

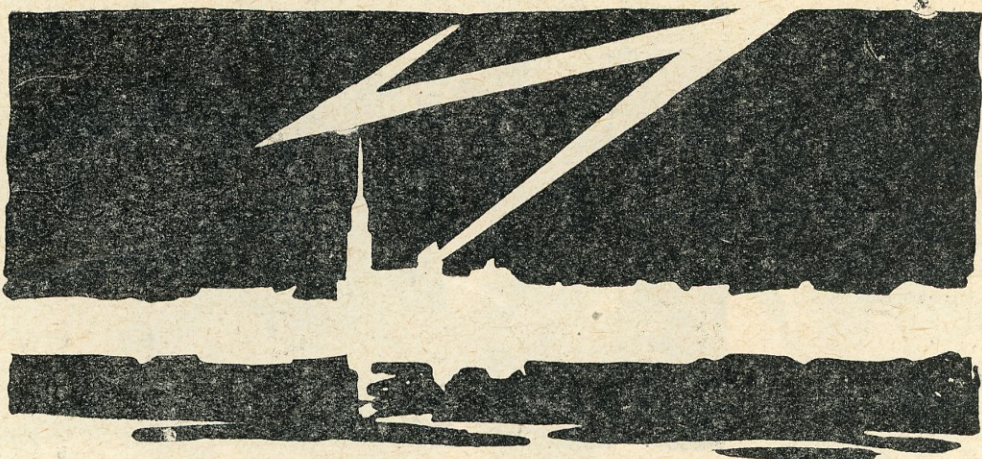
სხვა მოძმე ერებთან ერთად დიდი წარმატება ხვდათ წილად ჩვენი რესპუბლიკის წარგზავნილებსაც. ქართულმა ცეკვებმა და სიმღერებმა ეშში შემატა ფესტივალს, აღტაცებაში მოიყვანა სტუმრები.

ზეიმისა და სიხარულში გაიარეს ფესტივალის დღეებმა. ახალი მეგობრები სინანულით დაშორდნენ ერთმანეთს, მაგრამ თითოეულმა მათგანმა თან წაიღო სიბო, სიხარული და დიდი რწმენა მშვიდობისა, მეგობრობისა.

მოსკოვის ახალ პარკში, რომელსაც მეგობრობის პარკი უწოდეს ახალგაზრდებმა, იზრდებიან, შრიალებენ და მაღლა, მზისაკენ იწევენ მეგობრობის ხეები.

მოსკოვში ყოფნისას სხვადასხვა ქვეყნის ახალგაზრდებმა თავთავიანი ეროვნული ხელოვნება უჩვენეს ერთმანეთს. ინდოეთის წარმომადგენლებმა კონცერტი გამართეს მეტრომშენებლობის კულტურის სახლში. მოსკოველი ქალიშვილი ვალია ზუიკო გატაცებით ესაუბრება ინდოელ სოლისტებს.

დასაწყისი

მ. პრილაპევა

ნახატები ო. კოროვინისა

(ერთი თაზვი მოთხრობიდან)

ბაბუშკინი ნევის მექანიკურ ქარხანაში ზეინკლად მუშაობდა. ქარხანას მისი მეპატრონის, სემიანნიკოვის სახელი ერქვა. ბაბუშკინი ქარხნის მახლობლად, ნევის საყარაულოს უკან, „შლისელბურგის“ შარაზე ერთ უშნო, ყავრით დახურულ პატარა სახლში ცხოვრობდა. ღუმელის სახურავთან მარდი ტარაკანები დაშრიალებდნენ, ირგვლივ კი ახალმოწველილი რძისა და ცხელი პურის სუნი ტრიალებდა. სახლის დიასახლისი, ქარხნის კანტორის მოსამსახურის ქერივი, მარტოხელა მოხუცი დედაკაცი იყო. ყავდა საკუთარი ძროხა და ზედმეტ პატარა ოთახს აქირავებდა. ბაბუშკინის მიერ ნაქირავებ ოთახს ცალკე შესასვლელი ჰქონდა, რაც მეტად მოსახერხებელი იყო. რა ხალხი დადიოდა მასთან და რისთვის — დიასახლისს სულაც არ აინტერესებდა. იგი პირქუში ადამიანი იყო. მეზობლებთან ნაცნობობას არ აბამდა, თვით მდგმურებსაც კი მხოლოდ საქმეზე ელაპარაკებოდა.

უფრო შესაფერ ბინას ვერც ინატრებდა კაცი. ბაბუშკინი თვეში რვა მანეთს უხდიდა დიასახლისს.

დღევანდელი შეხვედრისათვის მზადებამ იმდენი სასიამოვნო აზრი განაცდევინა ბაბუშკინს, რომ იგი დილიდანვე კარგ გუნებაზე დადგა. კვირა დღე იყო. ირგვლივ ყველაფერი სადღესასწაულოდ გამოიყურებოდა. შეხვედრის მოლოდინში შეძლებისდაგვარად გამოეწყო კიდეც: ახალი პიჯაკი და ბანტიანი გახამებული პერანგი ჩაიცვა.

საღამო ხანს, როცა დათქმულ დროისათვის ამხანაგებმა თავშეყრა იწყეს, ბაბუშკინს, ცოტა არ იყოს, ხასიათი წაუხდა. ყველანი უბრალოდ იყვნენ ჩაცმული,

მხოლოდ ბაბუშკინი იყო გატკეცილ-გახამებულში გამოწყობილი. იგი შეეცადა დაეფარა ეს უხერხულობა. და ნიკიტა მერკულოვის დაცინვაც ვითომ ვერ გაიგონა.

— შენ რა, გოგოებს ხომ არ ელოდები? — გესლიანად ჩაუკრა ნიკიტამ.

— აგრეც რომ იყოს?!

მერკულოვს ბაბუშკინი ერთი საუბრის შემდეგ დაუმეგობრდა: გამოირკვა, რომ ნიკიტაც მასავით ეძებდა ცხოვრების აზრს და კლასთა ბრძოლის შესახებ წიგნებს კითხულობდა. ერთი ასეთი წიგნი — ჰაუპტმანის „ფეიქრები“ — მთელი ღამე ერთად იკითხეს. იმ ღამეს თითქოს ორივე ხელმეორედ დაიბადა ქვეყანაზე.

დღეს წრის მეცადინეობაზე ექვსი სხვადასხვა ფაბრიკისა და ქარხნის მუშები მოვიდნენ, ყველანი ბაბუშკინის ნაცნობები იყვნენ, ერთმანეთს კი არ იცნობდნენ. მაგრამ, კონსპირატიული მოსაზრებებით, ბაბუშკინი არ ჩქარობდა ამხანაგები ერთიმეორისათვის გაეცნო. ამიტომაც, პირველ ხანებში საუბარი როგორღაც ვერ აეწყო. მხოლოდ ნიკიტა სცემდა ოთახში ბოლთას და დაბალ ხმაზე ლექსებს ბუტბუტებდა:

მითხარი ძმაო განა ტყუილად
მოსკოვი ცეცხლით გადაბუგულა...

კარის ზღურბლთან მისული უკანვე ბრუნდებოდა და თითქოსდა უგულოდ, ნაძინარევი სახით ხალხს აკვირდებოდა. ბოლოს, ამხანაგები მოეწონა, თუ ლექსმა წაუკიდა ცეცხლი, — უკვე აღარ ბუტბუტებდა, გრძნობით წარმოთქვამდა თითოეულ სიტყვას:

„დიას, ჩვენს დროში ცხოვრობდა ხალხი!
ახლანდელ მოდგმის მსგავსი კი არა,
მათ დევგმირები ერქვათ სახელად...“

სწორედ ამ დროს გამოჩნდა ის, ვისაც ელოდნენ; მიუხედავად ყინვებისა, მოსულს საშემოდგომო პალტო ეცვა და თხელი შლიაპა ეხურა. სახლში ისე თავისუფლად შემოვიდა, თითქოს იქ არაერთხელ ყოფილიყოს.

— მაშ, გაწყდნენ რუსეთში დევგმირები? — შემოსვლისთანავე ჩაერია ლაპარაკში და გაიღმა.

უცხო კაცის გამოჩენისთანავე ნიკიტა მერკულოვმა მისთვის ჩვეული ნაღვლიანი სახე მიიღო და პასუხი შეაგვიანა.

— გამარჯობათ, მე განხავართ ფეოდორ პეტროვი, — წარმოთქვა მოსულმა და ნიკიტას ჩამოსართმევად ხელი გაუწოდა.

— გამარჯობათ, — წარმოთქვა ნიკიტამ, რომელსაც ვერ გადაეწყვიტა დაესახელებინა თუ არა თავისი გვარი და სახელი. ნიკიტამ თავისი ვინაობის შესახებ არაფერი თქვა, სიტყვები ნელნელა შეარჩია და მოსულს ასე უპასუხა: — თუ მხედველობაში ფიზიკურ ძალას მივიღებთ, მისი აღმატებულების გრენადერთა პოლკში, რომელიც სახელმწიფო პერსონას იცავს, დევგმირები სარჩევადაც არის. მაგრამ რა ჰყრია ასეთ დევგმირობაში?!

მოსული დუმდა. იგი იღიმებოდა. ბაბუშკინს უეცრად გაახსენდა, რომ პაროლი არ წარმოუთქვამს. ტანში დასცეცხლა, ფეხი წინ წადგა და ლექტორს მოახსენა:

— გადავილიეთ ლოდინში...

მას მოეჩვენა, რომ ლექტორმა უსიამოდ შეავლო თვალი მის სადღესასწაულოდ განამებულ ბანტიან პერანგს. „უთუოდ ლექტორს მასპინძელი მერკულოვი ეგონა, — გაიფიქრა ბაბუშკინმა, — ალბათ, მისი აზრიანი მსჯელობაც უფრო მოეწონა“.

ლანძღავდა თავისთავს გულში და სჯეროდა, რომ თვითონ მან და მისმა საცხოვრებელმა ოთახმა არასასიამოვნო შთაბეჭდილება მოახდინეს ლექტორზე.

ოთახის საპატიო კუთხეში, სახატეს წინ, კანდელი ენთო. ხატი სახლის პატრონისა იყო, კანდელსაც დიასახლისის უფლიდა და ბაბუშკინიც არას ეუბნებოდა, რომ ეჭვი არ აღეძრა. კედელზე მეფისა და დედოფლის სურათი ეკიდა; სურათქვეშ, ძელებზეა მეფის საწინააღმდეგო ბროშურა იყო დამალული. მაგრამ ამის შესახებ ხომ ლექტორმა არაფერი იცოდა.

„უთუოდ ჩამორჩენილ ხალხში მოვხვდიო, ასეთი აზრი შეექმნა ალბათ“, — სინანულით გაიფიქრა ბაბუშკინმა და გულის ტკივილი იმან უფრო გაუძლიერა, რომ ლექტორმა პოლიტიკური ლექციის დაწყების მაგივრად, რასაც ყველანი მოუთმენლად ელოდნენ, მის განამებულ საყელოს მიაპყრო მხერა.

— ჯამაგირი გყოფნით? — იკითხა მან.

ლექტორი ცხოვრების ყველაზე მტკივნეულ საკითხს შეეხო — როგორც იტყვიან ხოლმე, შიგ მიზანში მოარტყა.

ნიკიტა, რომელიც ეს-ეს იყო ბაბუშკინის განამებულ საყელოზე იცინოდა, ახლა გაბრაზებით ბურტყუნებდა:

— ძვირად გვიჯდება ჯამაგირის მოპოება!

ნიკიტა შუბლქვემოდად შეპყურებდა ლექტორს, ეტყობოდა ცხარე სიტყვიერი ბრძოლებისათვის ემზადებოდა.

ბაბუშკინი უნებურად გამოცოცხლდა, უხერხულობაც სადღაც გაუქრა.

— ჩვენს ცხოვრებას განამებული საყელოთი ნუ განვსაზღვრავთ, — მტკიცე ხმით უთხრა მან ლექტორს. — სხვა უფრო დამამტკიცებელი საბუთები არსებობს. აი, თუნდაც ეს: რამდენი დღეა კალენდრის მიხედვით თვეში? ოცდაათი! ჩვენთან კი, ქარხანაში, საკუთარი, შინაური აღრიცხვა აქვთ.

— დავსხდეთ, ამხანაგებო, — შესთავაზა მუშებს მოსულმა.

მისი უბრალოება გიზიდავდა, და ბაბუშკინს სურვილი აღეძრა ეთქვა ყველაფერი, გადაეშალა იმ ინტელიგენტისათვის თავისი ნამდვილი მუშური ცხოვრება. ბაბუშკინი ხომ ისეთ ინტელიგენტებსაც იცნობდა, რომლებიც მათთან იმისათვის მოდიოდნენ, რომ მუშებისათვის ბრძოლა ესწავლებინათ. მაგრამ ცხოვრების უცოდინარობის გამო ყველა ცდა უშედეგოდ მთავრდებოდა. ესეც ისეთი ხომ არ არის ნეტავ?!

მუშები მაგიდას შემოუხსდნენ. ლექტორი საპატიო კუთხეში ნატქვეშ დასვეს. ბაბუშკინმა კანდელი ჩააქრო.

— ტყუილად გაისარჯეთ, — წარმოთქვა ლექტორმა, — დიასახლისი შეამჩნევს და გაჯავრდება.

— მაშ, მიხვდა რაშიც არის საქმე, — გაიფიქრა ბაბუშკინმა, და ლექტორისადმი სიმპატია აღეძრა.

— ვისაუბროთ და ისევ ავანთებ, — ხელი ჩაიქნია ბაბუშკინმა. იგი ჩქარობდა, უნდოდა ადრე დაეწყო ლაპარაკი იმაზე, რისთვისაც შეიკრიბნენ ისინი აქ. დასავლეთის მუშების ბრძოლებზე — თუმცა ინსპექტორისაგან ფარულად, მაგრამ მაინც ყვებოდნენ ხანდახან მასწავლებლები გაკვეთილებზე, მათზე ეწერა წიგნებში, ერთმანეთშიაც ბევრს ლაპარაკობდნენ ახლო ამხანაგები. ახლა საკუთარ, რუსულ ცხოვრებაში გარკვევის დრო იყო მოსული.

ბაბუშკინი ნელა და უხერხულად ლაპარაკობდა; მისი აზრები უფრო ცხოველი იყო, ვიდრე სიტყვები. საფეთქლებთან ოფლმაც კი დაასხა. იგი ცდილობდა მუშათა ცხოვრების სურათების ძლიერად და ნათლად დახატვას, რათა ყველას გაეგო, რომ გამოსავლის მონახვა იყო საჭირო.

ამ უკანასკნელი ნახევარი საუკუნის განმავლობაში ნების საყარაულო მჭიდროდ დაიფარა ფაბრიკებითა და ქარხნებით. ქარხნის კორპუსები მატულობს, მუშახელი იზრდება. მარტო ნების საყარაულო მუშების ათასეულ არმიას ითვლის.

მაგრამ უფლება?

— აიღეთ თუნდაც ტორნტონოველები, — ჩაურთო სიტყვა ნიკიტამ, — ნების გაღმა საქონელივით შერეკეს შემოღობილში, ბატონყმობა იყოს თითქოს, ისე ექცევიან.

— სემიანნიკოველები უკეთეს დღეში ვართ, — განაგრძობდა ბაბუშკინი; მღელვარებისაგან იმდენი ისწორა პერანგის საყელო, რომ ბანტი გვერდზე მოედრიცა.

— ადვილია ცხოვრება სემიანნიკოვის ქარხანაში! — თითოეულს ორმოცდახუთი სამუშაო დღე გამოუდის თვეში! ისეთი დღე არ არის, რომ შუალამემდე თუ არა, ღამემდე მაინც არ ვიმუშაოთ. თორმეტ საათს რომ გამუშავებენ, მერე ნახევარ ცვლას გიმატებენ. საყვირს მისცემენ, შენ კი მაინც გამოკეტილში ხარ გამომწყვდეული. ნომერი ოსტატს აქვს გადამალული. სინჯე ერთი და უნომროდ ცხვირი გაჰყავი ქარხნიდან, ვიდრე თვრამეტ საათს არ გაგატყეცინებენ.

ერთხელ უგრძობლად გულმეწუხებული მუშა გა-

ლექტორი ისეთი დაძაბული ყურადღებით უსმენდა მათ, რომ ბაბუშკინს ყველაფრის მოყოლის სურვილი აღედგრა, სურდა გადაეხსნა გულის ყველა კუნჭული.

მოვარით საამქროდან. რეტი დასხმოდა ზედმეტი მუშაობისაგან.

— რეტი დაგესხმება, მაშ რა იქნება!

ისინი ყველაფერ ამას ლექტორს უყვებოდნენ, თორემ საკუთარი ცხოვრება ხომ მათთვის კარგად იყო ცნობილი.

ლექტორი ისეთი დაძაბული ყურადღებით უსმენდა მათ, რომ ბაბუშკინს ყველაფრის მოყოლის სურვილი აღედგრა, სურდა გადაეხსნა გულის ყველა კუნჭული.

„კარგი ინტელიგენცია“ — უეცრად გაიფიქრა ბაბუშკინმა. იგი თანდათან ემორჩილებოდა იმ დიდი სიმპატიის გრძნობას, რომელიც აღუძრა მას ამ სრულიად ახალგაზრდა კაცმა, რომელსაც შესამჩნევად შემეჩხერებული თმა და დიდი შუბლი ჰქონდა. ბაბუშკინს ცნობისმოყვარეობა აღედგრა: „როგორ დაიწყებს ლაპარაკს, რაზე ილაპარაკებს? რა იცის და რას ასწავლის მათ?“

— რატომ არის კაპიტალისტისათვის უფრო ხელსაყრელი ერთი მუშა ამუშაოს თვრამეტ საათს, ვიდრე ორი დაიქირაოს? — მოულოდნელად იკითხა ლექტორმა.

რატომ? მუშებმა ამ კითხვის განხილვა დაიწყეს. ლექცია შეუმჩნევლად დაიწყო. ბაბუშკინი უეცრად ვერც კი მიხვდა, რომ სწორედ ეს, ჩვეულებრივი ლაპა-

რაკი ნიკიტა მერკულოვის, მისი და სხვა მუშების ცხოვრების შესახებ იყო წრის მეცადინეობა პოლიტიკური ეკონომიის საკითხებზე: კაპიტალზე — დამატებით ღირებულებაზე — ხელფასზე. ლექტორი არ ხმარობდა მეცნიერულ სიტყვებს. არავითარ ქალაქში არ იხედებოდა.

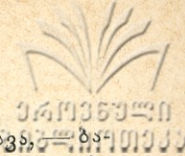
კაცმა რომ თქვას, ეს არც იყო ლექცია. მაგიდას უსხდნენ და ყველასათვის გასაგებ და საჭირობოროტო საკითხებზე ლაპარაკობდნენ. გამოირკვა, რომ „ინტელიგენტმა“ საფუძვლიანად იცოდა მუშათა ცხოვრება. და რაც ყველაზე გასაკვირი იყო, იცოდა ის, რაც მათთვისაც არ იყო გასაგები.

„კაპიტალისტები და მუშები ერთმანეთის მოწინააღმდეგენი არიან. მთავრობა კაპიტალისტების მხარეზეა. ეს ხომ ასეა, მაგრამ შემდეგ, შემდეგ რა?“ — ფიქრობდა ბაბუშკინი.

— კაპიტალისტები არასოდეს არ მისცემენ მუშებს უფლებებს, თვითონ მუშა არის თავის თავისუფლების მომპოვებელი.

რალაც უცნაური საშუალებით ლექტორი თითქოს ყურს უგდებდა ბაბუშკინის გულისთქმას, — იჭერდა მის აზრებს და ნათელსა და გადამწყვეტ სვლას აძლევდა.

მათ. იმის გამო, რომ ეს მეცადინეობა ჩვეულებრივს არ ჰგავდა, ბაბუშკინიც უცნაურად განიცდიდა მას.

ლექტორს სიტყვას აღარ აწყვეტინებდნენ. ბაბუშკინის წრის წევრები ახალგაზრდა მუშები იყვნენ, მაგრამ კარგად იცნობდნენ მუშათა გაფიცვებს, განსაკუთრებით ნევის საყარაულოზე, იუორკის ქარხნებში, ტორნტონოვსკის ფაბრიკაში. აბა სემიანნიკოვსკის ქარხანაში ხომ მუშების ბუნტს თვლა არ ჰქონდა, მაგრამ ლექტორი მართლ საყარაულოს ამბებს კი არ ჰყვებოდა, და არც ზოგად სიტყვებს ხმარობდა, რომელთაგანაც სული ელევა ადამიანს, ტვინი ეღლება ისე, რომ მერე ფიქრიც აღარ შეუძლია. ლექტორი სიტყვას არ მოაბრუნებდა, რომ ფაქტი არ მოეყვანა, ან მთელი სურათი არ წარმოედგინა. მოსკოვის ტუტიკოვის მანუფაქტურის ქარხანაში გაფიცვაა. იაროსლავსკის მანუფაქტურის ქარხანაში გაფიცვაა. ტაგილის თუჯისჩამომსხმელ ქარხანაში მღელვარებაა. ეგორევკაში გაფიცვაა.

გამოდიოდა, რომ მთელ ქვეყანაში დღევანდელი მუშათა ძალები.

— მაინც კი ვერ გავიმარჯვებ და! — წარმოთქვა ნიკიტა მერკულოვმა.

ლექტორმა ყურადღებით შეავლო თვალი მერკულოვს, ეტყობოდა კამათი სიამოვნებდა. კითხვებს გასროლილი ბურთივით იჭერდა და პასუხსაც წუთშივე იძლეოდა.

— ვიდრე მუშებისათვის რევოლუციური ბრძოლების მეცნიერება უცნობი იყო, გამარჯვებაზე ლაპარაკიც არ შეიძლებოდა.

„...მაშასადამე არსებულა ასეთი მეცნიერება! ჰოდა, აქეთ მოსწით, დროზე, რაღას ელოდებით?“

ასე ფიქრობდა ბაბუშკინი, რომელსაც გული რაღაც არაჩვეულებრივი სიხარულით ჰქონდა სახსე, თითქოს პირველად გრძნობდა თავის ჯანმრთელობას და ახალგაზრდობას; წარმატებების სურვილით თავბრუს ეხვეოდა.

მაგრამ მუშაობა, რომელიც წინ იყო, ითხოვდა ცოდნას, მოხერხებას, გამძლეობას, მეტად ხანგრძლივი დროის განმავლობაში...

გამომშვიდობებისას ლექტორმა ყურადღების გამახვილებაზე, საამქროებში ხალხის შერჩევის საჭიროებაზე ილაპარაკა და მუშებს ბროშურა დაუტოვა წასაკითხად.

ბაბუშკინმა ბროშურა მეფის სურათის უკან ამოსდო და ხატის წინ კანდელი აანთო.

— დილით აგენტო, — წარმოთქვა ნიკიტამ, რომელმაც ლექტორის წინაშე ბაბუშკინის მაგივრად რაღაც უხერხულობა იგრძნო.

— კი, მაგრამ ზეთი? ზეთის მიხედვით მიხვდება რამდენ ხანს ენთო.

ლექტორს გაეცინა. იგი ისე გულიანად ხარხარებდა, რომ გაუცინარ ნიკიტასაც კი გაეღიმა.

— თქვენ ახალგაზრდა ჩანხართ, თავი კი თითქოს გამელოტლებათ კიდეც, — უეცრად წამოაყრანტალა ნიკიტამ.

ლექტორმა ფართე შუბლზე ხელი გადაისხვა ბუშკინის მოჩვენა, რომ ლექტორმა უხერხულობა იგრძნო.

— ჭკუამ გადენა შუბლიდან, — სცადა ნიკიტას უადგილოდ ნათქვამი სიტყვის გადაფუჩჩება ბაბუშკინმა. ლექტორი კიდეც უფრო მეტად ხარხარებდა. მუშებს ძალიან მოეწონათ იგი — გონიერი ადამიანი, ცეცხლოვანი, ყველასათვის მისაწვდომი და გასაგები.

ბაბუშკინმა გაჩერებამდე მიცილება შესთავაზა.

— გამაღობთ, არ არის საჭირო! — იუარა მოსულმა. ფრთხილად იყავით; ამხანაგებო!

ლექტორი ოდნავი ენის ჩლექით ლაპარაკობდა.

— როგორი დასამახსოვრებელი ლაპარაკი გაქვთ, — შენიშნა ბაბუშკინმა.

— ეს კი ცუდია, ძალიან ცუდი. — იწყინა ლექტორმა, ნუთუ ასე სანიშნოდ ვლაპარაკობ?!

ბაბუშკინმა კარის საკეტი მოსინჯა, კარი უხმაუროდ გააღო, და პარმაღზე გავიდნენ.

ჩუმი და ნათელი ღამე იდგა. ფენებქვეშ თოვლი ხრაშუნობდა. მთვარით განათებული ფარდულის სახურავი ფენიერი თოვლის ქულქვეშ სინათლის სხივებად იღვრებოდა. იქ თითქოს რაღაც მოძრაობდა, ნათებოდა, ქრებოდა, ციმციმებდა. მთვარის შუქის თოვლზე თამაში რაღაც იღუმალ სანახაობას წარმოადგენდა, ღამის მყუდროება და გარეუბნის ჩამქრალი ფანჯრებიც ასევე არაჩვეულებრივი და იღუმალი იყო.

პარმაღზე მდგარი ბაბუშკინი მიმავალი კაცის სილუეტს თვალს არ აცილებდა. სიჩუმეში დიდხანს ისმოდა მარტოდ მიმავლის ფეხის ხმა მოყინულ გზაზე.

გზა გრძელი ჰქონდა. უკვე გვიან იყო. ორთქლმავალი არც თუ ისე ადრე მოვიდოდა. ბაბუშკინმა ნახევრად ცარიელი ვაგონი წარმოიდგინა და იგრძნო, თუ როგორი სიცივე იქნებოდა იქ. ორთქლმავალი ნელ-ნელა მირახრახებს მიძინებულ ქუჩებზე. ქათქათებს გაყინული ნევა. ვიდრე ნევის „ჩაიდან“ ქალაქში შელასლასდება, ვიდრე ლექტორი კონკაში გადაჯდება, ქალაქშიც ღამე იქნება.

„ნეტავ, სახლში თუ ელოდება ვინმე? ნეტავ რა ჰქვია?“ — ფიქრობდა ბაბუშკინი, რომელიც რა თქმა უნდა, მიხვდა, რომ ლექტორი მათთან სხვისი გვართა და სახელით მივიდა. ვინ არის? საიდან მოვიდა? როგორ ცხოვრობს?

რატომღაც ბაბუშკინს სურდა ყველაფერი სცოდნოდა ამ კაცის შესახებ: მისი ჩვიულებრივი ადამიანური ცხოვრება, ჩვეულებრივი წყენა და სიხარული. და ამავე დროს, იგი იმაზედაც ფიქრობდა, რომ ნიკიტამ დევგმირებზე არასწორად დაასკვნა. როცა დევგმირები მოიხსობიან, ალბათ სიცოცხლეს შეწყვდება.

თარგმნა ე. კეჭაყაძემ

გვეძახის სკოლა და ზარი

დავკეცეთ კარები...
ზეცაა კრიალა...
დღეები გასულან სწრაფად.
გვეძახის, გვეძახის,
გვეძახის ხმიანად
ძვირფასი მერხი და დაფა.

მოვდივართ,
დავტოვეთ სოფელი მცინარე,
პატარა ჭალა და ხიდი
ვაკეზე ჩამორბის ცისფერი მდინარე
და მერე დაღლილი მიდის.

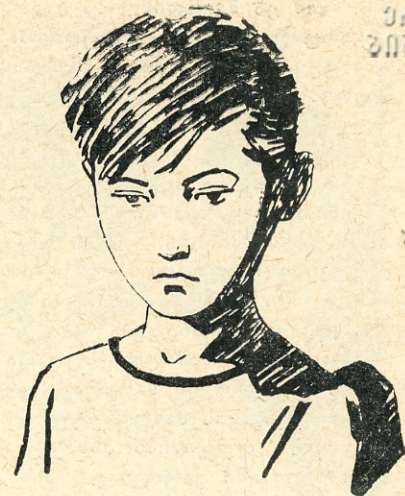
ტყე-და-ტყე,
მთა-და-მთა,
გადმორბის ნიაფი,
გადმორბის, არ იცის დაღლა,
ლამაზი ალგები ტოტების შრიალით
მიდიან მაღლა და მაღლა.

სკოლის და მერხების
დანახვა გვახარებს,
სკოლაშიც გაგვევება გზნებით, —
ძმობილი ახალი,
დობილი ახალი,
ახალი მთები და გზები.

აჰა, ეს ცაცხვები
რა უცებ დაზრდილან!
ჩვენ თვითონ ჩავრაზმეთ მინდვრად.
ეს ჩვენი დროშაა,
ეს ჩვენი ხაზია,
აქ ჩვენი კარები იდგა!

დავკეცეთ კარები...
დღე არის კრიალა...
დამდგარა მზიანი დარი.
გვეძახის, გვეძახის,
გვეძახის ხმიანად
მშობელი სკოლა და ზარი!

ვახგანო გომოლავეილი

ოვია იოსელიანი

ნახატები გ. გელოვანისა

ჩაგენილი ხიდი

ასე იყო თუ ისე, აეთოსა და ტატეს შორის ხიდი ჩატყდა. ხიდი მარტო მეგობრობისა კი არ ჩამტყდარა, მათი ეზოების შემაერთებელ სარწყავ არხზე გადებულ იორი ღერი ფიცარიც წყალს მისცეს და კანგაცილი აკაციის სარისაგან საგულდაგულოდ გამზადებულმა ხიდის სახელურმაც თქვენი ჭირი წაიღო.

სანდრო და ვაჟა რომ ერთმანეთს გაებუტნენ, რაც დღენახევარზე მეტ ხანს არ გაგრძელებულა, ჩვენ საქმეში ჩავერიეთ.

ვაჟამ თქვა:

— მე რა, მე ხომ არ ვემდური, თვითონ მებუტება და...

ამის შემდეგ სანდროს, შუადღისას ცაზე რომ ღრუბლის ერთი ნაფლეთიც არ ჩანდა, პირდაპირ ბნელი დღე დავახახეთ.

— წარმოგიდგენია?! — მომიბრუნდა სანდროზე გაჯავრებული გიგლა, — წარმოგიდგენია ასეთი არა-მზადობა?! არავენ გემდუროდეს, შენ კი...

— პირდაპირ არაკაცობაა! — სიტყვა ჩამოვართვი მე.

— და მერე როგორი! — თავი გადააქნია გიგლამ.

ამის შემდეგ სიტყვა სანდროს მივეცი. მან განაცხადა, რომ მას ეგონა, — თვითონ ვაჟა იყო გაბუტული.

ასე რომ, ჩვენ ასეთი უთანხმოების, თუ გაუგებრობის დროს პირდაპირ მისწრება გახლდით და ჩვენს ანლო მეგობრებს შორის ხიდების ჩატყვის კი არა, ოდნავ შერყევის დროსაც აღდგენის თადარიგში ვიყავით.

...თუმცა, ჩვენს ანლო-მახლო კი არა და, გასულ ზაფხულს, მე და გიგლა რომ საავარაკოდ ვიყავით, ორი სრულიად უცნობი ბიჭის უთანხმოებაშიც წავეყავით ცხვირი და, ჩვენდა სასახელოდ, საქმეც გამარჯვებით დავამთავრეთ.

თითოეულ მათგანს მხრებს აჩეჩვით ვუმტკიცებდი, მეორის შესახებ: რა ვიცი, მართალია პირველად ვხედავ, მაგრამ ისეთი წესიერი და პატიოსანი გამოხედვა

თავში ისეთი რაღაც შემძვრა, ადგილიდან ნემსნახვ
ლოტივით წამოვხტი და გიგლას ფეთიანვით დავედევნე.
გიგლამ სიხარულისაგან ხელი ხელს შემოკრა და გა-
ვიქეცით.

— კარგია, იცი, ძალიან კარგი!
ის იყო ბინდი დაეშვა და, სხვა რომ ვერაფერი გა-
მოვნახეთ, ისევ თვითმგორავი ურიკებისთვის მომზადე-
ბული ფიცრები წავათრიეთ. ეზოს ბოლოში ერთი ღერი
აკაციის სარი მოვჭერით და დაღამდა კიდევ.

ავთოსა და ტატეს ეზოების საზღვართან, სადაც სარ-
წყავი არხი მიედინება, ფეხსაცმელები დავიხადეთ და
იქვე დავყარეთ; ილიაში ფიცრები, ხელში სასახელუ-
რე სარი დავიჭირეთ და წყალში მუხლამდე შევტოპეთ.
ისევ იმ ყოფილი ხიდის ადგილზე გავაწყვეთ ახალი
ფიცრები, სახელურიც ცალ მხარეს გადაბელილ მუხას
და მეორე მხრივ თელას ღვეურჭით მივაბით.

— ესეც შენი ხიდი! — მიჩურჩულა გიგლამ.
— ხვალ ნახავენ ხიდს, თითოეული მათგანი იფიქ-
რებს, რომ მეორემ გაიკეთა და...

— კი, მაგრამ, მერე, რომ გაიგებენ?
— ჩვენ ნურაფერს ვიტყვით და, თუ ერთმანეთისა-
გან გაიგებენ, ესე იგი, შერიგებულნი იქნებიან.

— ჰო, შერიგებული იქნებიან და მერე ხომ ხელახ-
ლა არ გაიბუტებიან, მართო იმისათვის, რომ ხიდი არც
ერთ მათგანს არ აღუდგენია.

ის იყო გამოვბრუნდით და უხმაუროდ გავიპარებო-
დით, მაგრამ გიგლას ფეხი დაუცდა და წყალში სიგრძე-
ზე გაიშლართა.

სასწრაფოდ წამოვაცენი და, ისევ უსიტყვოდ გავსწი-
ეთ რომ, ეზოდან გასასვლელში რომელიღაც ეკალს თუ
ხმელ ტოტს შუბლი მივახიე.

გიგლა კბილს კბილზე უკაკუნებდა, მე სისხლით სა-
ხე მოთხვრილი მქონდა, მაგრამ ტკივილით არ მტკივო-
და და გიგლაც ირწმუნებოდა — „არა მცივაო“.

და შესახედლობა აქვს, რომ ძნელი დასაჯერებელია კაც-
მა მისგან რაიმე დაუმსახურებელი წყენა მიიღოს-თქო.

ასე რომ, უკან დაბრუნებისას მატარებელზეც ვამო-
გვაცილეს და მადლობა არ უთქვამთ, მაგრამ ჩვენ მად-
ლობელი იქით ვიყავით, რადგან ისინი ისევ გულითადი
მეგობრები დარჩნენ.

ამის შემდეგ ჩვენი ახლო მეზობლების ასეთი დამო-
კიდებულება დიდხანს არ უნდა გაგრძელდებოდა.
მაგრამ აგერ მეცამეტე დღე იყო სკოლიდან ვბრუნდე-
ბოდით და ავთოს გადავლილზე ტატეს არ გაუვლია და
ტატეს გაღებულ კარში ავთოს არ შემოუხედავს.

ძალიან კარგად ვიცნობდით ორივეს.
მართალია, მართო ჩემს მახსოვრობაში კი არა, ბა-
ბუს თავის ოთხმოცდათორმეტი წლის მანძილზეც არ
გაუგონია ვაშლით დახუნძლული მუხა, მაგრამ თუ კი ავ-
თო იტყოდა „მუხას ვაშლი ასხიაო“, უნდა გეპასუხა:
„ასხია და როგორ! მეწლეობაც კი არ იცის-თქო“.

მოგეხსენებათ, არც მდინარეები მიემართებიან აღ-
მა, მაგრამ თუ კი ტატე ასეთი აზრისა იყო „ჩანჩქერი
ჭორომებიდან მთის წვეროებზე ეშვებაო“ — კვერი
უნდა დაგეკრა: „სულ ჩხრიალ-ჩხრიალით-თქო“.

...და აბა, ერთი მითხარით, ასეთ ჯინიანებთან რას
გავაწყობდით!

ჰოდა, რაკი რჩევით, დარიგებით, შერცხვენითა და
წახალისებით ვერაფერს გავხდით, გადავწყვიტეთ, ისევ
რაიმე მოგვეფიქრებინა. სკოლიდან დაბრუნების შემდეგ
გიგლა ჩემსას მოვიდა, დავჯექით აივანზე, იდაყვებით
რიკულებს დავეყრდნეთ, ხელები შუბლზე შემოვიღ-
ვით და დავიწყეთ ფიქრი.

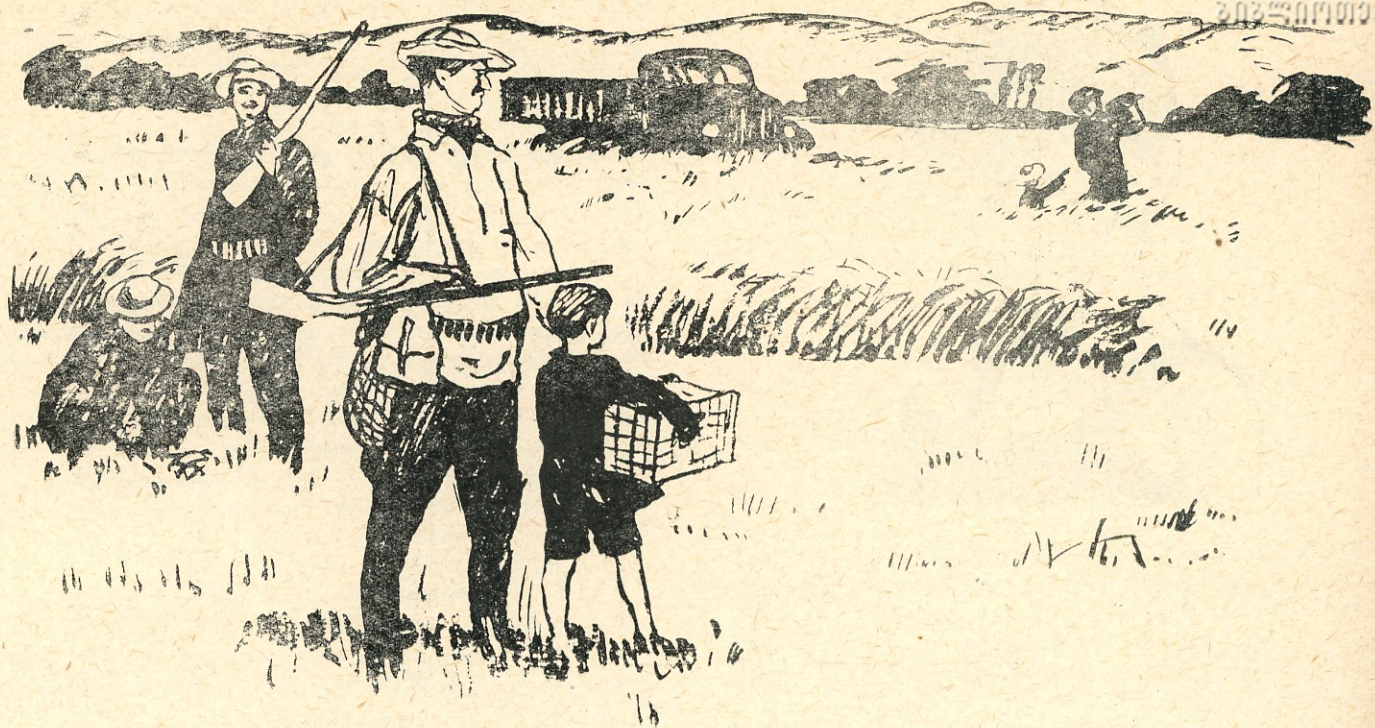
ვიფიქრეთ და ვიფიქრეთ, მაგრამ ამაოდ... არ ვიცი,
გიგლამ ალბათ ჩემზე მეტი იფიქრა, რადგან ჩემზე აღ-
რე მოსწყინდა და ხელი ჩაიქნია.

ვერაფერს ვერ მოიფიქრებ ისეთს, რომ მაგისტანა
ჯიუტებს თუნდაც ერთი შემრიგებლობითი სიტყვა დაა-
ცდენინო, — თქვა და წავიდა.

— მართალია! დათმობაზე არც ერთი არ წავა! —
დავემოწმე კიბეებზე ჩამავალს. ჩასულმა ისევ მომამხა:
— არა უშავს, ბოლოს და ბოლოს თვითონვე მიხვ-
დებიან...

— რა იცი და, ახლაც არ არიან მიმხვდარი, მაგრამ
იხტიბარს ხომ არ გაიტყვენ! — მხოლოდ ჩემთვის ვთქვი
მე, რადგან გიგლა უკვე ჭიშკართან იყო.
ფიქრს მაინც კიბოსავით ჩავებლაუჭე და უეცრად

ა. კარბელაშვილი

ნახატები ვ. ლოლუასი

უცნაური ბგერები

ფ ა ნ ტ ა ს ტ უ რ ი მ ო ტ ხ რ ო ბ ა

პ რ ო ფ ე ს ო რ ტ ა ნ

თამაზი და გოგი სწრაფად არბოდნენ კიბეებზე. აი, მესამე სართულიც, წარწერა: „პროფესორი დიმიტრი მანჯავიძე“. თამაზი წარის ლოკას ფრთხილად დააწვა.

— ნეტავ სახლში იყო! თქვა გოგიმ და ილიაში ამოდებულ ხელსაწყოს დახედა, რომელსაც ვერ ფარავდა გაზეთის ფურცელი. კარი პროფესორმა გააღო.

— ო, ჩემო ბიჭუნებო, მოხვედით?

პროფესორმა ისინი კაბინეტში შეიყვანა და პირველად ეს ჰკითხა:

— მოათავეთ?

— დიახ. — ერთად უპასუხა ორივემ.

— აბა, მაჩვენეთ რა გამოვიდა.

ბიჭებმა ხელსაწყოს ფაცი-ფუციტ შემოაცალეს ქაღალდი. გამოჩნდა მოზრდილი ყუთი. პროფესორმა ბიჭებს ყუთი ჩამოართვა, მაგიდაზე დადგა და გულმოდგინედ სინჯვა დაუწყა. ჯერ ერთი გვერდი შემოხსნა. გამოჩნდა რამდენიმე რადიონათურა, თეთრი ოთხკუთხედი კონდენსატორები, ერთმანეთზე ობობასავით გადახლართული სხვადასხვა ფერის მავთულები. მერე პროფესორმა ყუთში ჩადებულ ქაღალდი ამოიღო, რომელზედაც ხელსაწყოს ელექტრული სქემა იყო გამოსახული და დაიწყო იმის შემოწმება, თუ რამდენად ზუსტად აეწყობთ ბიჭებს ხელსაწყო.

ბიჭები თვალს არ აშორებდნენ ქაღალა პროფესორს.

ცოცა ხნის შემდეგ პროფესორმა თავი აიღო, დიმილით შეხედა ბიჭებს და უთხრა:

— კარგად ავიწყვიათ სქემა, რადიონათურები და კონდენსატორები სწორად არის ჩაბმული. ისე რომ, ვფიქრობ ულტრაბგერითი გენერატორი მზად გაქვთ სამოქმედოთ.

— მხოლოდ ატომური ბატარეა ესაჭიროება ხელსაწყოს, პატივცემული დიმიტრი, — მორიდებით თქვა გოგიმ.

— ჰაი, თქვე ეშმაკებო. დაპირების შესრულებას მთხოვთ, არა? რასაკვირველია, ატომური ბატარეის გარეშე ხელსაწყო ვერ იმუშავებს.

პროფესორი კედლის თაროზე დაწყოხილ ხელსაწყოებთან მივიდა და იქიდან მოგრძო სიგარისებური საგანი გადმოიღო.

ბიჭებმა სიხარულით გადახედეს ერთმანეთს — ეს ატომური ბატარეა იყო.

სამივე შეუდგა საქმეს; სიფრთხილით დაამაგრეს ხელსაწყოზე ბატარეა და ელექტრული სქემა მის პოლუსებს შეუერთეს.

— ახლა, გენერატორს უკვე შეუძლია იმუშაოს. საკმარისია დაწვეთ გამშვებ ლოკას, რომ გენერატორში მძლავრი ულტრაბგერები წარმოიშვება. თუ არ ვცდები, თქვენ გსურთ მისი დახმარებით სარეცხი გაირეცხოს, მშობლებს შრომა შეუმსუბუქდეს, მგონი ასე მითხარით?

— დიახ, პატივცემული პროფესორო. როცა წიგნში წავიკითხეთ ულტრაბგერით გენერატორზე, რომელიც სარეცხს ბგერებით რეცხავს, გადავწყვიტეთ მისი ჩვენი ხელით დამზადება. ხან გოგის დედა იხმარებს, ხან დედაჩემი.

— კარგი საქმეა.

— ბატონო დიმიტრი, ჩვენ ძლიერ მადლობლები ვართ თქვენს და, როცა გამოვცდით ხელსაწყოს, უსათუოდ შეგატყობინებთ შედეგს.

— სწორედ ეგ უნდა მეთხოვა თქვენთვის. შემოიარეთ კიდევ, მინამბეთ თქვენს შემოქმედებითი მუშაობის ახალი გეგმები. ოღონდ არ დაგავიწყდეთ, შემთხვევით ულტრაბგერები ადამიანისკენ არ მიმართოთ, — ისინი თავბრუს დაასვევენ ადამიანს.

რ ა დამეპართა კატას

თამაზსა და გოგის ორივეს ძლიერ უყვარს რადიო. პიონერთა სახსლის რადიორეში სისტემატურად დადიან. ულტრაბგერითი გე-

ნერატორის დამზადებაც ერთად წამოიწყეს. პირველად გაუძნელდათ, ბევრი საკითხი გაუგებარი იყო. მერე, ფიზიკის მასწავლებელმა უჩრჩია დამარბებისათვის მიემართათ პროფესორისთვის, რომელიც ქალაქში საუკეთესო სპეციალისტად ითვლებოდა ულტრაბგერების დარგში. მეგობრებს ეუხერხულვებოდათ პროფესორთან მისვლა, ეგონათ მეცნიერი მათთვის არ დაკარგავდა დროს, მაგრამ ამ საინტერესო ხელსაწყოს დამზადების სურვილი ისე დიდი იყო — გაბედეს და მივიდნენ პროფესორთან. პროფესორი უბრალო ადამიანი აღმოჩნდა, გულდასმით მოისმინა მათი თხოვნა, არ დაწარდა, მაშინვე შეადგინა ხელსაწყოს ელექტრული სქემა და უჩრჩია როგორ უნდა აეწყობო. ახლა კი, პროფესორმა ხელსაწყოსათვის ყველაზე უფრო ძვირფასი ნაწილი — ატომური ბატარეა უშოვნა ბიჭებს.

ბიჭები განარბებული მიიჩქაროდნენ შინისაკენ. რაღა დარჩათ გასაკეთებელი? ერთი დიდი თუნუქის ყუთი, ყუთზე დაამაგრებენ ხელსაწყოს და მერე თუნუქის ყუთს გადააფარებენ ქურჭელზე, რომელშიც სარეცხი იქნება. ხელსაწყოდან გამოსული მძლავრი ბგერები თეატრულს თვალის შეუმჩნევი მოძრაობით შეარხვეს და... დაიწყება მათი რეცხვა!

მეგობრები ეზოში შევიდნენ და, ის იყო კიბებზე უნდა ასულიყვნენ რომ თამაზი მოულოდნელად შეჩერდა.

— რა მოხდა? — ჰკითხა გოგომ, თან იქით გაიხედა, საითაც თამაზი იყურებოდა.

ქრელი კატა ნავის ყუთთან რაღაცას გამწარებით ჯიჯვნიდა.

— ერთი რამ მომივიდა აზრად, — ღიმილით თქვა თამაზმა. მოდი, ხელსაწყოდან ბგერები კატისკენ მივმართოთ. ნეტავ, რა მოხდება?

— რა უნდა მოხდეს, არაფერი.

— დაგავიწყდა პროფესორმა რომ გვითხრა ადამიანისკენ არ გაუშვათ ბგერები, თორემ თავბრუს დაახვევსო!

— მერე, კატა რა შუაშია?

— კატაზე გამოვცადოთ ბგერების მოქმედება.

— მართლაც საინტერესოა! თუმცა როგორ გავიგებთ თავბრულაღება თუ არა კატას?

თამაზმა არაფერი უპასუხა. ან რა უნდა ეთქვა გოგისთვის, როცა თვითონაც არ იცოდა რა მოხდებოდა. ხელსაწყო მოიმარჯვა და მისი მოგრძო ნაწილი კატას დაუმოხვნა, თან ასამუშავებელ დილაკს დააწვა.

კატამ ნავის ქექვას თავი ანება. თითქოს იგრძნო რომ კიბესთან მდგომი ორი ბიჭი რაღაცას უბირებდა. მათკენ გაიხედა. ერთ ხანს თვალბლაქყეტილი უყურა, მერე კი ნელ-ნელა ჩაიკეცა.

— შეხედე, წაიქცა! — ჩურჩულით თქვა გოგომ.

თამაზი აგრძელებდა კატისკენ ბგერების გაგზავნას.

კატა ახლა მიწაზე გაგორდა, ერთი-ორჯერ წამოდგომაც სცადა, მაგრამ ვერაფერს გახდა.

— აი, მესმის, რა ძალია ჰქონია ულტრაბგერებს!

ამ დროს მეორე სართულიდან ქალის ყვირილი მოისმა.

— ვაიმე, მიშვილეთ, მიშვილეთ, ლუბოჩკა კვდება!

ეს, კატის პატრონი — ქსენია ლეონტიევნა იყო, მთელს ეზოში ცნობილი მოჩხუბარი და კატების თაყვანისმცემელი.

— შეწყვიტე ბგერების გაშვება, ხელსაწყო დამალე, არ მიხვდეს!

— შეშინდა გოგი.

კიბებზე წვილ-კვილით ჩამორბოდა ქსენია ლეონტიევნა.

— დავიდუბე, ლუბოჩკა მიკვდება, დავიდუბე!

მეზობლები გარეთ გამოცვიდნენ. ეზოში მყოფმა ბავშვებმა ბურთის თამაშს თავი მიანებეს და კატას შემოესვივნენ. ქალმა ბავშვების წრე გაარღვია, კატისკენ დაიხარა.

— ვაიმე, საბრალო ლუბოჩკა!

მან კატა ხელში აიყვანა.

— ნუ გეშინიათ ქალბატონო, კატას ალბათ გული წაუვიდა, ახლავე გამოცოცხლდება, — სცადა დამშვიდება თამაზმა, თან გოგის თვალი ჩაუკრა.

— რას მელაპარაკებით! ალბათ რომელიმე თქვენგანმა ლუბოჩკას ქვა ესროლა, თქვენ ყველანი მისი მოსისხლე მტრები ხართ!

უცბათ კატამ თვალები გაახილა, თავმოყრილ ბავშვებს შეშინებულმა შეავლო თვალი და ქსენია ლეონტიევნას ხელებიდან დაუსხლტა.

ბავშვებმა ყვილ-ხვილი ასტეხეს, ქალი კი ხალათის ფრიალით კატას უკან დაედევნა.

— იცი, თამაზ, ამ ბგერებით შეიძლება მონადირეებმა უთოვლოდ ინადირონ! წარმოიდგინე, კატის მაგივრად რომ კურდღელი ყოფილიყო! — წამოიძახა გოგომ.

ეს მართლაც შესანიშნავი აზრი იყო.

ივინის ის, ვინც ივინის ბოლოს

და მეორე დღეს თამაზი და გოგი მონადირეთა კავშირისკენ გაემართნენ.

— შეიძლება? — მორიდებით შეადგეს თავმჯდომარის კაბინეტის კარი.

მაგიდასთან მჯდომმა სქელმა კაცმა კარისკენ გამოიხედა.

— მობრძანდით.

მეგობრები კაბინეტში შევიდნენ.

თავმჯდომარის გარდა ოთახში სამნი იყვნენ, ეტყობოდათ — მონადირეები. ორი დივანზე იჯდა, თოფს ათვალღერებდა, ერთი თავმჯდომარეს რაღაცაზე გაცხარებით ეკამათებოდა.

— რით შემიძლია გემსახუროთ, ყმაწვილებო? — შეეკითხა ბიჭებს თავმჯდომარე.

თამაზი ახლოს მივიდა მაგიდასთან.

— ჩვენ დავამზადეთ პატარა ხელსაწყო, რომლითაც უთოვოდ შეიძლება ნადირობა.

პროფესორი კედლის თაროზე დაწყობილ ხელსაწყოებთან მივიდა და იქიდან მოგრძო, სიგარისებური საგანი გადმოიღო.

— ან წუხელ სიზმარ... — უნდოდა დემთავრებინა მონადირეს, მაგრამ მეორემ ანიშნა: გაჩუმდიო.

გოგის ეწყინა, — ეს უკვე ზედმეტი მოსდიოდათ მამაც მონადირეებს

— ჩვენ ყველაფერი პრაქტიკულად განვახორციელებთ, ხომ გითხარით, — ისეთი ტონით უთხრა, რომ მონადირეებმა იფიქრეს, მართლაც იქნებ ისე არ არის საქმე, როგორ ჩვენ გვგონიაო.

— კეთილი და პატიოსანი, მაშინ გვიჩვენეთ როგორ იმოქმედებს ბგერები ნადირებზე, — თქვა თავმჯდომარემ.

— თქვენ კაბინეტში რომ ნადირები არ არის, ვის დაახვიოს თავბრუ ბგერებმა?

— აი, ამ ამხანაგებზე გამოვცადოთ ხელსაწყო, — და თავმჯდომარემ მონადირეებზე მიუთითა.

თამაზს გუნებაში გაეცინა.

— რატომ ამხანაგებზე, უკეთ რომ დარწმუნდეთ, თქვენზევე გამოვცადოთ, — ღიმილით მიუგო.

— სიამოვნებით, აბა, მე მზადა ვარ. — და თავმჯდომარე ოთახის შუაგულში ამაყად შეჩერდა.

მონადირეებს ისევ აუტყდათ სიცილი.

გოგი ახლოს მივიდა თამაზთან და ჩასჩურჩულა:

— ბიჭო, უზარმაზარი კაცია, კატა ხომ არ გგონია? რომ არაფერი გამოვიდეს, შევრცხვებით.

— უკან დახევა აღარ შეიძლება, ახლა გვიან არის. შენ არ მოიფიქრე ეს ყველაფერი? — ჩურჩულითვე უპასუხა თამაზმა, ხელსაწყო თავმჯდომარეს დაუმოწნა და ღილაკს დააწვა.

— შა, გელოდებით ყმაწვილებო, რა დროს ჩურჩულია, — ღიმილით თქვა თავმჯდომარემ, მერე ისევ ახითხითდა.

— ხა, ხა, ხა! — ჯერ ასე იცინოდა, მაგრამ მალე სახე შეეცვალა, ღიმილი გაუქრა და თვალები შიშით გაუფართოვდა. შემდეგ ეს ბრგე ვაჟკაცი ადგილზე დაბარბაცდა.

— ვაიმე, თავი!

მონადირეები სავარძლებიდან წამოცვივდნენ, მაგრამ იმის მაგივრად, რომ თავმჯდომარეს მიშველებოდნენ, ერთი შეხედეს თამაზს და, ოთახიდან ისე გაცვივდნენ, ერთმანეთს არ აცდიდნენ.

თავმჯდომარე ფეხზე ვეღარ ჩერდებოდა, უკან-უკან წავიდა და სავარძელში მოწყვეტით ჩაეშვა, ძლივს სუნთქავდა.

— ეყოფა! — ხელი აუქრა გოგიმ თამაზს ხელსაწყოზე, — ხომ ხედავ რა დღეშია.

— უჰ, თავი, — ესლა თქვა თავმჯდომარემ და სავარძელზე გადაწვა.

გოგიმ ოთახში მიმოიხედა. დიდ გრაფინში წყალი შენიშნა. გრაფინი სწრაფად აიღო, თავმჯდომარესთან მივიდა და ნელ-ნელა თავზე დაასხა წყალი.

სწორედ ამ დროს კაბინეტის კარი ოდნავ გაიღო. შეშინებულმა მონადირეებმა ფრთხილად შემოიხედეს ოთახში.

თავმჯდომარემ თვალები გაახილა, სავარძლიდან წამოიწია.

ცოტა ხნის შემდეგ თავმჯდომარე ისევ ფეხზე იდგა და, ჯერ კიდევ შეშინებული, მონადირეების თანდასწრებით, ბიჭებს აღტაცებული ეუბნებოდა:

— ჩვენ მოვაწყობთ უთოფო მონადირეთა ექსპედიციას! ბგერები დაიპირაჩილებენ მწყურებს, მტრელებს, კურდღლებს, ვეფხვებს და დათვებს. ჩვენი მონადირეთა კავშირი სახელგანთქმული განდებმა! დღეს კი, თქვენ, ახალგაზრდა გამომგონებლებო, მონადირეთა კავშირის წევრობას გილოცავთ...

და მან ხელი გაუწოდა მეგობრებს, რომლებიც ახლა თვითონ იცნოდნენ გულიანად. მართლაც რომ. კარგად უთქვამთ, — იცინის ის, ვინც იცინის ბოლოს!

ც ი რ კ შ ი

— ახლა დაეცემა, — თქვა მონკავშირის თავმჯდომარემ,
— ჩემი გამოცდილებიდან ვიცი.

ოთახში სიჩუმე ჩამოვარდა. თავმჯდომარემ იფიქრა, კარგად ვერ გავიგე ნათქვამიო. დივანზე მსხლმამონადირეებმა კი გაკვირვებით შეხედეს თამაზს.

— საკმარისია ამ ხელსაწყოდან, — და თამაზმა ხელსაწყოზე მიუთითა, — ბგერები მივმართოთ მხეცებისკენ, რომ თავბრუდახვეულები მიწაზე დაეცემა.

— ბგერები?

— დიახ.

— ისე გამოდის, თითქოს თქვენი ხელსაწყო ბგერებს უშვებს და ამ ბგერებით თქვენ გინდათ მხეცები დაიმორჩილოთ?

— დიახ.

უცბათ თავმჯდომარეს სიცილი წასკდა, ჯერ თავშეკავებით იცინოდა, მერე კი ისეთი ხარხარი ატეხა, თამაზსაც გაეცინა მის გულიან სიცილზე. თავმჯდომარეს მონადირეებიც აპყვენენ.

— საინტერესოა, ძალიან საინტერესოა, — ირონიულად თქვა მონადირემ, წელან თავმჯდომარეს რომ ეკამათებოდა.

— შემთხვევით ფანტასტურ მოთხრობაში ხომ არ წაიკითხეს ამის შესახებ? — სერიოზულად ჰკითხა ბიჭებს თავმჯდომარემ. მას გულში სჯეროდა კიდევ, რომ ეს ასე იყო.

ხელსაწყოს ნადირებზე გამოსაცდელად თავმჯდომარემ ცირკში გადაწყვიტა წასვლა.

მასთან ერთად ცირკში წავიდა თამაზი, გოგი და რამდენიმე მონადირე. როცა ცირკში მივიდნენ, მალაღი, გრძელცხვირა მომთინიერებელი შესტაკოვი არენაზე ვეფხვებს წრთვნიდა. ცირკის დირექტორთან ერთად თავმჯდომარემ შესტაკოვსაც აუხსნა ყველაფერი. რასაკვირველია, არც შესტაკოვმა და არც დირექტორმა არ დააჯერა, რომ ბგერებს შეეძლოთ ღონიერი ვეფხვების დამორჩილება. თავმჯდომარეს კი ელიმებოდა მათ გულუბრყვილობაზე.

ყველანი ცირკის ზედა საართულზე ავიდნენ, რადგან უნდოდათ გაეგოთ როგორ იმოქმედებდა ხელსაწყო შორი მანძილიდან. რო-

გორც კი თამაზი გამშვებ ღილაკს დააწვა, არენაზე მყოფმა ვეფხვმა სიარული შეაწვია, მერე ერთ ადგილზე გაჩერდა.

— ახლა დაიციე, — თქვა მონკავეზირის თავმჯდომარემ, — ჩემი გამოცდილებიდან ვიცი.

ასეც მოხდა. უზარმაზარ ვეფხვს თითქოს ფეხები მოეკვეთათ, ისე ჩაიყვია ადგილზე.

— არ მომიკლათ ვეფხვი, რას შვრები! — შესძახა არენიდან შემინებულმა შესტაკოვმა.

— აი არ გვიჯერებდი მეგობარო! — ნიშნისმოგებით წამოიძახა თავმჯდომარემ და თამაზს მხარზე ხელი დაარტყა, — გამოდგება სანადიროდ ჩვენი ხელსაწყო, ნამდვილად გამოდგება.

ცირკის ღირექტორი გაცემით შეჰყურებდა ხან ხელსაწყოს, ხან თამაზს და იქ მყოფ მონადირეებს. ბოლოს თბოვა უკვლავ:

— ჩემთან წამობრძანდით, გამარკვეით ამ უჩვეულო ხელსაწყოს საიდუმლოებაში.

როცა ისინი ღირექტორის კაბინეტში შევიდნენ, გოგომ სცადა აეხსნა მისთვის ხელსაწყოს მუშაობის პრინციპი.

დიდხანს ისაუბრეს ხელსაწყოზე, პატარა ბიჭებზე, რომლებმაც მონადირეებისთვის ასეთი საჭირო „იარაღი“ შექმნეს. რასაკვირველია, ღირექტორმა ძლიერ მოიწონა თავმჯდომარის აზრი ბგერებით ნადირობის მოწყობის შესახებ. მაგრამ გულში სხვას ფიქრობდა.

და ცირკიდან გამოსვლისას, სხვების შეუმჩინებლად, თამაზს ჯიბეში ქალაღი ჩაუღო, თან ანიშნა მონადირეებს არ აჩვენო.

როგორც კი თამაზი და გოგი მონადირეებს დაემშვიდობნენ, თამაზმა ჯიბიდან ქალაღი ამოიღო.

ქალაღზე ეწერა: „გთხოვთ დღესვე დაუყოვნებლივ შემოიაროთ ცირკში შესტაკოვთან, სასწრაფო საქმე აქვს“.

— ნეტავ რა უნდა? |

— არ ვიცი. რატომ არ გვითხრა რა საქმე ჰქონდა, იქ არ ვიყავით? — დაფიქრდა თამაზი. — ანდა მონადირეებთან რა აქვთ დასამალი?

მეგობრებმა გადაწყვიტეს ცირკში წასვლა.

შესტაკოვმა ბიჭები განსაკუთრებული პატივისცემით მიიღო, ლოუს ბილეთები მისცა მათ და სთხოვა წარმოადგინას დასწრებოდნენ. ბიჭებმა უარი არ უთხრეს, სიამაყით შევიდნენ ლოუსში. შეკითხვაზე, თუ რა საქმე ჰქონდა შესტაკოვს, ასეთი პასუხი მიიღეს: „შესვენების დროს მოგელოპარაკებოთ“.

მართლაც, როგორც კი წარმოადგინეს პირველი ნახევარი დამთავრდა, შესტაკოვმა მეგობრები თავის ოთახში შეიყვანა. გაუღიმა.

— ეს მითხარით, ბიჭებო, ხელსაწყოს დამზადება ძვირი დაგიჯდათ?

— არა, იაფი.

— მაინც, რამდენი მანეთი?

— ერთხელ თამაზმა დედას ორმოცი მანეთი გამოართვა, მეც ორმოცდაათ მანეთამდე მქონდა შეგროვილი. ზოგიერთი დეტალი პროფესორმა მოგვცა. რატომ გაინტერესებთ?

— არა ისე, უბრალოდ. შესანიშნავი ხელსაწყოა. შეგიძლიათ კიდევ ერთი ასეთი ხელსაწყო დამზადოთ?

— რატომაც არა, მხოლოდ ატომური ბატარეა არის ძნელი საშოვნო.

— აი, რას გეტყვით, ბიჭებო, — შესტაკოვმა მაგიდის უფრა გამოაღო და იქიდან ათმანეთიანების მთელი დასტა ამოიღო.

მეგობრებმა გაკვირვებით შეხედეს ფულს. ამდენი ფული მათ ჯერ თვალთაც არ ენახათ.

— აქ 4.000 მანეთია. მე მოგვემთ ამ ფულს, თუ თქვენ ხელსაწყოს დამითმობთ. ამ ფულით ხომ სხვა მრავალ ხელსაწყოს დამზადებთ? რას იტყვით, თანახმა ხართ?

— თამაზმა და გოგომ ერთმანეთს გადახედეს.

— რა, ხომ არ გეცოტავენათ? — ჰკითხა შესტაკოვმა სა ფულები მაგიდაზე გაშალა.

თამაზი შესტაკოვს ერთმანეთში არეულ ათმანეთიანებს და ფიქრობდა „მართლაც, ბევრი ფულია. რამდენი ხელსაწყო შეგვიძლია ლაბორატორიისთვის შევიძინოთ. მაგრამ... რატომ გულუხვობს შესტაკოვი? აქ რაღაც ამბავია! რად სჭირდება ასე ჩვენი ხელსაწყო?“

— გოგი, შენ რას იტყვი? — ჰკითხა მეგობარს.

— არა, მე თანახმა არა ვარ. ხელსაწყო მართლ ჩვენი როდია. პროფესორმა არ მოგვცა ატომური ბატარეა?

— ეგ არაფერია, სრულებით არაფერი. შეგიძლიათ მაგ თანხიდან ნაწილი პროფესორს მისცეთ.

— ჩვენ ხომ ვაჭრები არა ვართ.

— ამდენ ფულს გაძლევთ, თქვენ კი ასე მელოპარაკებთ? — აქეზებდა შესტაკოვი ბიჭებს.

— ვერ გავყიდი ხელსაწყოს, — მტკიცედ თქვა თამაზმა, — წავიდეთ.

— მოიცათ, რას შვრებით, დაფიქრდით, ბიჭებო! — არ ეშვებოდა შესტაკოვი.

მეგობრებმა უარი თქვეს და ოთახიდან გავიდნენ იმავე წუთს ოთახში ცირკის ღირექტორი შემოვიდა.

— დაითანხმე?

— უარზე არიან, ვერ გავყიდი.

ღირექტორმა გაბრაზებით ხელი ჩაიქნია.

— ალბათ ვერ მოიქეცი როგორც საჭირო იყო. ნადირებს ათვინიერებ, ქკუსას ასწავლი, პატარა ბიჭებთან კი საერთო ენა ვერ გამოიხატე!

— ამდენი ფული ვაძლიე და თუ ამან ვერ გაჭრა, სხვა რა შემიძლო.

— ოჰ, როგორ გამოგადგებოდა ცირკში ხელსაწყო ათსანაირი ილუზიების ჩასატარებლად. თუნდაც ვეფხვები! როცა მოგინდებოდა, ძალით წააქცევდი მიწაზე, ჯერ კიდევ გაუწვრთნელ ვეფხვებს დაიმორჩილებდი, არენაზე... არა, როგორმე ხელში უნდა ჩავიგდოთ ეს ხელსაწყო, მაგრამ როგორ? როგორ?... — აღელვებით დაიარებოდა ცირკის ღირექტორი ოთახში.

— იქნებ ყმაწვილებთან ჩვენი რომელიმე თანამშრომელი დავამეგობროთ, რომ ხელსაწყოს მოწყობილობის სქემა გაიგოს. მერე, სადმე გავაკეთებინოთ ხელსაწყო.

— სწორია, ამ დღეებში ისინი სანადიროდ მიდიან, რა იქნება ვითომ შემთხვევით ცირკის მასხარა გავაყოლოთ?

— მით უმეტეს, მასხარა მონადირეა.

ღირექტორმა სიხარულით ტაში შემოკრა.

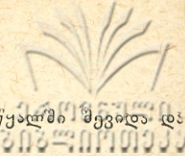
306 იყო თანამშრომელი

დილადრიან, როცა ქალაქს ჯერ კიდევ ეძინა, გამირთა მოედანზე სწრაფად გაიქროლა სატვირთო ავტომანქანამ და საბურთალოსაკენ მიმავალ გზას დაადგა. ძარაში კობტად გადებულ ფიცრებზე ისხდნენ თამაზი, გოგი და მონადირეები. თუმცა ისინი ნადირობას აპირებდნენ ახალი, უჩვეულო ხელსაწყოს დახმარებით, მაინც წამოეღოთ თოვები.

თავმჯდომარე კაბინაში იჯდა.

ავტომანქანა საბურთალოს ვასცდა და ის იყო, სამხედრო გზაზე უნდა გასულიყო, რომ გზის პირად მდგომ რამდენიმე კაცს ერთი მონადირე გამოეყო და შოფერს ხელით გაჩერება ანიშნა. ავტომანქანამ სვლას უკლო, შეჩერდა. მონადირემ ავტომანქანასთან მიიბრინა.

- მეგობრებო, ვერ წამიყვანო?
- როგორ არა, ამოდი, — უპასუხა ერთმა, თან დაუმატა: — მონადირე კაცის დატოვება ამ კვირა დღეს ქალაქში შეიძლება?! მონადირე მოხერხებულად ავიდა ავტომანქანაზე, ყველას მიეხალმა და თავისუფალ ადგილზე ჩამოჯდა.
- საით აპირებ? — შეეკითხნენ, როცა ავტომანქანა დაიძრა.
- მართალი გითხროთ, თვითონაც არ ვიცი, თქვენ?
- მუხრანისკენ.
- თუ მეც შემთხვევით კარგი იქნება.
- რატომ არა, მინდორი დილია, ყველას დაგვიტევს.
- ამბობენ ბევრი მწყერბია მუხრანისაკენ.
- სწორედ მწყერებზე მივდივართ, შეიძლება ჯაგნარში კურდღელსაც გავუაროთ.
- ეს პატარა ბიჭებიც მონადირეები არიან? თოფები კი არ უჩანთ, — ღიმილით იკითხა ახლადგაცნობილმა და გოგის ხელი გადახვია მხარზე.
- მონადირეები და როგორი! თოფებიც არ სჭირდებათ, ისე ჩამოყრიან მწყერებს.

თამაზი სდუმდა. ჯერ კიდევ მამინ, როცა მონადირემ ავტომანქანით წაყვანა თხოვა, მისი ხმა ეცნო, მაგრამ იფიქრა, მეშლებო. ახლა კი აშკარად გრძნობდა, რომ ამ კაცის აქცენტი, მიმიკა, სიცილი ძალზე ნაცნობი იყო. თუ სად ენახა ის, ამას ვერ მიმხვდარიყო. ავტომანქანა ჯერ კიდევ მცხეთას არ გასცდენოდა რომ, ახლადგაცნობილმა თავისი ოხუნჯობით და მოხდენილი ლაპარაკით მონადირეებისა და ბიჭების ყურადღება მიიპყრო. უკვირდით მონადირეებს მისი მჭერმეტყველება. ხომ არ იცოდნენ, რომ ის ცირკის მასხარა იყო.

დამსხვრეული ოცნებები

ერთი საათის შემდეგ მანქანა გზატკეცილიდან მინდორზე გადაუხვია, რამდენიმე კილომეტრი გაიარა და შეჩერდა. მონადირეები ავტომანქანიდან ჩამოვიდნენ, სახელდახელოდ წასისაუშემს. მერე ყანებს შეჰყვნენ. როგორც კი ძაღლმა ყანიდან პირველი მწყერი ააფრინა, თავმჯდომარემ — ალექსი ივანეს-ძემ სწრაფად დაუმიჯნა ხელსაწყო და იმავე წუთს ძირს ჩამოაგდო. პირველს მეორე, მეორეს მესამე მწყერი მოჰყვა. ძნელად თუ რომელიმე მწყერი გადაურჩა ხელსაწყოს მძლავრ ბეგრებს. თამაზი და გოგი მწყერებს გალიაში სვამდნენ. ცოტა ხნის შემდეგ, მოსულიერებული მწყერები უიმედოდ ფრთხილობდნენ და გალიის კედლებს აწყდებოდნენ.

როცა გალიაში ორმოცამდე მწყერი აღმოჩნდა, მონადირეები ბუჩქნარს შეჰყვნენ. მალე ხელსაწყოს „მსხვერპლი“ ლამაზი, ნაცარა კურდღელი აღმოჩნდა. ის მონადირეების წინ იწვა და აჩქარებით სუთთავდა.

— იცი, მეგობრებო, — თქვა ალექსი ვასილის-ძემ, — ყველაფერი გასაგებია, ბეგრებით ნადირობით ჩვენ მხოლოდ ცოცხლად შეგვიძლია დავიჭიროთ ფრინველი თუ ნადირი. მერე მათი თოფით დახოცვა ვუკაცობა არ არის. დავანებოთ კურდღლებს თავი, უკვე შუადღეა და აგერ, მდინარის პირას დავისვენოთ, შევწყურდეთ.

მდინარის ცივაბო ნაპირზე სახელდახელო სუფრა გაშალეს. აქ იყო სახლიდან წამოდებული საგზალი — ყველი, კვერცხები, კონსერვები, გრილი, სუფთა ჰაერი. ყველა მადიანად შეეძევოდა საქმელს.

იმ ადგილას, სადაც მონადირეები ისხდნენ, მდინარე მკვეთრად უხვევდა მარჯვნივ და მორევს აჩენდა.

უცბათ გოგომ მორევისაკენ მიმავალი ხის პატარა ნაფოტი შენიშნა.

— თამაზ, ბეგრები რომ მივუშვათ ამ ნაპირზე, წყალში არ ჩაიძირება?

— არ ვიცი, აბა, სცადე.

გოგომ ხელსაწყო დაუმიჯნა ნაფოტს, რომელიც უკვე მორევში შეცურდა. ნაფოტი შეინძრა ხან ერთ, ხან მეორე მხარეს, ეტყობოდა ბეგრები მასზე მოქმედებდნენ.

ყველა ნაფოტის რხევას ადევნებდა თვალყურს. მოულოდნელად, ნაფოტის გვერდით... თევზები ამოტივტივდნენ.

— შეხედეთ, შეხედეთ! — იყვირა თამაზმა, თუმცა ყველამ დაინახა თევზები.

— ბეგრების ზეგავლენით წყალში თევზებმა მოძრაობის უნარი დაკარგეს, — თქვა განცვიფრებით ალექსი ვასილის-ძემ. — გამოდის, — ხელსაწყოთი თევზობაც შეიძლება. ჰოი, საკვირველებაც!

ერთმა მონადირემ წყლის ნაპირზე ჩაირბინა, წყალში შევიდა და მდინარიდან თევზები გამოიტანა.

— აბა, კიდევ გამოუშვი ბეგრები, სამი ცალი არ გვეყოფა.

რამდენიმე თევზი კიდევ ამოტივტივდა წყლის ზედაპირზე და მალე სუფრას ახალი საქმელი, მოხარული თევზი შეემატა.

— ახლა, მთავარია ვიფიქროთ ვეფხვებზე ექსპედიციის მოსაწყობად. წვრილი ნადირი ხელს არ მოგცემს, ზოოპარკსაც კი შეგვიძლია...

ლაპარაკი არ დასცალდა თავმჯდომარეს. ერთი ძალი მეორესთან თამაზობის დროს ცივაბოზე დადგმულ ხელსაწყოს უკანა ფეხებით დაეჯახა, ხელსაწყო გადააყრავა და ის ტრიალ-ტრიალით ქვევით დაეშვა. ქვეზე ხმაური გაისმა.

ქუდმოგლეჯილები დაეშენენ მონადირეები და ბიჭები რიყეზე. ხელსაწყოს დახედეს... იგი დამსხვრეულიყო.

თამაზი და გოგი ტიროდნენ. ალექსი ვასილის-ძე მწარედ ჩაფიქრებულიყო, ახლადგაცნობილი მონადირე სიმწრისაგან ტუჩებს იკვნივდა. ძაღლები ყურებდაცქვეტილნი შესცქეროდნენ მდუმარე მონადირეებს.

ასე დასრულდა ეს დღე, ასე დაიმსხვრა დიდი ოცნებები.

ი ს ე მ პ რ ო ფ ე ს ო რ ტ ა ნ

გადიოდა დღეები.

პროფესორთან მისვლაზე ზედმეტი იყო ლაპარაკი. რამდენი ეხვეწა ალექსი ვასილის-ძე ბიჭებს, მაგრამ ვერაფერს გახდა. როგორღა შეიძლებოდა პროფესორის შეწუხება, — მათ ხომ არ შეასრულეს დაპირება! რას იტყვის პროფესორი, როცა გაიგებს, რომ სარეცხის რეცხვის მაგივრად ბიჭებმა კატებით დაიწყეს საქმე და თევზებით დაამთავრეს. რამდენჯერმე მივიდნენ მეგობრები ალექსი ვასილის-ძესთან, მაგრამ იმის მაგივრად, რომ შეება მიეღოთ, მისი მწუხარება უფრო გულს უკლავდათ.

ერთ დღეს თამაზმა გოგის ფანჯარაზე მიუკაცუნა და, როცა იგი აივანზე გამოვიდა, აღელვებულმა უთხრა:

— პროფესორმა დამირეკა ტელეფონით, ამ საღამოს 6 საათზე აუცილებლად ჩემთან მოდიო!

— რა ვქნათ!

— არ ვიცო... ალბათ გვეითხავს, — როგორ დარცხა სარეცხი ხელსაწყო.

კარგა ხნის ფიქრის შემდეგ ბიჭებმა გადაწყვიტეს პროფესორთან მისვლა. ბოლოსდაბოლოს ისიც სირცხვილი იყო, რომ არაფერს ატყობინებდნენ.

ზუსტად 6 საათზე პროფესორმა კარი გაუღო მეგობრებს და ნაცნობ კაბინეტში შეიყვანა.

— დაბრძანდით, — მიუთითა ორივეს დივანზე, მაგრამ არც ერთი არ აპირებდა დაჯდომას. თავები ჩადუნათ. თვალს ვერ უსწორებდნენ ჰალარა პროფესორს, რომელიც ოთახში აღელვებული დადიოდა.

— მე ყველაფერი ვიცი. ნუ გიკვირთ. ჩემთან იყო ალექსი ვასილის-ძე, ცირკისა და ზოოპარკის დირექტორი და კიდევ სამრეცხაოების ტრესტის მმართველი, მასაც გაუგია, რომ ხელსაწყოთი შეიძლება სარეცხის რეცხვა. თავი რას ჩაღუნეთ... განა რაიმე დანაშაულს გრძნობთ?

— ჩვენ ვერ შევასრულეთ დაპირება... ხელსაწყო დაგვემსხვრა...

გოგის მოეჩვენა, რომ ამ სიტყვებზე პროფესორი მოლბა. მართლაც, მან ოთახში სიარული შეწყვიტა, ბავშვების წინ შეჩერდა. ხან ერთს უყურებდა, ხან მეორეს.

— მე არ გიჯავრდებით იმაზე, რომ ხელსაწყო დაიმსხვრა, შემთხვევის საქმეა. მაგრამ მე მწყინს, რომ დაწყებული საქმე ბოლომდე არ მიიყვანეთ! მაძლევთ პირობას რომ, რასაც ხელს მოჰკიდებთ, დამთავრებამდე არასოდეს მიატოვებთ?

— გაძლევთ, — ორივე ბიჭმა პირდაპირ შეხედა პროფესორს.

პროფესორი დააკვირდა მეგობრებს. თვლებში გულწრფელობა ამოიკითხა, გაუხარდა. მივიდა ახლოს და უთხრა:

— მე დავებმარები მონადირეებს, ცირკისა და ზოოპარკის დირექტორს, სამრეცხაოების ტრესტის მმართველს და თქვენც, რომ ყველას საკუთარი ხელსაწყო გქონდეთ. თქვენ ძალზე მიხვედრილი ბიჭები ყოფილხართ, ყოჩაღ! მშვენივრად ვიფიქრიათ ბეგრებით ნადირობა და თევზჭერა, დიდი საქმეა.

კაზანა მსახიობები

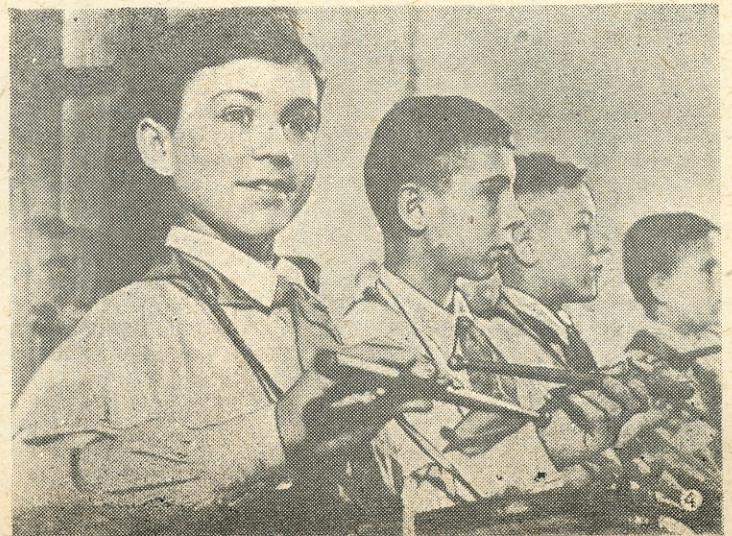
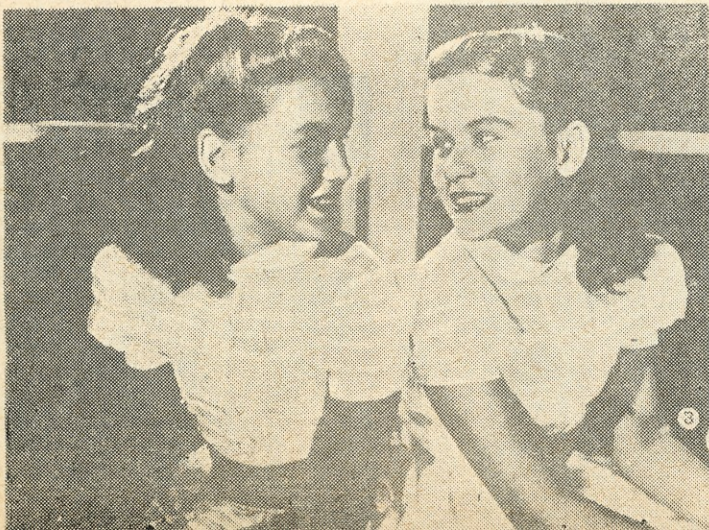
რომელი თქვენგანი არ იხილვება, რომელი თქვენგანი არ აღფრთოვანდება, როცა ეკრანზე ნორჩი მსახიობის მიერ დამაჯერებლად წარმოსახულ გმირს ადევნებს თვალებს. ასეთი გმირები ძალიან ბევრია და თქვენს მეხსიერებაში ყოველთვის ცოცხლობენ ისინი. მოგწონთ, გიყვართ და ხშირ შემთხვევაში ბაძავთ კიდევ ამა თუ იმ გმირს. მაგრამ იცით კი, რამდენი შრომა, რამდენი სიძნელეების გადალახვა იყო საჭირო იმისათვის, რომ თქვენს წინ ეკრანზე გაცოცხლებულიყვნენ ყველასათვის ცნობილი ბატარა გმირები?! ის ვინც ერთხელ მაინც მდგარა ფილმის გადამღებ კინოაპარატის წინ, მიხვდება, თუ რა ძნელია ბუნებრივად და აუღელვებლად იმოქმედოს მსახიობმა მაშინ, როცა მისგან ბუნებრიობას საგანგებოდ მოითხოვენ.

თქვენ ყველას გინახავთ ქართული ფილმი „ქაჯანა“, ალტაცებულხარტ ლეილა აბაშიძის (კატო) და თენგიზ ამირანაშვილის (ქაჯანა) ფულწრფელი თამაშით. გარდა იმისა, რომ ამ ნორჩ მსახიობებთან მთელი გატაცებით მუშაობდა რეჟისორი და ოპერატორი, თვითონ ლეილასა და თენგიზსაც ჰქონდათ შემოქმედებითი მონაცემები. ამის დამადასტურებელია ისიც, რომ თენგიზ ამირანაშვილი სამსახიობო ხელოვნების გზით განაგრძობს მუშაობას, ხოლო კატოს როლის შემსრულებელი ლეილა აბაშიძე ყველასათვის თვალსაჩინო კინო-მსახიობი გახდა. თქვენ მას იცნობთ კინოფილმებიდან: „კრიკინა“, „აკაკის აკვანი“, „ჩვენი ეზო“.

* * *

სურათებზე: 1. კადრი ფილმიდან: „ქაჯანა“. კატო — ლეილა აბაშიძე. 2. კადრი ფილმიდან: „გავროში“. გავროში — კოლია სმორჩიკოვი. 3. იუტა და იზა გიუნტერები ფილმში: „ტყუპთა ოინები“. 4. კადრი ფილმიდან „მედოლის ბედი“. სერიოჟა—მოსწავლე სერიოჟა იასინსკი.

მგვრამ ბევრ ნორჩ მსახიობს შემდეგში სხვა მისწრაფება აღმოაჩინდა, სხვა სპეციალობა აირჩია. პატარა აკაკის საუკეთესო შემსრულებელი ნორჩი მსახიობი ა. ჩიტაია („აკაკის აკვინა“) მკურნალებს სხვა როლში აღარ ენახათ; ოდესღაც ნორჩი მსახიობმა ტილი გასაბრევი, რომელიც წარმატებით ასრულებდა მთავარ როლს ფილმებში: „ბიჭი გარეუბნიდან“, „წითელი ყელსახვევი“, და „სოფლის მწიფელები“, ახლა მაუმიანის სახელობის უმაღლესი სასწავლებლის მეცანიერო ფაკულტეტის 5-ე კურსის სტუდენტია.

მგვრამ ასეთი მდგომარეობა ჩონია იცნავდა ყველაფერი კაბიტლისტების ხელშია. ვის არ ახასიეს იტალიური კინოსურათი „ველისიკების მტაცებლები“, ამ ფილმის რეჟისორმა ვ. დუსიკამ ჰგვანა პრუნის რილისთივის უსახლკარო ბავშვი თავშესაფარიდან გამოიყვანა ენკო სტაიოლა, მგვრამ ეს გამოიყვანა დროებითი აღმოჩნდა. ნიუთერმა ბავშვმა, როგორც კი დასარულა თავისი როლი, გვირგვინების გამო ისევ უსახლკაროთა თავშესაფარს მიაკვლიდა.

ახლა გაიხსენეთ იტალიელი რიობიტრა ბენევი (რობიტრა ლუჯი „ფილმის მკურნალებს კურსი“ (სხვაია, ირია ცუგა მიუა-და), ახალგაზრდა კარუბი“-ი პატარა კარუბის როლის შემსრულებელი ბიჭუნა, და კიდევ მრავალი სხვა. სწორედ ასეთ ბავშვთა ზედმეტ მოვითხოვს იტალიური ფილმი „ქველახე ლამაზი“, სადაც მსიღმებელი ბერებზე სიმკაცრით მოქცეულ ნიუთერ, მგვრამ აღბეჭ მავშთა გამწვრებლმა. და, როცა ამ სავშებების მდგომარეობის გადაზრებით ზვენი ნიუთერი და ბედობის ბავშვების ცხოვრებას, ნათელი ხდება მათ ზღვარი. ბედობერი საბჭოთა ბავშვებს შესანიშნავად ამახიერებდა ნორჩი მსახიობი ნატალია ზაშიშაია. მკურნალებულია სიყვარულით სარგებლობდა ის ფილმები, სადაც ნატალია მონაწილეობდა. თქვენ ალბათ გასსოვთ ეს ნიუთერი გოგონა ფილმებში: „მთიეთი სამშობლო“, „ველები“, და „ყოლი და ცხოვრობდა გოგონა 18 წლისა. მან დამთავრებული და ახლა სამსახიობო სტუდენტია. იგი პატარა ბავშვებს უსახლკაროებს, მგვრამ, სამაფეირად, მისი ხსენი სტუდენტია პატარა გოგონა-ნატამა ჩიჩიკოვა, რომელმაც ფილმში-„ტრუშაიოვის რანში იბრძვის“-ში ერთ-ერთი მთავარი გმირის — ნიურა სინიციანს როლი შეასრულა.

მაყურებელთა შორის დამსახურებული სიყვარულით სარგებლობს განია სოლსკევის როლის შემსრულებელი იურია იანკინი („პოლის მგლობლი“). ამ ფილმის შესახებ ასე ამბობდნენ: „განია სოლსკევი აბოლსი შევილობილ“ დგხდა, ხოლო იურია იანკინი კი კინოსტუდიისათვის, დღეს იურია იანკინი კვლავი იური კიოთ-მეცნიერია. იურია იანკინი, თუ მომიჯილში რა გზას აირჩევინ ჩვენი ქართული ფილმის „მადანას ლურჯას“ ნიუთერი ნორჩი მსახიობები: მიხა ბორაშვილი (მიხა) და ნანა ჩიქვიანი (კატო), მგვრამ ერთი რამ ცხადია რა გზითაც არ უნდა წავიდნენ ისინი, ყოველთვის სიამაყით გავიხსენებთ, რომ მათაც, ისევე, როგორც ვერც ერთი სხვა ნიუთერი, ნორჩმა კინოსახიობებმა ვერ კიდევ ბავშვობაში სიამაყვნენ მინიჭებს თავიანთ მშობელ ხალსს.

საქართველო

ს. მისიხა და აკაკის როლის შემსრულებლები მიხა ბორაშვილი და ნანა ჩიქვიანი (მადანას ლურჯა); მ. მო დე ნიუ ბიკარა კარბოს როლი (სახლკარო კარუბი); ვ. კვიცი ფილმში „აკაკის აკვინა“, მატარაკაკი — ა. ჩიტაია, მ. კვიცი ფილმში „აკაკის აკვინა“, მატარაკაკი — თენჯინა ბიჩიანიშვილი. 8. ფილმში — „ქიმიკა და მკვამი“ შესანიშნავად იანკინი იანკინი; ვ. ბიჩიანიშვილი; ვ. კვიცი ფილმში „აკაკის აკვინა“, მატარაკაკი — ა. ჩიტაია, მ. კვიცი ფილმში „აკაკის აკვინა“, მატარაკაკი — თენჯინა ბიჩიანიშვილი. 11. კვიცი ფილმში „აკაკის აკვინა“ მატარაკაკი — თენჯინა ბიჩიანიშვილი. 12. კვიცი ფილმში „აკაკის აკვინა“, მატარაკაკი — თენჯინა ბიჩიანიშვილი.

სიბიერელ კარტიზანთა

კაკა

ი ს ი ნ ი
ი ბ რ ძ ო დ ნ ე ნ
ხ ა ლ ხ ი ს
ბ ე ლ ნ ი კ ა რ ტ ი ა ნ თ ვ ი ს

მაღალსა და მხარბეჭიანს ხუჭუჭი წვერი მკერდს ეფინა, ხშირი შავი თმა ბეჭებამდე სწვდებოდა, გაშლილ ნაბადქვეშ ჩოხა-ახალუხი და ქართული ხმალი მოუჩანდა; ყორნისფერ ულავზე ამხედრებული, დემონივით გამოვარდებოდა ხოლმე ტაიგიდან და მოხრილი ხმლების ელვითა და ყუყინით პარტიზანთა ნიაღვარს გამოიყოლებდა.

22 წლის განმავლობაში რევოლუციურ, პარტიზანულ და მხედრულ მოღვაწეობას ეწეოდა ნესტორ ალექსანდრეს-ძე კალანდარაშვილი... გურული გლეხობისა და ფოთის აჯანყებაში მუშაობდა ცხენოსან ნაწილებს სარდლობდა. რუსეთის სამხრეთში ოთხჯერ იყო დაპატიმრებული — ქერჩისა და ნოვოროსისკში, კიევისა და ოდესაში. ციმბირში ხუთჯერ იყო პატიმრობაში. დაწყებული ირკუტსკიდან, სადაც ოქტომბრის დღეებში თავის მიერ ჩამოყალიბებულ მუშაობა 1500-იან რაზმს მეთაურობდა, დამთავრებული იაკუტით, სადაც კულაკურ-თეთრგვარდიული ამბოხების ჩაქრობაში იღებდა მონაწილეობას. ნესტორ კალანდარაშვილი 116 ბრძოლა გადაიხადა თეთრი ჩხეების, კოლჩაკელების, კაპელოველების, სემიონოველების და იაპონელი ინტერვენტების წინააღმდეგ.

მტერს ყოველთვის მოულოდნელად და ზუსტად ურტყამდა კალანდარაშვილი. უღმობელი განადგურებით ამთავრებდა ერთიმეორეზე უკეთესად მოფიქრებულ საბრძოლო ოპერაციებს.

მთელს ციმბირში დადიოდა ლეგენდები „ბაბუა კალანდარაშვილზე“, „ტყის პაპაზე“, აღაფრთოვანებდა ციმბირის გლეხობას, თავზარსა სცემდა ინტერვენტებსა და თეთრგვარდიული ჯარების გენერლებსა და ოფიცრებს.

და მართლაც, კალანდარაშვილის პარტიზანული არმია იმდენად გააქტიურდა 1919 წელს, რომ ერთ მშვენიერ დღეს აღმირალი კოლჩაკი

მიხვდა: მისი არმიის ზურგში უკვე მეორე, შინაგანი ფრონტი იყო გაჩენილი, რომელიც წითელი არმიის წინააღმდეგ მებრძოლი ჯარებიდან დიდძალ ნაწილებს იზიდავდა თავისკენ და ახანდებდა. და კოლჩაკმა, მესამედ, ახლა უკვე გენერალკრასილნიკოვის სარდლობით, გაგზავნა სპეციალური რაზმები „ტყის პაპას“ — ნესტორ კალანდარაშვილის გასანადგურებლად და შესაპყრობად.

ამ ოპერაციის გეგმა გულდასმით შემუშავდა კოლჩაკის შტაბში, ჯარი სპეციალურად იქნა მომზადებული ტაიგის პირობებში საბრძოლველად. მაგრამ ეს ყველაფერი საკმარისი არ აღმოჩნდა.

„უჩინარი კალანდარაშვილი“ ვეებერთელა რეიდებს აკეთებდა, ტაიგის უღრანებში იტყუებდა მოწინააღმდეგეს, მოულოდნელად ზურგიდან უვლიდა და ანადგურებდა. გენერალ კრასილნიკოვის ლაშქარი თოვლივით დნებოდა, ხოლო „კალანდარაშვილის გასანადგურებლად“ მოწყობილი ოპერაციის დასასრულს კინაღამ თვით გენერალი კრასილნიკოვი ჩაუვარდა ტყვედ „ტყის პაპას“.

კალანდარაშვილის დარტყმები განსაკუთრებით იაპონელ ინტერვენტებს დაამახსოვრდათ. „ტყის პაპამ“ ისინი სადგურ გონგოტასთან გაანადგურა. აი, როგორი ცნობა გამოაქვეყნა ჩვენმა სამხედრო სარდლობამ გონგოტის ბრძოლის შესახებ 1920 წელს:

„ბრძოლების შედეგად იაპონელები იძულებული გახდნენ დიდი დანაკარგით დაეხიათ უკან სადგურ სოხონდოსაკენ. კალანდარაშვილის მიერ გაწეულმა ენერგიულმა წინააღმდეგობამ საგრძნობლად შეუწყო ხელი ზავის დადებას და იაპონელთა ჯარების აღმოსავლეთისაკენ გაყვანას“.

ამ ბრძოლებში კალანდარაშვილი ორჯერ დაიჭრა, მაგრამ ბრძოლის ველი არ დატოვა და განაგრძობდა ოპერაციის ხელმძღვანელობას. ამ ბრძოლისათვის საბჭოთა მთავრობამ კალანდარაშვილი წითელი დროშის ორდენით დააჯილდოვა, ხოლო დი-

ვიზიას, რომელსაც იგი სარდლობდა, „კალანდარაშვილის სახელობის გონგოტის წითელდროშოვანი ცხენოსანი დივიზია“ უწოდა.

მაგრამ განა მართო ცეცხლითა და მახვილით იბრძოდა კალანდარაშვილი რევოლუციისა და საბჭოთა ხელისუფლების მტრების წინააღმდეგ! ნესტორმა თავის მიერ ჩამოყალიბებულ პარტიზანულ არმიაში პოლიტმუშაკების აპარატი შექმნა და გაზეთიც გამოსცა. დიდ სააგიტაციო მუშაობას ეწეოდა „ტყის პაპა“ თავისი პარტიზანული არმიის მოძრაობის მთელს გზაზე: ყოველ სოფელში, ყოველ დაბაში, იგი დაწვრილებით, მოთმინებით განუმარტავდა ჩამორჩენილ ციმბირელ გლეხს კომუნისტური პარტიის როლის შესახებ ხალხის განთავისუფლებისათვის, სახალხო, საბჭოთა ხელისუფლებისათვის ბრძოლის საქმეში.

ასეთი მოღვაწეობა, რა თქმა უნდა, არ შეიძლებოდა შეუნიშნავი დარჩენოდა სოციალისტური რევოლუციის დიდ ბელადს — ლენინს. და აი, ლენინი 1920 წელს კრემლში იბარებს კალანდარაშვილს და ესაუბრება მას ციმბირში თეთრგვარდიელთა და ინტერვენტთა წინააღმდეგ ბრძოლის სერიოზულ საკითხებზე.

შალვა ხვიჩია

მასპინძელი

მოსკოვიდან ციმბირში დაბრუნებული კალანდარაშვილი კომუნისტურ პარტიაში შედის. მალე მას კორეის რევოლუციური ჯარებისა და შორეული აღმოსავლეთის პარტიზანული რაზმების სარდლად ნიშნავენ.

საინტერესოა აღინიშნოს, რომ კორეის კომპარტიის ყრილობაზე გამოსულმა კალანდარაშვილმა ყრილობას საბჭოთა საქართველოს სალამი გადასცა.

1922 წელს კალანდარაშვილი დაინიშნა შეიარაღებული ძალების მთავარსარდლად იაკუტიაში, სადაც იმ ხანად იაპონელი იმპერიალისტების მიერ მოწყობილმა კულაკურ-თეთრგვარდიულმა ამბოხებამ იფეთქა. ამბოხების ჩაქრობის დროს „პაპა კალანდარაშვილი“ გმირული სიკვდილით დაეცა ბრძოლის ველზე.

თავის ავტობიოგრაფიაში, 1920 წელს, ნესტორ კალანდარაშვილი წერდა:

„იქნებ ბრძოლებში სხეული მთლად დაიფაროს ჭრილობებით, რომლებიც თავს შეახსენებენ მეომარს ღრუბლიან ამინდში, თუ წელიწადის დროთა ცვლაში, მაგრამ იგივე ჭრილობები მოაგონებენ მას საკუთარი ცხოვრების ულამაზეს, უნათლეს დღეებს. ეს ის დღეებია, რომლებიც აღამაღლებენ მეომარს და განახსენებენ მას ცხოვრების წუმბეში ჩაფლულთაგან. ის დიდებული დღეები გაანათებენ მისი ცხოვრების გზას, ის დიდებული დღეები უმალლეს ჯილდოდ იქცევიან მისთვის განვლილ ტანჯვათა სანაცვლოდ“.

სწორედ ასეთი — მღელვარე ფიქრით, განცდით, ბრძოლებით აღსავსე იყო რევოლუციის ერთგული ჯარისკაცის — ნესტორ ალექსანდრეს-ძე კალანდარაშვილის ცხოვრება.

და ამიტომაც, ციმბირის რომელ კუთხეშიც არ უნდა იკითხოთ, სიამაყითა და სიყვარულით გიპასუხებენ: „ჰო! ჩვენი პაპა კალანდარაშვილი!“

გიორგი მაზუკინი

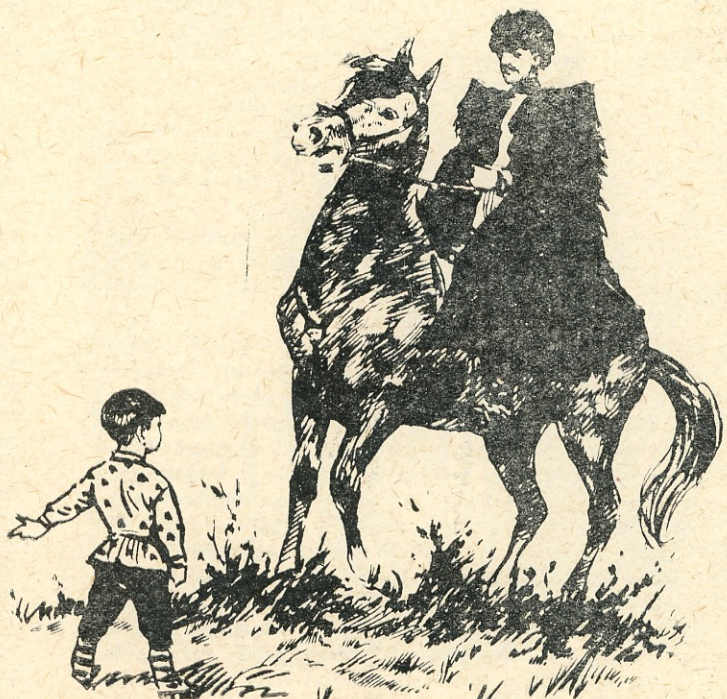
დედ-მამა წავიდა სტუმრად და შინ ბავშვი დატოვეს მარტო.
— შენ იცი, არ დაგვხვდე უბრადა, ხომ ხედავ, მთელ ოჯახს განდოზთ!

ექვსი წლის ბიჭუნა უფროსად დარჩა და თამაშობს ჩუმად. უეცრად მოესმა უცხო ხმა — ვიღაცა მოსულა სტუმრად...

ნაზადი ახურავს, ფაფახიც, ცხენს თეთრი ხალები შეენის, არ ყავდა ბიჭიკოს ნანახი არც კაცი, არც იმის ცხენი.

არ შეკრთა პატარა, ალალი სურვილი უქდერდა ხმაში:
— რა გუყოთ! მამა შინ არ არი, მე ხომ ვარ!.. მობრძანდით სახლში!

თარგმნა მარიჯანმა

აღიპარ ყოიონი

ნახატები რ. ცუცქვირიძისა.

ჯ ა ბ ა მ ჭ ე ლ ე ლ ი

ლ ე ვ ე ნ დ ა

თამარ მეფის დროს ცხოვრობდა თურმე ერთი მკედელი, ლომივით ძლიერი, სულით და ხორციით უშიშარი ვაჟკაცი. ხმა დადიოდა სოფელ-სოფელ: ჯაბა-მკედელი გახურებულ რკინას ხელით გადმოიღებს, მუხლზე დაიდებს და მუშტით კვერავსო. მართლაც კარგი ოსტატი იყო ჯაბა. იცოდა რკინის საბადოს დამუშავება, ლითონის გამოცნობა, ხვდებოდა როდის ხის ტანი ვარგოდა სანახშირედ, როდის — ტოტები. ჯაბასავით არავის შეეძლო უმი რკინის დაწურვა-გადადნობა. გლენს მდიდრად მიაჩნდა თავი, თუ მისი გამოწრთობილი ცელი ექირა ხელში და ხმალი ერთჯა წელზე.

ერთადერთი ასული ჰყავდა ჯაბას, სახელად მაკა. ნუკრივით მშვენიერი და ნუკრივით არმცოდნე თავისი მშვენიერებისა. და თუ მრავალი მუშტარი დაუღლიდა მკედელს, ეს მხოლოდ მისი ოსტატობის ბრალი როდი იყო.

ერთხელ ამბავი მოიტანეს სამკედლოში: ჭაბუკ გუჯან ტაოსკარელს, დონით სპილოს, მაგრამ უკმეხსა და გულწვიადს, მკედლები შეურცხვენია თურმე. დვინით გაღევიოს მიუგვია ცხენი სამკედლოში ქოხთან, გამოუხშია ოსტატი და უბრძანებია: „ცხენი უნდა დამიქედო, მაგრამ ჯერ ნალი მიჩვენე როგორი გაქვსო“. მკედელმა ბრძანება შეუსრულა თურმე, ნალი გამოუტანა, გუჯანმა კი ჩასქიდა ვეება ხელში ნალს, ერთბაშად შუაზე გადაამტვრია და ფეხებთან დაუყარა ოსტატს, დამცინავად გაუღიმა და ნიშნი მიუგო: „მე ვერ გამოძლო ამ დამაპლმა რკინამ და ცხენს როგორღა გაუძლებსო“.

დაფიქრიანდა ჯაბა. ხომ შეიძლება მოებრინოს გუჯანს, მეც ჩამოიქროლოს სამკედლოსთან და მეც შემარცხვინოსო. არ სურდა სახელგანთქმულ მკედელს აზნაურთა დასაცინი გამხდარიყო. იფიქრა, იფიქრა და ერთი ხერხი მოიფიქრა, კმაყოფილებისგან უღვაშებში ჩაეცინა მკედელს. იმ დამით მურა ლითონისაგან ნალი გამოქედა, საშუბისწვერო ფოლადი წააკერა ირგვლივ, დაწვა და მშვიდად მიიქანა. განვლო ცხრა დღემ. ერთ საღამოს, მუშაობით დაღლილი ჯაბა

დაბალ სუფრას უჯდა და ვახშობდა. უეცრად გარინდებული მიდამო ცხენის ფლოქვების თქარა-თქურმა აახშიანა. ჯაბა ფეხზე წამოიჭრა და ტყიდან მომავალ გზას გახედა. სეტყვასავით ანლოვდებოდა ხმაური და ღრუბელივით იზრდებოდა ცხენზე დაკრული გოლიათი. ეს გუჯან ტაოსკარელი იყო.

მშვენიერმა მაკამ სწორედ იმ დროს გამოიხედა გარეთ, როცა გუჯან ტაოსკარელმა სამკედლოსთან მოაგდო ტაიჭი. თვალი მოჰკრა თუ არა მკედლის ასულს, ტაოსკარელს გული შეუქანდა სიყვარულისგან, არც აპირებდა იქ დაყოვნებას, მაგრამ ქალის ჯადოქრულმა სილამაზემ ფეხები შეუბოჭა. ერთბაშად გაახსენდა სიმთვრალის დროს მკედლებთან ნავაჟკაციარი ამბავი, ახლაც ხომ მთვრალივით აუთამაშა გონება ქალის მშვენიერებამ. გაიფიქრა, — მოვხიბლავ ჩემი ძალღონით ამ უეკლო ვარდსო, და ჯაბას უბრძანა: „ცხენი უნდა დამიქედო, ოსტატო, ოღონდ მანამდე ნალი მიჩვენე როგორი გაქვსო“. ჯაბა სამკედლოში მიიმალა. მაკას სილამაზით დატყვევებულმა გუჯანმა იკადრა ცხენიდან ჩამოხტომა, სულწასული ჭაბუკი ერთბაშად წინ ახვეტა მკედლის ასულს, მაგრამ ქალმა მოასწრო, ხელიდან დაუხსლტა მოძალადეს და, რადგან კაცთა წაკიდებას ერიდებოდა, დიმილით შეეგება სამკედლოდან გამოსულ მამას, ვითომც არაფერი მომხდარიყოს. ამო გამოდგა ქალის სიფრთხილე, ჯაბამ იგრძნო უკვალაფერი. „ზედმეტად გათავხედებულხარ ტაოსკარელო, ძალღონე მოგვლდავებია და უქმად კი ხარჯავ, ამოდ შერკინებოხარ მკედლებს, ამოდ ფიქრობ ქალის გულის მოგებას ეგეთი საქციელით“, გაიფიქრა მან და გუჯანს ნალი გაუწოდა.

მკედლის ასულის განცვიფრება მოინდომა ტაოსკარელმა, ცალი ხელი ჩაბლუჯა ნალს და, ვითომ სხვათაშორის, მარწუხებივით წაუქირა თითები. მაგრამ ენიშნა, მაგრისა იყო რკინა, მეორე ხელიც მიასველა, დაძაგრა მკლავები, სიწითლე აუფარდა ლოყებზე მეტისმეტე მონღომებისგან, მაგრამ ნალი არც კი გადუნულა. უეცრად ზურგე

შეაქცია მამა-შვილს, ოდნავ წელში მოიხარა და ისე ჩააფრინდა პატარა ნაღს, თითქოს ასწლოვან მუხას დასკიდებია ამოსახრებადო. ენაზე ადგა სიტყვები: „ეს რა დამპალი რკინა გამოგიქვია, ოსტატო“, მაგრამ არ ეღიროს ამისი თქმა. „უნაგინი ხომ არ გაკადრეთ, ბატონო?“ შეპარა მკედელმა, გუჯანს ნალი გამოართვა, ვითომ შესამოწმებლად, ელვისუსწრაფესად შუაზე გადატეხა და ფეხებთან დაუყარა შერცხვენილ ქაბუკს. „დაუანგულა ეს ოხერიო“, მხოლოდ ეს დაუმატა ბოლოს. გულიანად გადიკისკისა მაკამ, გადიკისკისა და ვეღარ გაჩუმდა, თავი ვეღარ შეიკავა, კინაღამ მუხლები მოეკვეთა წედმეტი სიცილისაგან. თვალთ დაუბნელდა ტაოსკარელს—პირიქით შეუბრუნდა განწრახული, მეტი რომ ვერ მოახერხა თავლაფდასხმულმა, მათრახი გაუტლაშუნა წვივებზე მაკას, ცხენს მოახტა და გაფრინდა. თუმცა ისე სწრაფად როდი გაფრინდა, ისარი ვეღარ დასწოდა თავვასულს, მაგრამ მაკამ დროზე შეაჩერა გაშმაგებისგან თვალბგადმოვარდნილი ჯაბა-მკედელი.

ფეხზე მდგარნი, ხელებჩამოყრილნი, თვალზე ცრემლმორეულნი გაჰყურებდნენ მტვრით დაღრუბლულ გზას ორივენი. გაშტრებულ იყვნენ და გაოგნებულ იყვნენ ჯერარანახული შეურაცხყოფისაგან. მთელი ღამე თვალი არ მოუხუტავს ჯაბას. სადღა ქონდა მუშაობის ხალისი. მუდამ გაღვივებული ქურა ჩაფერფლილიყო, ახლა ოსტატის გულში ენთო ცეცხლი. რა გაუგონარი ამბავი შეემთხვა ჯაბას, ეს რა ნახა მისმა თვლებმა! ვაჟკაცმა ხელი აღმართოს ქალზე? მერე ცხენს მოევლოს და გაექცეს სამართალს? რა სიმბდალეა, რა ლჩირობაა და დაცობა. ორმოცდაათ წელს გადასცილდა ჯაბა, ასეთი რამ კი არ უნახავს, არ სმენია. უმალ რაინდის ბრძოლის ველიდან გამოქცევას დაიჯერებდა, ქალის შეურაცხყოფას კი — არასოდეს. ვაჟკაცის ხელით გულგანგმირული დიაცი უნახავს, ნაცემი — არასოდეს. ახლა ესეც ნახა ჯაბამ. ნახა და ღამისაა კჶუა შეერყეს. განა იმიტომ, რომ მისი ასულია მაკა, არა. ეს უფრო დიდი უბედურებაა. — კაცმა ხელი აღმართა ქალზე!

ხვალვე გაედევნებოდა, დაეწეოდა და სულს ამოაძრობდა თავხედ ტაოსკარელს. მაგრამ სიკვდილის ღირსია ვითომ?

* * *

განვლო ერთმა თვემ. კლდე-კარის უღელტეხილზე გზა გაჰყავდა თამარ მეფის თურქთათვის საღაშქრო მისავალების ჩასაკეტად. მშენებლობა მეტად მძიმე იყო, — აღმასივით კლდე უნდა მოემტვრიათ ბარე ხუთი ვერსის მანძილზე, — და მეტად საჩქაროდ — საეჭვოდ ემზადებოდა იკონიის სულთანნი რუქნადინი.

ვით ფიცხელ ომში, ქულზე კაცი გამოვიდა სამუშაოდ. წერაქვათა და ხელკერთა, წალკატთა და უროთა გამოქედვა უბრძანა მეფემ მკედლებს.

საქვეყნო საზრუნავმა აამოქმედა ჯაბა. ჩამწვდარი იყო მეფის ბრძანების მნიშვნელობას: თადარიგს იჭერდა თამარი, რომ გზის მშენებლობა არ შეფერხებულიყო წუთითაც. მრავალგზის ნაცადმა ოსტატმა ბრძნული ხერხი მოიფიქრა მშენებლობის დასაჩქარებლად, მოიფიქრა და დედაქალაქის გზას გაუღდა.

„ნეტავ, მომისმინოს მეფეთ მეფემ, ნეტავ, მომიწონოს აზრი“, ნატრობდა გულში ჯაბა-მკედელი და მიავალდებდა ცხენს. ყოველ გორაკის თხემზე აჩერებდა ლურჯას, უზანგებზე შედგებოდა და სივრცეს გახედვდა თვალმოჩრდილული, ხომ არ გამოჩნდა თბილისიო.

შუადღისას ჩაადწია დედაქალაქში. გაზეითქული ცხენი იპატივა და ქვეითად შეუყვა ისნის აღმართს.

მზის ჩასვლისას ცასავით მაღალ დარბაზში შეიყვანეს. მკედელმა მუხლი მოიყარა დიდებულებით გარშემორტყმულ თამარის წინაშე. ოსტატს მოეჩვენა, რომ ციდან გამქრალი მზე ამ დარბაზში შემოსულიყო, ისე ბრწყინავდა ტახტს მინდობილი მეფე. მკედელს ასე ახლოს არასოდეს ენახა თამარი და ახლაც უზრდელობად მიაჩნდა, თვალი გაესწორებინა მისთვის.

— მაუწყეს, დიდად გიფიქტნია სასახლის ბქესთან, ძალით აპირებდა შემოჭრასო, საქირბოროტო საქმისათვის გარჯილხარ აღბათ, გისმენ, ოსტატო! — ვარდის სურნელივით მოეჩინა დარბაზს მეფის ნაწი ხმა.

„ლობლი ხმა აქვს, მაგრამ სადღაც ფოლადიც ურევია“, გაიფიქრა ჯაბა-მკედელმა მუხლი გაიმართა და დიდებულები შეათვალერა.

— ნუ გამიწყურებით, მეფეთ მეფეო, თუ კი ჩემი სიტყვა არ ეღირობა თქვენს შეწუხებულ, ნურც ქვეყნის საქმეში ჩარევას ჩამითვლით კადნიერებად, — ჯაბა-მკედელმა ერთი ღრმად ჩაისუნთქა და განაგრძო: — გვიგემ, მეფეც, საშურო საქმედ მიგიჩნევიათ კლდე-კარზე გზის გაყვანა.

თამარმა მკედელს თავი დაუკრა ნიშნად თანხმობისა.
— ისიც გავიგე, გზა სულ კლდეშია გასაქრელიო, — განაგრძო ჯაბამ და, როცა თამარმა კვლავ დაუქნია თავი, ოსტატმა უნებურად ნაბოჯი გადადგა მეფისკენ, მღელვარება შეეპარა ხმაში, — თუ კი აგრეა, მეფეთ მეფეო, თქვენს ვაწირებს უბრძანეთ, — მთელი ვერცხლი, რაც კი მუშათა გასამარჯველოდ გადაგიდგიათ, ჩემს სამკედლოში გადმოგზავნონ...

თამარის ღრმა თვალებში რაღაც აწირი განაპერწყალდა, მაგრამ მეფე ბოლომდე მანძი ვერ ჩაწვდა მკედლის გულისთქმას.

— შენი ქარაგმა ვერ ამოვიცან, წვრილად მიაბზე, ოსტატო, — ბრძანა თამარმა. დიდებულებმა ახირებულ კაცად ჩათვალეს ჯაბა-მკედელი, მაგრამ მეფის ხათრით არას ამბობდნენ. მხოლოდ ერთი მათგანი, ტანხმელი და შუბლნათელი რაინდი, ინტერესით შეჰყურებდა ოსტატს, იგი განმარტოებით იდგა ღია სარკმელთან.

— უბრძანეთ, მეფევ, მთელი ვერცხლი ჩემს სამკედლოში გადმოგზავნონ, — გაიმეორა ჯაბამ და განაგრძო, — თითოეული მუშის გასამარჯველო ფულს თითო წერაქვში ჩავატან ისე რომ, მეფევ, როცა წერაქვის წვერი ქვაზე ცემისგან ნახევარ გოჯზე მოცვედება ვერცხლი თავისით გადმოცვივდება, მუშა მიიღებს კუთვნილ გასამარჯველოს და შინ დაბრუნების უფლებაც ექნება, რადგან ეს შრომა მას ჩაეთვლება ვალის მოხდად. ჩემი განზრახვის საიდუმლო მარტივი არის, მეფევ ბატონო, ყოველი მუშა მოიწადინებს, მალე მიიღოს კუთვნილი ვერცხლი. გზის გაყვანას კი მათივე სიჩქარე დააჩქარებს.

ჯაბა დადუმდა და გვერდზე გადა, მხოლოდ ახლა შეამჩნია, რომ გარს დიდებულები შემოხვეოდნენ.

— ეს რა ისმინეს ჩემმა ყურებმა! — აღტაცებით წამოიძახა თამარმა და ბალღოვით შემოჰკრა ტაში, — ჩინებულთა შენი მიგნება, სადაური ხარ, მკედელიო?

— თრიალეთიდან გახლავარ, მეფეთ მეფეო, — დარცხვენითად მიუგო ჯაბამ.

— დიდი მადლიერი ვარ იქაური ოსტატებისა.

— თქვენი ქების ღირსი არა ვართ, მეფევ! — თავი დახარა მკედელმა.

— სპარავალი მტრის დამარცხებას უდრის შენი მიხვედრა, — თქვა სპასალარმა.

— ვით სატევრისა, ფხიანი აწრის გამოქედვაც გცოდნია! — შეაქო ტანხმელმა და შუბლნათელმა რაინდმა, რომელიც აქამდე სარკმელთან იდგა განმარტოებით.

„ვინ უნდა იყოს?“ — გაიფიქრა ჯაბამ და დიდებულს თვალი შეავლო სიფრთხილით.

— მიხმეთ მოლარეთუხუცესსა! — ბრძანა თამარმა, ტუჩები ღიმილად გადაეშალა და ჯაბა-მკედელს გაეხუმრა: — რას ფიქრობდი, ოსტატო, კარისკაცს რომ არ შეეპუე სასახლის ბჭესთან, ნაბრძანები მაქვს, ხმლით აკუწუოს ურჩი.

— დიღო მეფეო, მას ჩემი ნაწრთობი ხმალი ერთყა წელზე, ჩემი ხმალი კი მე არას მავნებდა.

— მივიხვდი ქარაგმას, ოსტატო, სწორად ფიქრობ, დაე, ასე ფიქრობდე კვლავაც. ახლა გამანდე, რა გსურს, უხვად უნდა დაგაჯილოდო, ბრძენო მკედელიო. ოქრო-ვერცხლი გსურს? ნუ დამიმაღავ, იქნებ გვარი გინდა, ანუ მამული?

— ნუ გამიწყრებით, მეფეო, არა ვარ ღირსი და თხოვნითაც არაფერს გთხოვთ — თქვენი დასტური და მოწონება ჩემი აზრისა, თავისთავად, ჯილდოა დიდი.

— არ გამიცუდო გულუხვობა, მთხოვე, რაცა გსურს, ჩემი ქვეყანა მდიდარი არის და ქვეყნის ერთგულთ მუღამ გავუნაწილებ ამ სიმდიდრეს, — თქვა თამარმა და დარბაზში შემოსულ მოლარეთუხუცესს რაღაც ანიშნა.

ჯაბა ერთბაშად ფიქრმა მოიცვა. მეფისგან „ქვეყნის ერთგულთა“ სენებამ გულისტკივილი განუახლა. სახე საოცრად დაუნადგლიანდა და მოწიწებით მიმართა თამარს:

— ვიცო, დიღო მეფეო, ქვეყნის ერთგულთა დაჯილდოება თქვენი წესია, მაგრამ იგივე ერთგულნი მრავალგზის მადლიერნი იქნებოდნენ, სამშობლოს ორგულთა რომ დაგესაჯათ, ვინც ჩრდილს აყენებს და აფერმკრთალებს მეფე თამარის ბრწყინვალე გვირგვინს.

ამ სიტყვებმა წუთით თითქოს შეაერთო თამარი, მაგრამ ისევ დაუამბა გამოჩედა და მშვიდად ჰკითხა:

— გარკვევით მითხარ, რა გაწუხებებს?

— წინასწარ ვითხოვ პატიებას, მეფეო, არ ვაპირებდი ჩემი ტკივილის გახმელას, მაგრამ სიტყვამ მოიტანა და მომაგონა სამწუხარო შემთხვევა... ვაჟკაცმა მოყემე, ჩემი მაკა, ჩემი ერთადერთი ასული...

— მოგტაცა?! — აღარ დააცალეს დიდებულებმა.

— არა, ბატონებო.

— ხომ არ შემოაკვდა?!

— არა, არც ეგ მომხდარა... ჩემი მაკა, ჩემი ერთადერთი ასული, ვაჟკაცმა კაცმა გამილახა მათრახის ცემით.

— რაო, რა სთქვი, ქალი ვალახა ვაჟკაცმაო?!

— ეს რა მოჩიხაა!

— კისერი უნდა გადაგეღწეა თავხედისათვის! აღელდნენ, ახოქლოდნენ დიდებულები.

სახეგაფითრებულ თამარს სული შეუგუბა ყელსმობჯენილმა მრისხანებამ, მაგრამ შეძლო თავის შეკავება და ხმამიმქარალმა ჩაიხურჩულა, თითქოს ევედრებოდა ჯაბა-მკედელს:

— მითხარ, ოსტატო, რა გვარისა იყო?

— დიღო მეფეო, ნუ მათქმევინებთ მის სახელს!

— თქვი, თუ გსურს გერწმუნო!

— მეფეთ მეფეო... აზნაური, ტაოსკარელი, — თავი ჩაღუნა მკედელმა.

— გუჯანა?!

— გუჯანა, მართალს ბრძანებთ!

თამარი სწრაფად ზეწამოიჭრა, ლოყებზე ცეცხლი შემოენთო, პირველად გაწილდა თავის მეფობაში გვირგვინსანს; საგანგებოდ მოეჩვენა ტაოსკარელის მოქმედება, — თამარის მეფობას გაექარაგმა იმ მათრახით აზნაური, — მეფობას ლეჩაქოსნისას. მიტომ განრისხდა, სისხლიც მიტომ აუღულდა.

სპასალარმა ხუმრობა სცადა უხერხულობის გასაფანტავად:

— უთუოდ, ტარიელის ამბავს წაიკითხავდა ტაოსკარელი და იმას ჰბამავს.

თამარმა ტანხმელი და შუბლნათელი დიდებულნი მოქმენა თვალბით.

— თუ შოთას წიგნი წაიკითხა, ისიც ეხილა, ვით ეპურობიან პატივით დიაცს! — შეჰყვირა მეფეთ მეფემ და თავისმა ხმამ თვითვე განაცვიფრა, — ქვესკნელს იყოს, თუ ცად დაკარგული, შეიპყრით გუჯანი, აქ მომგვარეთ, დიაცის კაბა გადააცვით, ამოსწვით თვალნი, რომ ყველამ ნახოს — ვით აბრძავენს ვაჟკაცს ქალის წინაშე თავხედობა!

ასე განრისხებული არასოდეს ენახათ მეფე თამარი დიდებულებს. ჯაბა-მკედელი დამნაშავედ გრძნობდა თავს, თვალნი იატაკზე დაეშტერებინა, გულს კი უსაზღვრო სიამაყის გრძნობა დაუფლებოდა — მისი ასულის შეურაცხყოფა საკუთარ შეურაცხყოფად მიიღო მეფე თამარმა.

ამაზე ძვირფას ჯილდოს ვერც ინატრებდა მკედელი.

თ ვ ი თ ო ნ როდის გექნება

ბევრს რომ არა კითხულობს,
ბევრი როგორ იცოდეს!
მაინც კარგი მშობლებით
თავს საქვეყნოდ იწონებს.

— ეს შენობა ააგეს, —
ხშირად ამბობს მალხაზი, —
მამაჩემის პროექტით,
მამაჩემის ნახაზით;

ყვაველებით ეს ბალი,
ასე ცოცხალ ნოხადა,
დედაჩემმა მოქარვა,
დედაჩემმა მოხატა.

კარგი დედის შვილია,
კარგი მამის შვილია
და მშობლების ქებაშიც
ყველგან გულგაშლილია.

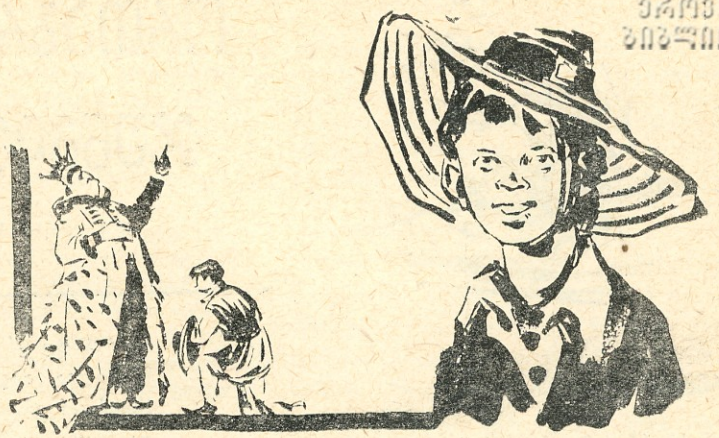
მაგრამ ეუბნებია
თვითონ მალხაზს მშობლები:
— შვილო, უნდა შენც იყო
ბეჯითი და მშრომელი;

გვინდა გვეუბნებოდნენ
შენზე; „რომ ბეჯითია!“
შენთვის წიგნი და შრომა
საბუღუნო ტვირთია.

თავი ჩვენით თუ მოგაქვს,
ჩვენც გვსურს, იყო ქებული! —
ისმენს ბიჭი საყვედურს
მულამ დაფიქრებული.

მალხაზ, სხვების ავ-კარგის
თუ ხარ ამწონ-დამწონი,
თვითონ როდის გექნება
ცოდნა თავმოსაწონი?!

გიორგი კაჭახიძე

ძმები გრიშუბი

ნახატი ნ. შალიკაშვილისა

მ წ ყ ე მ ს ი ბ ი ჭ ი

იყო ერთი მწყემსი ბიჭი, განთქმული თავისი ჭკუითა და გონებით. ყველა ძნელ კითხვაზე შეეძლო პასუხის გაცემა. ამის შესახებ თვით მეფემაც შეიტყო, მაგრამ არ სჯეროდა ეს ამბავი. მეფემ მწყემსი ბიჭი მოიხმო და უთხრა:

თუ სამ კითხვაზე მიპასუხებ, საკუთარ შვილად მიგიჩნევ და სასახლეში გაცხოვრებო.

მწყემსმა უპასუხა: აბა, მითხარით რა კითხვებიაო?

მეფემ უთხრა:

პირველი კითხვა ასეთია: რამდენი წვეთი წყალია ზღვაშიო! ბიჭუნამ უპასუხა:

მიფეო, უბრძანეთ, მთელს დედამიწაზე შეაჩერონ ყველა მდინარე, რათა არცერთი წვეთი ზღვაში არ ჩავიდეს, სანამ მე არ დავითვლი. აი, მაშინ გეტყვით რამდენი წვეთი წყალია ზღვაშიო.

ასლა მეორე კითხვაო! — განაგრძო მეფემ, — რამდენი ვარსკვლავია ცაზეო?

მწყემსმა ბიჭუნამ უპასუხა:

მომეცით ერთი დიდი, თეთრი ქაღალდის ფურცელიო.

მწყემსმა ფურცელი ისეთი წვრილ-წვრილი წერტილებით დაფარა, რომ ძლივს შეამჩნევდა კაცი.

აი, იმდენი ვარსკვლავია ცაზე, რამდენი წერტილიც ამ ფურცელზეა. სცადეთ მათი დათვლაო.

მაგრამ მათი დათვლა არავის შეეძლო.

მესამე კითხვა ასეთიაო, — თქვა მეფემ, — რამდენი წამია მარადიულობაშიო?

ბიჭუნამ უპასუხა:

შორეულ პომერანიაში აღმასის მთა არის აღმართული. მის მწვერვალზე რომ ახვიდე, მთელი საათი უნდა იარო. მთელი საათია საჭირო იმისათვის, რომ მას გარს შემოუარო. მთელი საათია საჭირო იმისათვისაც, რომ ჩაეშვა მთის სიღრმეში. ამ მთის მწვერვალზე საუკუნეში ერთხელ მოფრინდება ჩიტი და მასზე ნისკარტს ილესავს. როდესაც ნისკარტის ლესვით მთა გაიღვევა, მაშინ გავა მარადიულობის პირველი წამიო.

მეფემ თქვა:

შენ სამივე კითხვაზე მართლაც რომ ბრძნულად მიპასუხე. დარჩი ჩემთან დ გაცხოვრებ ისე, როგორც საკუთარ შვილსო.

გერმანულიდან თარგმნა მ. გომარტიელმა

ორთაბრძოლა ჯუნგლებში

რ. ქრეშოლსი

ტყის სიღრმიდან ფრთების ძლიერი ტლა-
შუნი მოისმა, — რომელიღაც ფრინველი
მიწიდან აფრინდა და ჩემს ახლოს, ხის
ტოტზე შემოჯდა. მისი ყურისწამლები ძა-
ხილი — „ჰოუ-ჰოუ“ — გარშემო ტყეებს
მოედო. ეს გოკო იყო, — ტროპიკული
ტყეების ბინადარი.

ზედ თავს ზემოთ წივილისა და ჩხუბის
ხმა გავიგონე. გაიღვიძეს მაიმუნებმა, გიგან-
ტური ხეების გვიგვიგინებში დამეს რომ
ათევენ. შორს კი ჭაობებში, გათენებას
ესალმებოდნენ მესაყვირე ფრინველები. მა-
თი საშინელი გოდება უნებლიედ შიშს
მგვრიდა. არც ერთი გარეული ცხოველი არ
ყვირის ისე გულშემწარავად, როგორც ეს
უწყინარი ფრინველი.

ვიჯექი და ყურს ვუგდებდი უღრან
ტყეს, რომელიც ის-ის იყო იღვიძებდა. წინა-
დღით ჩემმა ერთგულმა მეგზურმა სებომ
მდინარე რიო მპაუერის სათავეში წყლის
მასჩობელი გველის, უზარმაზარი ანაკონ-
დას კვალი აღმოაჩინა. და მე, ჯერ კიდევ
სალამოს, დარიჩინის დიდ ხეზე ჩავსაფრდი.
მალლა რომ მივხიზავდი, ჩემს ტანსაცმელს
მოყვითალო, მიხაკისფერი მტვერი დაედო,
რომლითაც მთლად დაფარული იყო ხის
ღეროები და ფოთლები. ასე რომ, მტერის

რიხარდ კრუმგოლცი — ცნობილი გერმანელი მოგზაური და
მწერალია. თავის ერთგულ მეგობართან და მეგზურთან ინდიელ
სებოსთან ერთად მან გაიარა სამხრეთ ამერიკის ყველაზე მიუვალი
და ნაკლებად შესწავლილი კუთხეები. ჩვენში ფართოდაა ცნობილი
რიხარდ კრუმგოლცის მოთხრობები და ნარკვევები მცენარეებზე და
ცხოველებზე, რომლებიც მწერალმა შორეულ ტროპიკულ ჭაუყ-
ნებში ნახა.

ქვემოთ ვათავსებთ მის ერთ-ერთ მოთხრობას.

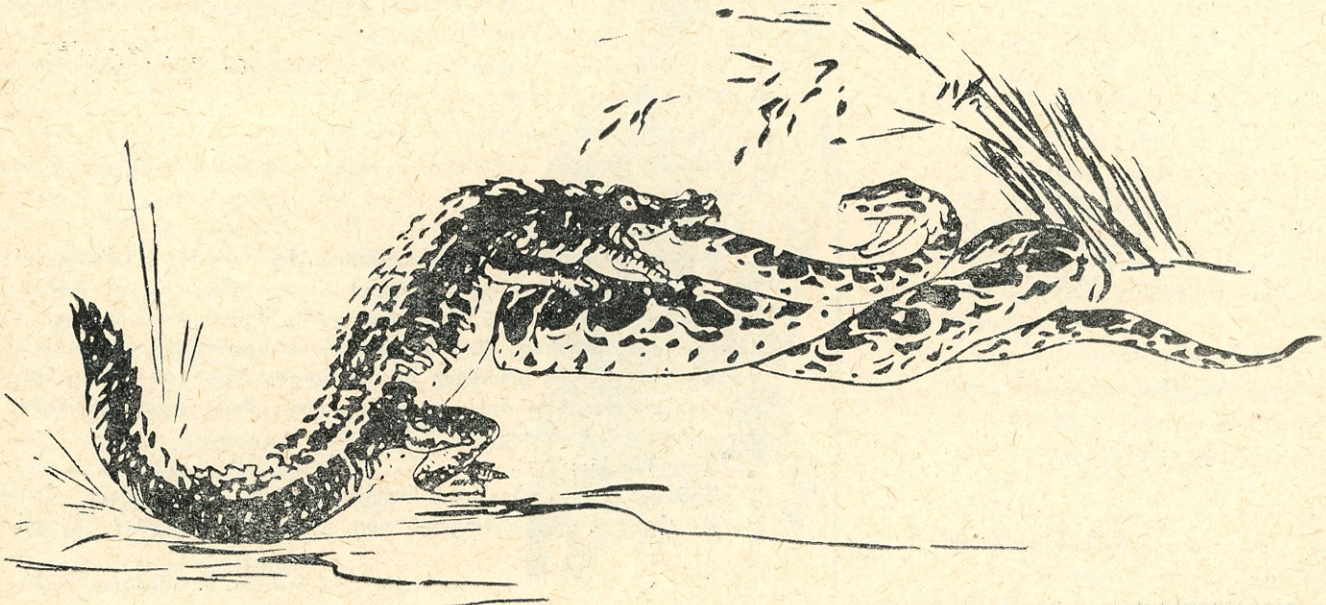
მეშვეობით, საუკეთესოდ ვიყავი შენიღბუ-
ლი. გარდა ამისა, ამ სურნელოვანმა მტვერ-
მა ჩემი სუნიც გააქარწყლა.

თუმცა მზე ჯერ კიდევ არ იყო ამოსუ-
ლი, მაინც ცხელია და ჰაერი შეხუთული
იყო. პერანგი ოფლისაგან მთლიანად დამი-
სველდა და ტანზე არასასიამოვნოდ მეკვ-
როდა. ის-ის იყო სახლში დაბრუნებაზე და-
ვიწყე ფიქრი, რომ უცებ, ჯაგებიდან გაურ-
კვეველი ხმა მოისმა, — თითქოს ხის ტო-
ტები დაარხიესო. გავიხედე და შევკრთი:
დიდი პუმა, ან როგორც აქ ეძახიან, ვერცხ-
ლისფერი ლომი, მანლობელ თეთრი კედა-
რის კუნძულზე შემტარიყო და გაბოროტე-
ბული თვალები პირდაპირ ჩემკენ მოუპყრო.
პუმა, ჩვეულებრივ, ადამიანს თავს არ ესხ-
მის, მაგრამ ახლა მას ალბათ დიდი ქათამი
— გოკო ვეგონე. წყლის ზედაპირზე
გრძელმა ჩრდილმა გაიელვა — პუმა კე-

დარიდან ჩემს ხეზე გადმოხტა, სწორედ იმ
ტოტზე, მდინარეზე რომ იყო გადაშვებული.
ტოტმა ვერ გაუძლო ვეებერთელა კატის
სიმძიმეს და გადატყდა. მსვენმა თავი ველარ
შეიკავა და თავდაყირა, წყალში მოადინა
ტყაპანი. მან მალე ამოყვინთა და ფრუტუ-
ნით პირდაპირ ნაპირისაკენ გაცურა. მიუ-
ახლოვდა კიდევ ნაპირს, მაგრამ ამ დროს
რალაც დიდმა ძალამ წყალში ჩაითრია. პუ-
მამ მძვინვარედ დაიდმუვლა. „მტაცებელი
თევზი — პირაი იქნება“, — გავიფიქრე მე.
ამ საზარელ არსებას განუწყვეტლივ შიშ-
ქვეშ ჰყავს სამხრეთ ამერიკის მდინარეთა
ნაპირებზე მცხოვრები ხალხები. მაგრამ
ასეთ სწრაფ მდინარეში პირაი ჩვეულებრივ
არ გვხვდება...

შეიძლება ნიანგი იყო?

ორჯერ ზედიზედ წყლის სიღრმეში რა-
ღაც გაურკვეველი ფორმის საგანი გამოჩნ-

და და თვალის დახამხამებაში ისევე გაქრა. ხიდან სწრაფად ჩამოვეყვი, წყალთან მივირბინე. ვერც ქვიშაზე, ვერც წყლის ზედაპირზე უცნაური არსების ვერავითარი კვალი ვერ აღმოვაჩინე.

მეორე დღეს, მზის ამოსვლამდე დიდი ხნით ადრე, კვლავ ძველ ადგილას ვიპოვე და ჯუნგლების ხმას ვისმენდი.

აი, ხეების კენწეროებს მზემ მიანათა. აღტაცებული ვუყურებდი ფოთლებზე სინათლისა და ჩრდილის თამაშს. ჩემი ყურადღება განსაკუთრებით წყლის ნაპირზე უწესრიგოდ მიყრილმა მომწვანო-მოწაბლისფერო ფოთლების გროვამ მიიპყრო. მისი საოცარი სახე, მუქი და ღია ლაქებისაგან შედგებოდა, ქარის ოდნავ გაქროლებზე ცოცხლდებოდა, ირეოდა ერთმანეთში, იცვლიდა ფორმას. რამდენადაც მეტს ვუცქეროდი, იმდენად ნათელი ხდებოდა ამ საოცარი საგნის მოხაზულობა. ახლა იგი მაგონებდა არა რაღაც უფორმო გროვას, არამედ ღიაფერის წაქცეულ, სოკოებიან ხის ღეროს. მზემ უფრო მაღლა აიწია, ამ უცნაურ საგანს უკვე აღარ ანათებდა და მისმა მოხაზულობამ სრულიად გამოკვეთილი ფორმა მიიღო. დიახ, ექვის შეტანა შეუძლებელი იყო — ჩემს წინაშე არა ფოთლების გროვა და კორძებიანი ხე, არამედ გიგანტური გველი — ანაკონდა იყო! იგი ჩემგან ოცდათხუთმეტი მეტრის მანძილზე იმყოფებოდა, მაგრამ მისი სხეული ისე საოცრად იყო შეფერადებული, რომ ეს უზარმაზარი შვიდი-რვა მეტრის სიგრძის ცხოველი სავსებით შეუმჩნეველი ხდებოდა. ნათლად გავარჩიე გველის დაგრაზნილი, ძლიერი სხეული.

ჩემი ყურადღება წყლის ჩქაფუნმა მიიპყრო. წყლიდან დიდმა ნიანგმა ამოყვინთა, მოითქვა სული, ამობობდა ნაპირზე, ფართოდ გააღო ვეებერთელა ხახა და მთქნარება დაიწყო. ეს იყო ხუთმეტრიანი შავი კაიმანი — სამხრეთ ამერიკის ყველაზე დიდი მტაცებელი ნიანგი.

უცებ ნიანგმა ხმაჩაბლქრილი ყვირილი მორთო — მან ანაკონდა დაინახა. ფართოდ გააღო შემადრწუნებელი ხახა და მიმნარე გველს ეკვია. უკბინა, აქეთ-იქით შეაწვდურია გველის უღრეკი სხეული. ანაკონდას გაუღვიძა, წინ წამოიწია თავისი სამკუთხოვანი თავი და ნიანგს რამდენჯერმე უკბინა. გველის ბასრი კბილები კაიმანის ჯავშანზე დაატურდა და ვერავითარი ზიანი ვერ მიიყენა მას. როგორც ჩანდა, გველი ჯერ არ იყო კარგად გამოფხიზლებული, რადგან რამდენჯერმე სცადა მოხვეოდა კაიმანს, თავისი ძლიერი სხეულის რგოლებში მოემწყვდია იგი, მაგრამ ყოველთვის ამაღო: გველის მოძრაობას ვერ კიდევ ვერ მივლო თავისი ჩვეულებრივი სისწრაფე და ენერგია. კაიმანი ადვილად აღწევდა თავს გველის მძიმე დარტყმებს, თვითონ გადადიოდა შეტევაზე, კუდითა და ყბებით საშინელ დარტყმებს სთავაზობდა გველს.

ბოლოს, ანაკონდამ, როგორც იქნა გაშალა თავისი უზარმაზარი, რვამეტრიანი სხეული. წინა ნაწილით შემოეხვია ნიანგს და ისე მაგრად მოუჭირა მას, რომ ნიანგის ძვლებ-

მა ტკაცვა-ტკუცი დაიწყო. სულშეხუთული ნიანგი მოიკრუნჩხა, დააბჩინა უზარმაზარი პირი. კაიმანის საქმე ცუდად იყო მაგრამ გველს, სხეულის კასრისებურად გაიბერილი შუა ნაწილი კარგად არ ემორჩალებოდა. და ნიანგმა, თავგანწირული ბიძგათა გათავისუფლა თავი.

ამ ორი ურჩხულის ბრძოლამ მთელი უღრანი შეაწრიალა. დიდი ალიაქოთი ატყდა. მაიმუნები შემზარავი ყვირილით ხიდან ხეზე ხტოდნენ. მათ ჩახლეჩილი ხმით თუთიყუშები აძლევდნენ ბანს. გოკო ხეს წვერზე მოქცეოდა და იქიდან აღშფოთებული კიოდა: „გო-კო! გო-კო“. ძირს კი გრძელდებოდა სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა.

კაიმანმა მოახერხა ანაკონდას თავი კბილებში მოქცია. გველი კი მისი მძლავრი ყბებიდან თავის დახსნას ცდილობდა. ხან ერთ გვერდზე იწევდა, ხან მეორეზე და ნიანგს თან მიათრევდა.

გველი ძალას კარგავდა, მისი მოძრაობა თანდათან უღონო ხდებოდა. ჭრელი სხეული, რომელიც ამ რამდენიმე წუთის წინ ერთი გვერდისადაც მეორეზე აგორებდა ნიანგს, მალე უსიცოცხლო რგოლებად ეჯდა გათელილ ბალახზე. ოდნავ ინძრეოდა მხოლოდ.

კაიმანი დამარცხებულ მეტრს თავში ჩასჭიდებოდა და ცდილობდა იგი წყალში ჩაეთრია. მაგრამ ვერ მოერია: გიგანტი გველი თითქმის ნახევარ ტონას აიწონდა! ნიანგმა კიდევ უფრო მეტი ძალით მოქაჩა ანაკონდას თავი და ჩვენი მუწეუმებისათვის ასე სასურველი დავლა პირში შერჩა. თოფი გადმოვიღე და გულმოსულმა ნიანგს ვესროლე. იგი წყალში გაუჩინარდა.

მაშინვე არაჩვეულებრივი სიწვარე ჩამოვარდა. მაიმუნები და ფრინველები ტყეში მიიბაღნენ. მე ხიდან ჩამოვედი. სროლის ხმაზე ნავით მოცურდა სებო, რომელიც შემოთ იყო ჩასაფრებული. მან არ დამიჯერა, რომ კაიმანი თვითონ დაესხა თავს ანა-

კონდას და პატიოსან ბრძოლაში დამარცხა იგი. „აქ რაღაც სხვა ამბავია, — ექვიანად გაქცია მან თავი. — ჯუნგლებში ყველა მონადირისათვის ცნობილია, რომ ნიანგებს ეშინათ ანაკონდების და გაურბიან მათ. საშინელი გველი ხშირად თვითონ ესხმის თავს ნიანგს და თავისი ძლიერი სხეულის რგოლებში ახრჩობს მას“.

სებომ ანაკონდას გაუჭრა გამობერილი მუცელი და გაფატრულ არედან... პუშმა გადმოგორდა! აი, თურმე ვინ მოიტაცა პუშმა გუშინ. ასეთი ტვირთით დამძიმებულმა ანაკონდამ ბრძოლაში თავისი ძალისა და ენერგიის გამოყენება ვერ შეძლო. სებო ამით არ დაკმაყოფილდა. მან მთხოვა მეჩვენებინა ის ადგილი, სადაც ანაკონდას ეძინა. იგი ამბობდა, რომ ნიანგი სერიოზული მიზევის გარეშე დიდ მახრჩობელა გველზე თავდასხმას ვერ გაბედავდა. ვუჩვენე ის ადგილიც. სებომ დაიჩოქა და ქვიშას ყური დააღო. შემდეგ მეც მანიშნა მომესმინა. მის გვერდით ქვიშაზე დავქექი. მიწიდან სუსტი წრიპინი მომესმა.

ჩემმა მეგუზრმა დიდი ბუჩქების უკან გამოყვანა „სენიორ რიკარდო, — მითხრა მან, — ახლა თქვენ რაღაც საინტერესოს დაინახავთ“.

ნახევარი საათის შემდეგ წყლიდან ჩემი ნაცნობი კაიმანი ამოვიდა. დახარა თავი, ერთ ხანს რაღაცას უსმენდა, შემდეგ ბრჭყალებით დაუწყო ქვიშას თხრა იმ ადგილს, სადაც ჩვენ წრიპინი მოგვესმა. მალე ქვიშიდან საოცარი ჩხავილით ერთიმეორის მიყოლებით გამოცვივდნენ პატარა არსებები — კვერცხებიდან ახალგაზოგები ნიანგები და თავისი დედის ირგვლივ მოიყარეს თავი. დედამ ისინი სასწრაფოდ მოაშორა სახიფათო ადგილს. მრავალრიცხოვანი ოჯახის წევრები, მახლობელ ლერწმებში მიიმაღლნენ.

აი, თურმე რატომ დაესხა თავს ასეთი თავგანწირვით კაიმანი ანაკონდას. გველი პირდაპირ დედა ნიანგის მიერ ჩაფლულ კვერცხებს დაწოლია ზევიდან. დედა კაიმანები ძალზე მზარუნველნი არიან. ისინი არავის მისცემენ უფლებას თავიანთ პატარა შვილებს აწყენინონ.

თარგმნა ს. თუხრაძემ

ხმა ბერულავა

ნახატები ნ. შალიკაშვილისა

ჯიუტი გიგა

ჩემს სოფელში ახლაც ახსოვთ ერთი ბიჭი, მხიარული, რომ უყვარდა მხოლოდ სტვენა, სოფელ-სოფელ სიარული.

მამა ჰყავდა გამრჯე კაცი და გიგასაც არიგებდა:

— შვილო ხელი გაანძრიე, თორემ ასე არ იქნება! მამის რჩევას, დედის თხოვნას გიგა-ბიჭი წყალში ჰყრიდა, სოფლის გზაზე დღეში ასჯერ აივლიდა, ჩაივლიდა.

რომ ეტყოდნენ: — უკვე დროა გამორეკდე ძროხებს აქეთ! — მიუგებდა: — რასა ბრძანებ, დაგლევია სწორედ საქმე, თორემ აერ ხომ შუადღეა... მომეშვი და გამეცალე.

— შუადღეა? მთელ სოფელში აანთებენ სანთლებს მალე...

რომ ეტყოდნენ: — აქ იჯექი, არ ჩააქრო ნაღვერდალი! —

ანტებოდა და მაშინვე გაჰქრებოდა მისი კვალი.

და ეს გიგას უხაროდა, ამაცობდა ამით კიდევ:

— ყველა ჩემზე ლაპარაკობს, რა სახელი დავიმკვიდრე!

ერთ დღეს გიგას ჟღეროსმა ძმამ დაუძახა, დაავალა:

— შე ყანაში მუშაობით დავილაღე, არ მაქვს ძალა.

აიკიდე ეს ტომარა და წისქვილში წადი ჩქარა.

ეს უთხრა და შედგა მყისვე, გაახსენდა ბიჭის ჩვევა, —

უკუღმართად რომ ესმოდა ყველა სიტყვა, ყველა რჩევა.

ამიტომაც ძმა თავისი ბოლოს ასე დაარიგა: — როცა ხილზე გაიარო, წყალში ჩახტი სწრაფად, გიგა.

რა ჰქნას გიგამ, ადგა ზანტად და საფეკვავე აიკიდა, გიგა მიდის წისქვილში, მთელი ეზო გაირინდა. აი, გზაზე შეხვდა გლეხი, რომ შეჰქონდა სახლში საარჩო, შეხედა და დაიძახა:

— ჯიუტ გიგას გაუმარჯოს! ავერ მორბის მისი ტოლი, მობურთალი, მოისარი, მორბის, „ყვიროს:

— ჯიუტს შეხეთ! აქეთ მოდის... ჰო, ის არი!

შემდეგ შეხვდა ვიღაც მოხუცს, რომ მოჰყავდა შვილიშვილი.

— თუ ამ ჯიუტს დაემგვანე, გამიტყდებოდა ტკბილი ძილი! —

ეუბნება ჩვილს ბებია და თავისთავს დააფიცებს,

რომ არასდროს არ მიბაძვას... რა ჰქნას გიგამ, სად გაიქცეს?

მაშინ ბიჭმა გადაწყვიტა და თავს ფიცი მისცა მკაცრი:

ერთხელ თავის სიცოცხლეში შეასრულოს სიტყვა კაცის.

ამ განზრახვის შესრულებას არ სჭირდება დიდი ჯაფა, —

გაიფიქრა და ხილსკენ გაეშურა იგი სწრაფად.

შუახილზე დაჰკრა ტაში, და საფეკვავეთ ჩახტა წყალში,

და იმდენი წყალი ყლაპა, ეყოფოდა ცხრა დღეს ალბათ.

...ხალხმა შეთხზა ეს იგავი, განა მართო საიგავოდ,

ხომ არა გყავთ გიგას მსგავსი? აბა ნახეთ სათითაოდ.

საოცნებლო „მეშნიკა“

ჩვენს პატარა მკითხველს „პიონერის“ გასულ ნომერებში სწორედ გიყვებოდით მეცნიერებისა და ტექნიკის დღევანდელ მიღწევათა შესახებ, მოგიხრობდით ახალ გამოგონებებზე. ხანდახან მომავალსაც გაგხედავდით — ტექნიკის ხვალისდელ პერსპექტივებზე გვექონდა საუბარი. ბევრი საინტერესო რამ გვაქვს დღესაც მოსაყოლი, მაგრამ შემდეგისათვის გადავდით და ახლა, დროებით უკან მივიხედოთ, დავაკვირდეთ იმ აღამიანთა ტექნიკას, რომელთაც თავიანთი ხელით, ყოველგვარი ხელსაწყო-აარადის გარეშე, უხდებოდათ არსებობისათვის ბრძოლა. თვალი გადავავლოთ ჩამორჩენილ ხალხებს, მათ მეურნეობას, ისინიც ხომ თავისებური გამოგონებლები არიან, მათაც აქვთ ხელში პრიმიტიული, მაგრამ საკმაოდ მახვილგონიერი ტექნიკური საშუალებები. უფრო მეტად: ბევრი დღევანდელი გამოგონების „პროტოტიპი“ ინდოელთა ან პაპუას-თა პრიმიტიულ, სახელისნოში არის დაბადებული.

ზღვის ბრავიორი

ასიოდე წლის წინათ მოგზაურებმა ახალი ჰობრდის კუნძულებიდან ევროპაში ჩამოიტანეს მარმარილოს მასიური რგოლები, რომლებიც იქაურ ველურ ტომებს ფულის მაგივრობას უწევდა. მარმარილოს ამ ქვებმა დიდი განხეთქილება და დავა გამოიწვია მეცნიერთა შორის. რგოლებზე დიდი სინაზითა და ისტატობით იყო ამოკვეთილი ლამაზი, ჩუქურთმები. მართლაც და, ჯერ კიდევ ქვის ხანაში მყოფ აღამიანს რა იარაღით უნდა ამოეკვეთა მარმარილოს ქვაზე ასეთი ნაწი ხაზები? ფიქრობდნენ, რომ შესაძლოა გრანიტის ან ალმასის სატეხები იყოს ნახმარიო, მაგრამ ბოლოსდაბოლოს ექვემდებარებოდა დაღ-სტურდა, რომ მარმარილო მარილმჟავას ხსნარით იყო ამომწვარი. რა საშუალებით მოიპოვეს ველურებმა დღევანდელ ქიმიურ მრეწველობაშიც კი ძნელად მასალები ქიმიური ხსნარით? ამ კითხვას მალე იქნა პასუხი გაცემული. გამოირკვა, რომ კუნძულ ახალი ჰობრდის მცხოვრებთ ეს რთული ქიმიური ხსნარი ეველანზე მდიდარ ლაბორატორიაში ბუნებაში მზამზარეულად მოუპოვებიათ.

არსებობს ერთგვარი ლოკოკინა — დოლიუმის, რომელიც ერთის შეხედვით სავსებით უწყინარი არსების შეხედულებას სტოვებს, მაგრამ მასთან ფრთხილად მოპყრობას საჭირო — დოლიუმს თავდასაცავად საკმაოდ საშიში იარაღი აქვს. ერთ მეცნიერს, დოლიუმზე ცდების ჩატარება განუზრახავს, მაგრამ როგორც კი ამოუყვანია ლოკოკინა ვედროდან, რათა დაკვირვების საწარმოებლად მაგიდაზე მოეთავსებინა, დოლიუმს პირიდან რაღაც სითხე გადმოუსხამს. ეს სითხე ქვის იატაკს დასხმია და იმწამსვე, თითქოს ცეცხლი გაუჩნდაო, ქვა აშიშინებულა და აკვამლებულა.

ლოკოკინას მუჯა პირში აქვს მოთავსებული, პატარა მუჯაგამძლე აპკში, რათა მისი ორგანიზმი უფნებელი იყოს მუჯავს მოქმედებისაგან. სწორედ ლოკოკინის ამ ნერწყვით სარგებლობდნენ ველური ხალხები, როდესაც ქვაზე რაიმე ჩუქურთმა ამოყავდათ.

უადრესად საინტერესოა წყლის მეორე მკვიდრი — ზღვის ზღარბი, რომელიც თვითონ იკეთებს ზღვის კლდეში სადგომს. მაგრამ იგი ლოკოკინასავით შხამით კი არ შლის ქვას, არამედ მექანიკუ-

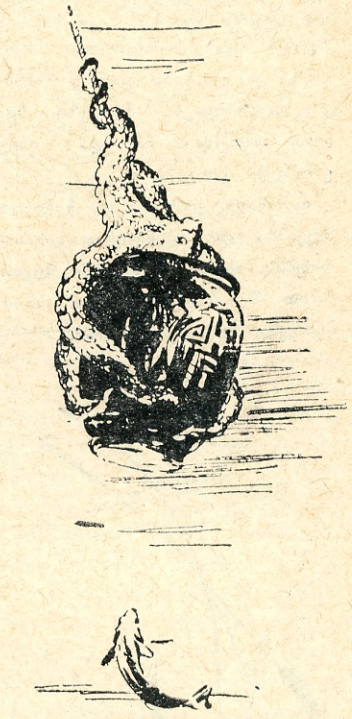
რი ბურღის ყაიდაზე მოწყობილი კბილებით ხვრეტს და ღრღინს მას. ამ უცნაურ ბუნებრივ ბურღს ჯერ კიდევ ძველმა ბერძნებმა მიაქციეს ყურადღება. მისი სიმტკიცე ისეთია, რომ შეუძლია გაბურღოს ყველაზე მკვრივი ქანები: მარჯნები, ვულკანური ლავა და გრანიტის კი. ზღვის ზღარბი ამ რთულ საქმეს საკმაოდ სწრაფად აკეთებს. შემდეგ შეძრება გამოწვრილ ქვაბურში, იწყებს ტრიალს, თავისი ფოლადისმაგვარი ეკლებით ასუფთავებს და ამრგვალებს ქვაბურის კედლებს.

ზღვის მიქცევის დროს, ზღარბების მიერ გამოკვეთილ ქვაბურებში მრავალი თევზი აფარებს თავს და მეთევზეები თავისუფლად იჭერენ მათ.

ცოცხალი ხაფანგი

მადაგასკარის მცხოვრებნი თევზის საჭერად იყენებენ ერთ თავისებურ „ხელსაწყოს“. იგი შეუფერხებლად მოქმედებს და მისი საშუალებით მეთევზეები დიდძალ თევზს იჭერენ. ეს ხელსაწყო ცოცხალი არსება, პატარა უცნაური თევზი — ტმანსიაა.

ამ თევზს იზვიათად შეხედვით მარტლად მცურავს. უმეტეს შემთხვევაში იგი სხვა თევზებზე

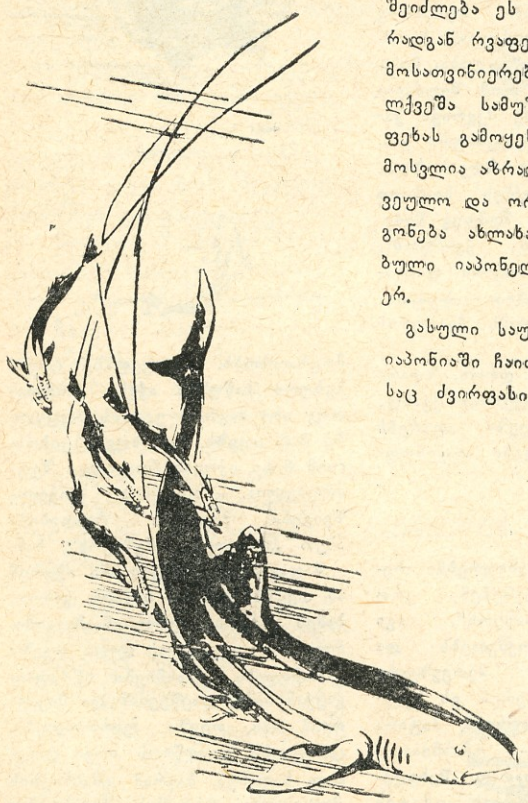

მოგზაურობს. მას კეფაზე თავისებური საწუწნი აქვს, რომლითაც ისე მაგრად ეკვრის მუცელზე ხან თევზს, ხან ზღვის კიბოს, რომ მისი იქიდან მოვლევია შეუძლებელია. თითქმის ყოველი ზვიგენი ატარებს რამდენიმე ასეთ „უბილეთო მგზავრს“. ხან მადაგასკარის მკვიდრნი იჭერენ ამ თევზს, კულზე ბაწარს გამოაბამენ და ისე უშვებენ ზღვაში. როგორც კი ახლოს დიდი თევზი გამოჩნდება, ტმანსიები სწრაფად გაქანებიან, დაეწვიან და მიეკვრიან მას. თევზი ფართხალებს, ცდილობს დააღწიოს თავი ცოცხალ ხაფანგს, მაგრამ ტმანსიების მოცილება თითქმის შეუძლებელია. ამასობაში მეთევზე ჰქაჩავს

ბაწარს და ახლო მანძილზე მოცურებულ თევზს ბარჯით უსპობს სიცოცხლეს. თითო ტმასნიას შეუძლია ორმოც კილოგრამიანი თევზის ამოთრევა. ასე რომ, ადვილი წარმოსადგენია რა სიდიდის თევზის დაჭერა შეიძლება ამ საშუალებით.

თუ ეს საოცარი თევზი თავი-ცხურ ცოცხალ ნაფანგს მოგვაგონებს, ჩვენი — წყლის დიდი ფრინველი, რომელსაც აგრეთვე თევზის საჭერად იყენებენ, უფრო ცოცხალ გოდორყურს ჰგავს. ათობით მოშინაურებულ ჩვეთან ერთად, რომლებიც სავსებით მშვიდად სხედან ნავზე, მეთევზე სათევზაოდ მიემგზავრება. ფრინველები დაბმული არ არიან, ისინი თავისუფლად დატურავენ ნავის გარშემო, ყვინთავენ, ეძებენ თევზს. მაგრამ დაჭერილ თევზს ჩვენი ღრმად ვერ ყლაპავს, რადგან ყელზე ლითონის ან ბაწრის რგოლი აქვს ჩამოცმული. როგორც კი თევზები ფართე ჩიჩახვში მოგროვდება, მეთევზე ხელით ამოაქვს მათ და ისევ გაუშვებს სათევზაოდ.

იაპონიის, კორეისა და ჩინეთის ზღვებსა და მდინარეთა სანაპიროებზე ასეთი ფრთოსანი მეგობრით შეიარაღებული ათასობით მეთევზე შეიძლება ნახოთ.

ტმასნიასა და ჩვენი ღრმეული მეტოქე ჰყავს რვაფეხას სახით. გრძელ ბაწარზე გამობმულ რვაფეხას ზღვაში უშვებენ. როდესაც რვაფეხა თევზს დაიჭერს, მეთევზე აქას თოკის დაქაჩვით გრძნობს და უმაღვე მალა ეწევა მას. იმასაც კი ამბობენ, ერთმა სამუას კუნძულელმა მეთევზემ რვაფეხა ისე გამოწვრთნა, — უბაწროდ თევზაობდა და ნადავლსაც უკლებლივ პატრონს აბარებდაო. პირველად მეთევზე, ჩვეულებრივ, ბაწრით უშვებდა რვაფეხას ზღვაში, და ყოველთვის, როდესაც თევზს ჩამოართმევდა, სანაცვლოდ თურმე კიბორჩხალას სთავაზობდა. კიბორჩხალა ძალზე უყვარს რვაფეხას და, სასიამოვნო ულუფის მოლოდინში, იგი შეეჩვია თევზის ნაპირზე გამოტანას. დროთა განმავლობაში რვაფეხასა და ადამიანს შორის დიდი მეგობრობა დამყარდა. რვაფეხა გაიზარდა, მაგრამ მაინც ძველებურად ერთგულად ემსახურებოდა პატრონს.

მეგონთაში რვაფეხა

ზოგიერთი მეცნიერი ამტკიცებს, რომ რვაფეხებით თევზის ჭერა — თევზაობის ყველაზე უძველესი ხერხია დედამიწაზეო. შეიძლება ეს მართალიც იყოს, რადგან რვაფეხა არ არის ძნელი მოსათვინიერებელი. მაგრამ წყალქვეშა სამუშაოებისათვის რვაფეხას გამოყენება აქამდე არვის მოსვლია აზრად. ეს საკმაოდ უჩვეულო და ორიგინალური გამოგონება ახლახან იყო გამოყენებული იაპონელ მეთევზეთა მიერ.

გასული საუკუნის მიწურულში იაპონიაში ჩაიძირა გემი, რომელსაც ძვირფასი ტვირთი — კო-

რეელი ოსტატების ნახელავი ფიფურის კასრები მიჰქონდა თან. თითქმის ასი წელი ესვენა ეს ტვირთი ზღვის ფსკერზე, ნაპირთან ახლოს. მაგრამ ადგილი იმდენად ღრმა იყო, რომ თვით პროფესიონალური მყვინთავები ვერ აღწევდნენ ფსკერზე. ისე კი პყვებოდნენ, რომ ფსკერზე დაინახეს ჩაძირული გემის ნამსხვრევები და აქეთ-იქით მიმოფანტული ტვირთი. მაშინ იაპონელმა მეთევზეებმა გადაწყვიტეს მყვინთავების ნაცვლად რვაფეხა გამოეყენებინათ. რვაფეხას ერთი საინტერესო თვისება აქვს: როგორც კი ფსკერზე ჩაეშვება, ყოველთვის ცდილობს მოებლაუქოს რაიმეს, შეძვრეს საღმე, დაიფაროს თავი რაიმე ნაპარლში ან კლდეში.

სამი წლის წინ საფრანგეთის მეთევზეებს აღმოუჩინიათ ჩაძირული გემი, რომელიც ფართე-მუცლიანი კასრებით ყოფილა თურმე დატვირთული. როცა კასრები ხმელეთზე ამოუტანიათ ყოველ მათგანში მტკიცედ მოკალათებული რვაფეხა უნახავთ. რვაფეხას ეს თვისება გამოიყენეს სწორედ იაპონელმა მეთევზეებმა. მაგრამ ცხოველმა და კასრმა ახლა ფუნქციები შეიცვალეს. თუ ფრანგმა მეთევზეებმა რვაფეხას დასაჭერად კასრები გამოიყენეს, ახლა პირიქით, რვაფეხების საშუალებით კასრების „დაჭერა“ გადაწყვიტეს.

მეთევზეებმა ბაწარგამომბმული რვაფეხები ჩაუშვეს იმ ადგილას, სადაც კასრები იყო ჩაძირული. მცირე ხანს ადროვეს — ცხოველს კასრებში ჩაძრომის საშუალება მისცეს, შემდეგ ბაწარი ამოწიეს და, რადგან რვაფეხებს სრულიადაც არ სურდათ თავისი ახალი სამყოფელის დატოვება, მალე მათთან ერთად კასრებიც ნავებზე ამოაგორეს.

ცრემლმდენი „ყუმბარები“

კოლუმბიის, ვენესუელისა და ბრაზილიის მდინარეთა დაქაობე-

ბულ სანაპიროებთან კაუჩუკის ხის მრავალი პლანტაცია მდებარეობს. ამ პლანტაციების მფლობელნი იაფი მუშა ხელის საშოვნელად ზშირად თავს ესხმიან ინდიელთა სოფლებს და აწიოკებენ მათ.

ერთხელ, როდესაც ერთერთი სოფლის მცხოვრები მამაკაცი სანადიროდ იყვნენ წასულნი, პლანტატორები თავს დაესხნენ უპატრონოდ დატოვებულ სოფელს, მაგრამ უიარაღო ბავშვებმა და ქალებმა სამარცხვინოდ უტუაქციეს თავდაშხმელები. თუმცა ისინი მთლად უიარაღოდ არ ყოფილან. გამოქცეულები შემდეგ ყვებოდნენ, რომ ინდიელებმა მათ რაღაც გოგრები დაუშინეს, რომლებიც მიწაზე დაცემისას სკდებოდნენ და სქელი კვამლით ფარავდნენ იჭაურობას. მაგრამ ეს კიდეც არაფერი: როგორც კი ეს კვამლი ცხვირს მოხვდა, ავაჯაკებს იმ წამსვე საშინელი ხველა და ცხვირისციმინება აუფარდათ თურმე. თვალებიდან კი დაბალბით წამოუფიდათ ცრემლები. შეშინებულმა ავაჯაკებმა წყევლა-კრულით შეაფარეს თავი ტყეს. სინამდვილეში ეს ყუმბარები დიდი შხამიანი სოკოები იყო, რომელიც სამხრეთ ამერიკის ტროპიკულ ტყეებში იზრდება. გაუფრთხილებელი ნატურალისტი ან მოგზაური დიდხანს არ დაივიწყებს მას, თუ შემთხვევით ფეხი დააღა ან ხელი შეაზო. ამ საოცარ ფეთქებად სოკოს ამერიკელი ინდიელები ხშირად იყენებენ, როგორც ცრემლმდენ ყუმბარებს. ამ იარაღს თურმე არც დღეს აქვს დაკარგული თავისი საბრძოლო დანიშნულება.

ესა თუ ის ცოცხალი, ორგანული არსება, ასე უწევს წარმოების ან თავდაცვის იარაღის მაგივრობას იმ ადამიანებს, რომელთა შრომითი საქმიანობა ყველაზე საოცარ „სახელოსნოში“ — ბუნებაში მიმდინარეობს.

მ რ ა ვ ა ლ მ ო ს ა ვ ლ ი ა ნ ი მ ა რ წ ყ ვ ი

გაზაფხულზე, როდესაც სხვა ხილი ჯერ კიდევ არ არის შემოსული და მის ნაკლებობას განვიცდით, ჩვენს ბაზარზე პირველად ადრეული ხილი — მარწყვი გამოჩნდება ხოლმე. მეტად ლამაზი და მიმზიდველია მსხვილი წითელი მარწყვი; ამავე დროს მეტად გემრიელი, ტკბილი და არომატიანიც არის. ვის არ უგემია ბაღის მარწყვის საუკეთესო მსხვილი ნაყოფი, ან სოფელში ყოფნის დროს ვის არ ჩაუტკბარუნებია პირი გემრიელი ტყის მარწყვით.

უნდა ვიცოდეთ, რომ მარწყვი არა მხოლოდ გემრიელი და სასიამოვნო ხილია, არამედ სასარგებლოცაა, რადგან ბევრ ისეთ ნივთიერებას შეიცავს, რომელიც აუცილებელია ჩვენი ჯანმრთელობისათვის.

მარწყვისაგან საუკეთესო ხარისხის მურაბას, კონსერვებს, ლიქიორს, ხილფაფას, ჟელესა და ჩირს ამზადებენ.

მარწყვისაგან დამზადებულ ნაყენს მედიცინაშიც ხმარობენ გულის სხვადასხვა დაავადებათა დროს.

გარდა ამისა, ეგრეთწოდებულ ბუჩქურ მარწყვს ბაღებისა და პარკების დამამუშვენებლადც იყენებენ დეკორაციულ მებაღეობაში. იგი დიდ ბუჩქებად იზრდება და თეთრი, ლამაზი ყვავილები წითელი ნაყოფით ეცვლება ხოლმე.

ყველას უნახავს მარწყვის ცოცხალი მცენარე; იგი ადრე გაზაფხულზე აყვავდება და გაზაფხულის ბოლოს, ან ზაფხულის დასაწყისში მწიფე ნაყოფს გააძლიერებს. ვინც ამ მცენარეს დაკვირვებია, შეამჩნევდა, რომ იგი წელიწადში ერთხელ იძლევა მოსავალს, ესე იგი ერთხელ მწიფდება მისი ნაყოფი. მაგრამ იცით თუ არა თქვენ, რომ მარ-

წყვის ზოგიერთი ისეთი ჯიშიც არსებობს, რომელიც წელიწადში ერთხელ კი არ იძლევა მოსავალს, არამედ რამდენჯერმე. ზოგი მათგანი მთელი წლის განმავლობაში, ადრე გაზაფხულიდან გვიან შემოდგომამდე, განუწყვეტლივ გვაძლევს მოსავალს. თუ ასეთ მარწყვს ზამთრის ყინვისაგან დავიცავთ და ოთახში ან სათბურში შევიტანთ, მაშინ ის მთელი ზამთრის განმავლობაში იყვავილებს და შესანიშნავ არომატიან ნაყოფსაც მოგვცემს. ასეთ მარწყვს მრავალმოსავლიან მარწყვს უწოდებენ.

მრავალმოსავლიანი მარწყვი შეიძლება იყოს წვრილნაყოფიანი (სურ. 1.) და მსხვილნაყოფიანიც (სურ. 2.); ეს უკანასკნელი წელიწადში ორჯერ, ზაფხულსა და შემოდგომას, იძლევა მოსავალს. წვრილნაყოფიანი კი — გაზაფხულიდან გვიან შემოდგომამდე.

საინტერესოა, როგორ წარმოიშვა ეს მრავალმოსავლიანი მარწყვი? ცხადია რომ, მრავალმოსავლიანი მარწყვის ჯიშები ადამიანს ბუნებისაგან მზამზარეულად არ მიუღია, მას ბევრი შრომა დასჭირდა იმისათვის, რომ მიეღო ასეთი საინტერესო ჯიშები.

პირველად ადამიანმა მრავალმოსავლიანი მარწყვი ველურ მოგომარეობაში იპოვა და ყურადღება მიექცია მას, რადგან განსხვავდებოდა ჩვეულებრივი, ერთმოსავლიანი მარწყვისაგან. სულ პირველად მრავალ-

მოსავლიანი მარწყვი 1764 წელს იპოვეს საფრანგეთის მთებში. შემდეგ ასეთივე მარწყვი ევროპის ალპებშიც აღმოჩნდა. ამის შემდეგ ადამიანმა დაიწყო მრავალმოსავლიანი მარწყვის მოშენება. ამ საქმეს პირველად საფრანგეთსა და აშერიაკში მიჰყვეს ხელი, უფრო გვიან კი იტალიაში.

ადამიანი არ დაკმაყოფილდა მარტო იმით, რომ მას მარწყვის მრავალმოსავლიანი ჯიში ჰქონდა. მან მოინდომა, რომ ასეთი მარწყვი მსხვილნაყოფიანიც ყოფილიყო, სწორედ ისეთი, როგორიც ჩვენი ბაღის მარწყვაა. ამიტომ მან დაიწყო წვრილნაყოფა მრავალმოსავლიანი მარწყვის შეჯვარება მსხვილნაყოფა ერთმოსავლიან მარწყვთან და ამ გზით მართლაც საუკეთესო ჯიშების მიღებაც შეძლო.

პირველი საუკეთესო მსხვილნაყოფა ორმოსავლიანი მარწყვი 1893 წელს მიიღეს საფრანგეთში, წვრილნაყოფა მრავალმოსავლიანი მარწყვის მსხვილნაყოფა ერთმოსავლიან ჯიშებთან შეჯვარებით. 1898 წელს კი ასეთივე მარწყვი მიიღეს ამერიკაში.

საქართველოში დღესდღეობით მრავალმოსავლიანი მარწყვი არაა გაშენებული და ეს ჯიშები არც ჩვენი პირობებისთვისაა შესწავლილი. უნდა ითქვას კი, რომ საქართველოში ისეთი თბილი და სანგრძლივი შემოდგომა იცის, რომ სწორედ შესაფერისი იქნებოდა ამ პირობებში მრავალმოსავლიანი მარწყვის გაშენება. ამიტომ აუცილებელია მარწყვის ამ საინტერესო და სასარგებლო ჯიშების შესწავლა. ამავე დროს არ უნდა დაკმაყოფილდეთ არსებული ჯიშებით ისე უნდა გამოვიყვანოთ ჩვენი პირობებისათვის შესაფერი, ახალი, უფრო გაუმჯობესებული და მაღალმოსავლიანი მარწყვის ჯიშები.

სურ. 1

სურ. 2.

რუსლან ბერიძე,
ბიოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატი

ბეჭემოთაბის ოჯახი

ზოოლოგიურ პარკში უამრავ მნახველს იზიდავს ბეჭემოთების ოჯახი: მამა „შალუნი“, დედა „მანია“ და მათი შვილი პატარა „თბილისელი“.

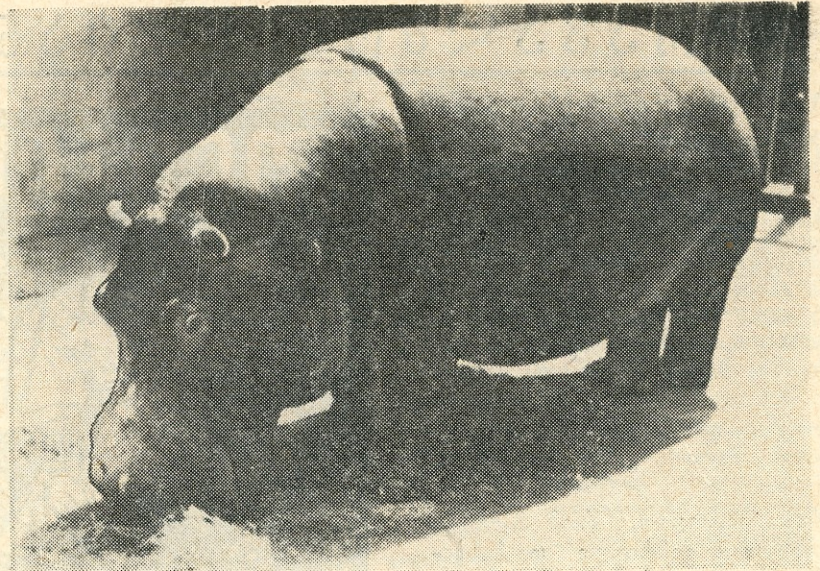
ჩვენი ზოოპარკის ბეჭემოთებს შორის ყველაზე დიდი ტანისა „მანია“ არის. მასთან შედარებით შესამჩნევად პატარაა „შალუნი“, ხოლო „თბილისელი“ რომ მათი პირმშოა, ამას მივახვედრებთ მისი მომცრო და ჩამრგვალებული ტანი.

„შალუნი“ მისკოვის ზოოლოგიურ პარკშია დაბადებული. 1950 წელს, როდესაც იგი თბილისში ჩამოიყვანეს, წლინახევრისა იყო. აქ „დავაჟაცდა“ და ახლა ორ ტონაზე მეტს იწონის. თავდაპირველად „შალუნს“ არ ჰქონდა „კეთილმოწყობილი“ საკუთარი ბინა, ამიტომ დროებით მოათავეს ზღვის ლომის საზამთრო ვოლიერში, სადაც მოკლებული იყო მყუდრო ცხოვრებას. რატომღაც ახალი ბინის მშენებლობა გაჭიანურდა, ამიტომ შალუნმა „სხვის კარზე“ სამ წელზე მეტი გაატარა.

მაგრამ აი, დადგა „შალუნის“ სასიხარულო დღე — მან მიიღო ზამთრისა და ზაფხულის „რეზიდენციები“, სადაც საბანაო აუზი და სასეირნო მოედანია. ბეჭემოთი თბილი ქვეყნის მკვიდრია, ამიტომ ზამთრის აუზში წყლის ტემპერატურა მუდამ 20 გრადუსია.

მეტად გაძნელდა „შალუნის“ ძველი ბინიდან გადაყვანა. იმისათვის, რომ იგი ახალ ბინაში შებრძანებულიყო, ძველი ბინის კარებს სპეციალურად გაკეთებული კიბე მიადგეს, შემდეგ კარები გააღეს, მოიტანეს ცხოველის საყვარელი საკვები და კიბეზე დადგეს. შალუნი აუზიდან ამოვიდა, მაგრამ კიბესთან მისვლა ვერ გახდა. ორი დღე იყო მშვიდი... როდესაც კუჭის წვა აუტანელი გახდა, იგი კიბეზე წინა ფეხებით ავიდა, უკანა ორი ფეხი კი ძველ შენობაში ედგა. შალუნი რომ საუზმეს მიერთმედა, მოულოდნელად კიბის ერთერთი ფიცარი გაიშარა, რამაც ძალზე შეაშინა ბეჭემოთი — იგი ადგილიდან აღარ იძროდა, არც წინ მიდიოდა და არც უკან. ამ მდგომარეობაში დაახლოებით 10-12 საათი დაჰყო. შემდეგ სათადარიგო კარიდან შევიდა პარკის თანამშრომელი და მოულოდნელად ზურგზე მაგრად დაჰკრა ჯოხი. ახლა კი იკადრა შალუნმა კიბეზე აბრძანება და მერვე მხარეს გადასვლა, აქ კი მხოლოდ ერთი გზა ჰქონდა — ახალი ბინისაკენ.

ოჯახის მეორე წევრი — „მანია“ აფრიკელია. 1954 წლის მეორე ნახევარში მისკოვის „ზოოცენტრმა“ იგი შეიძინა აფრიკაში, შემდეგ კი თბილისის ზოოპარკს გადასცა.

„მანია“ თბილისის სატვირთო სადგურის ბაქანიან ვაგონით მოიყვანეს. დიდი შრომა დაიხარჯა, რათა ბაქანზე გამოეგორებინათ მისი „ოჯახი“ — გალია. არანაკლებ სირთულეს წარმოადგენდა ბაქნიდან ვეებერთელა გალიის ავტომანქანაზე გადატანა, რადგან გალია ცხოველიანად სამ ტონაზე მეტს იწონიდა.

„მანია“ თბილისის ზოოპარკში ორგვარი სიამოვნება განიცადა: 2-3 თვის მანძილზე წყლის უნახავმა გული იჯერა აუზში დგაფუნით, და მოულოდნელად მეგობარიც შეიძინა.

„შალუნს“ ძალიან უყვარს, როდესაც ღრძილებს ფხანენ და აცლიან კბილებს შორის ჩარჩენილ საკვებს. მას შეუძლია ერთი საათი პირდაღებული იყოს, ოღონდ კი ვინმემ დაუხანოს ღრძილები.

ბუნების წილში მცხოვრები ბეჭემოთები მცენარეულობით იკვებებიან, ზოოპარკში კი სჭამენ პურს, თივას, კარტოფილს, ქერს, კობრისს. ზრდასრულებული ბეჭემოთი ყოველდღიურად 56 კილოგრამ საკვებს მიირთმევენ.

თბილისში ჩამოსვლიდან რამდენიმე თვის შემდეგ მანიას „ვაგი“ შეეძინა.

პატარა ბეჭემოთი წყალში დაიბადა. დაბადებიდან ხუთიოდე წუთის შემდეგ თავი ამოჰყო წყლიდან, ჩაისუნთქა ჰაერი და კვლავ ჩაყვინთა. ასე გრძელდებოდა ყოველ 2-3 წუთში... „მანია“ პირმშოს აუზში წაიწოლილი აწოვებდა ძუძუს. იგრძნობდა თუ არა პატარა, ჰაერი შემომაკლდაო, წყლის ზედაპირზე ამოჰყოფდა თავს და შემდეგ კვლავ დედის ძუძუს უბრუნდებოდა.

დედა გულმოდგინედ უვლიდა შვილს, ფხიზლობდა ტლანქი მობრახობით არ გაესრისა იგი. შვილი გაუგონარი იყო, ამიტომ დედა წუთითაც არ ტოვებდა მას მეთვალყურეობის გარეშე.

ახალდაბადებული დაახლოებით 40 კილოგრამს იწონიდა და ჩქარა იზრდებოდა. ერთი წლის შემდეგ 200 კილოგრამი გახდა და ნაწილობრივად უკვე დამოუკიდებ-

ლად იკვებებოდა, წლინახევრისამ კი საბოლოოდ მიატოვა ძუძუ.

„თბილისელის“ დაბადებისთანავე „შალუნსა“ და „მანიას“ შორის ურთიერთობა გამწვავდა. საქმე იქამდეც კი მივიდა, რომ მახიმამ ეშვებით რამდენიმე კრილობა მიყენა მუდღეს, რომელსაც არც თვითონ ეკარებოდა და არც პატარას აკარებდა. უხედური შემთხვევის თავიდან აცილების მიზნით ისინი ერთმანეთს დააცილეს.

პატარას კი გულმზურვალედ უყვარდა მამა. იგი ხშირად რკინის მოაჯირში გაძვრებოდა და მასთან ატარებდა დროს. იგი საერთოდ ძალზე ონავარი იყო, როდესაც წამოიზარდა, დედას მოსვენებას არ აძლევდა — მეთამაშეო. საკმარისი იყო „მანიას“ ვეებერთელა პირი დაედო, რომ „თბილისელი“ თავს პირში ჩაუღებდა...

მშობლების მიბაძვით, პატარა რამდენიმე საათის განმავლობაში მზის ახანანებს იღებდა — „იციოდა“, რომ ეს ჯანმრთელობისათვის სასარგებლო იყო.

ეს ერთი ხანია, რაც „თბილისელი“ აღარ ჩანს ჩვენს ზოოპარკში.

სად არის პატარა ბეჭემოთი? — ხშირად ჰკითხულობენ პარკში მოსული ბავშვები.

თბილისის ზოოპარკმა ბეჭემოთი მძიმე სიმხეთში გაგზავნა. იქ ცირკების სამმართველოს მუშაკები მას „სამსახიობოდ“ ამზადებენ.

აი, რა გვიამბო ამას წინათ თბილისში ჩამოსულმა ცხოველების მომთავისებრებელმა სტეფანე სერბერიაკოვმა: „თავდაპირველად ბეჭემოთი მოწყვნილი იყო. რამდენიმე დღე საჰიმელსაც არ გაეკარა. ცოტა ავადაც გახდა, რა თქმა უნდა, ძნელია მშობლების დაკარგვა. ახლა „თბილისელი“ ჩინებულად გრძნობს თავს, წარმატებით ეუფლება ცირკის მსახიობის რთულ ხელოვნებას“.

სულ მალე თბილისელები მას ცირკის წარმოდგენაზე იხილავენ. ვნახოთ, როგორ გაამართლებს იმედებს „ნორჩი დებოუტანტი“!

პლ. ივარკაძე

❖ რუსული კლასიკური პოეზია ❖

ივანე სავის-ძე ნიკიტინი (1824—1861) რუსეთის გამოჩენილი მგოსანი და რუსული პოეზიის კლასიკოსია. ხალხის დაბალი ფენებიდან გამოსული ნიკიტინი ცხოვრების უკუღმართობას, მშრომელთა მიმე ცხოვრებას გვიხატავს. ნიკიტინს უსაზღვროდ უყვარდა მშობლიური რუსეთი—ამას ქვემოთ მოთავსებული ლექსიც ნათლად გვაგვრძნობინებს: ნიკიტინი სიამაყით გვიამბობს რუსეთზე, მის გვირულ წარსულზე.

ი. ს. ნიკიტინი

რ უ ს ე თ ი

ცისფერ კარავქვეშ
უსაზღვრო ცათა,—
ვხედავ—სტეპები
ღვინებს მწვანედ

და სტეპებს იქით,
ღრუბელთა ზემოთ,
დამდგარან მთები
ბუმბერაზებად.

მდინარეები
ჩქარობენ ზღვისკენ,
გაშლილან გზები
ოთხივე მხარეს.

გავხედავ სამხრეთს:
მწიფე ყანები
ღერწმის ტვერივით
ირწევა ზანტად;

სტეპში ხალიჩად
შფენია მოლი,
ვენახში ვაზი
ენხევა ჭიგოს.

მხარესა ჩრდილოს
სხვა სურათს ვხედავ:
ვითარც ბუმბულთი,
ირევა თოვლი:

ვხედავ, აიხი
წითელის ხანძრით
როგორ ათენებს
უსიერ წყვარამს...

მეფურ სიტურფით
და სილიადით
მიწისა პირზედ
გაშლილხარ ფართოდ!

მე შენ ღრტყვი და.
სივრცე გაკლია,—
ამაყმა ნებამ
ფრთები გაშალოს!

მე შენ გიტყვი და
სიმხნე გაკლია,

ანუ წარსული
ამქუხრებულთი!..

მარქვი, მამულთა,
ვინ იყო იგი,
ვის დაჩოქილმა
ეცი თაყვანი?

შენს ტრამალებში,
შენს ყორღანებში
გორად აწყვია
მხედრობა თათრის.

ან დასავლიდან,
ახლა არ იყო
რომ მოგეჯარა
ღრუბელთ შავი,

მღვა-ქუხილით
რომ იძრა მიწა,
ძირს დაეფინენ
ულრანი ტყენი

და ავბედითი
სვეტი კვამლისა
სტანიცებს თავზე
დაადგა სვეტად?!

მაგრამ, იხმო რა
ხელმწიფემ ხალხი,
ყოველის მხრიდამ
აღსდექ, რუსეთო;

აღსდექ ერთიან
ქალით თუ კაცით,
სისხლიან რთველში
დაუხვდი სტუმრებს...

ღღეს უდაბურთა
ტრამალთა შორის
იგი სტუმრები
ნამქერში წვანან.

მათ მესაფლავედ
ქარბუქი ჰყავდათ,
ჭირისუფლად და
მოზარედ—ქარი...

ხოლო აწ შენთა
დაბათა შინა
უმრავლეს მწერის
ფუსფუსებს ხალხი.

ჭალარა ზღვეებით
ხომალდებს შენსკენ
შორი ქვეყნების
სალამი მოაქვთ.

შრილებს ტყე და
ყვავილობს ველი,
გაქვს ოქრო-ვერცხლი
წილთა შინა,

და დუნიაზე,
მხარესა ყოველს,
გაშქუხს ხმამაღლა
დიდება შენი!...

ღიალაც ღირს ბარ,
რუსეთო მძლავრო,
კაცმა მშობელი
გიწოდოს დედა,

ღაიცვას შენა
სახელ-დიდება
და ჭირში შენთვის
გადასდოს თავი!

1853.

თარგმან მუხრან ლეზანიაძე

მოთმინიერებული დელფინი

ცოტაა ქვეყანაზე ისეთი ზღვის ცხოველი, რომელზედაც იმდენი მითი და თქმულება იყოს შექმნილი, რამდენიც დელფინზეა. ბევრ თქმულებაში დელფინს მიწერილი აქვს არაჩვეულებრივი, თითქმის ადამიანის მსგავსი გონება. დელფინი რომ უწყინარი და საკმაოდ მხიარული ცხოველია, ყველამ იცის, ვინც კი ცოტა თუ ბევრად დაკვირვებია მას, მაგრამ მისი გონიერების შესახებ დღემდე გარკვევით არაფერი იყო ცნობილი.

ამიტომ დიდ ინტერესს იწვევს ცდები, რომელსაც დელფინზე აწარმოებენ ამერიკაში ერთ-ერთ დიდ ოკეანარიუმში (ოკეანარიუმში“ დიდი, ბუნებრივი აკვარიუმი).

გამოიკვვა, რომ დელფინი შესანიშნავად ნედავს და ისმენს როგორც წყლის ზედაპირზე, ისე წყალში, სწრაფად ეჩვენა ადამიანს, რომელიც მას კვებავს.

ცდებისათვის აყვანილი იქნა დელფინი სხელად „ფლიპი“. იგი ოკეანარიუმში დააბადა და გაიზარდა, სიგრძით ორ მეტრს აჭარბებს, წონით კი 105 კილოგრამია. სულ მოკლე ხანში ფლიპმა ბევრი რამ შეიტვისა: იგი იჭერს წყალში გადაადგილებულ ბურთს, ან ჯოხს და ნაპირთან მოაქვს იგი; რეკავს ზარს, რომელიც წყლიდან ერთი მეტრის სიმაღლეზე ჰკიდია; ამის გარდა ფლიპი შესანიშნავად ჰფლობს ბრომებს: წყალზე დაკიდებულია რგოლი, რომელზედაც ქაღალდი გადაკეტილია, ფლიპი ხტება წყლიდან, ცხვირით დაეხტება ქაღალდს, ძვრება რგოლში და წყალში ეშვება. მაგრამ, როგორც ცირკის ყოველ მსახიობს, ფლიპსაც აქვს თავისი წამყვანი ნომერი: მას ყელზე ჩამოაცმევენ ტყავის თასმას და

ასე რომ, ბევრი ძველი ლეგენდა დელფინის გონიერების შესახებ სიმართლეს მოკლებული არ უნდა იყოს.

დინგო

ძალი დინგო ავსტრალიის კონტინენტის ყველაზე დიდი უბედურებაა. იგი ბევრად უფრო საშიშია, ვიდრე იყო ან არის საოცრად გავრცელებული კურდღელი, რადგან ამ უბედურებას ავსტრალიელები წარმატებით ებრძოდნენ და ებრძვიან, ხოლო ძაღლის წინააღმდეგ ვერაფერი გააწყვეს — ჯერჯერობით დინგომ ადამიანი დაამარცხა.

მთელი ავსტრალია მოფენილია რკინის ხაფანგებით, ახალი სისტემის კარბინებით შეიარაღებული უამრავი მონადირე მუსსრს ავლებს მტაცებელს, ახლა ავიაციაც კი გამოიყენეს: ძაღლის გავრცელების ადგილებში, თვითმფრინავიდან მოწამულ საკვებს ისვრიან, მაგრამ ყველაფერი ამოა — საშიშროება დღითიდღე იზრდება. მარტო კვისლენდის შტატში ძაღლები ყოველწლიურად 800 ათას სულ ცხვარს ანადგურებენ. უკანასკნელი 8 წლის განმავლობაში კი 24 მილიონი ცხვარიდან, 13 მილიონი დინგოს გაუზადვურებია.

უკვე ოცი წელია, რაც ავსტრალიაში დინგოს ებრძვიან. 1952-54 წლებში მოსპობილი იქნა 120 ათასი მტაცებელი, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ძაღლის ხროვები მანაც იზრდება, და ამასთან, იზრდება მათი მსხვერპლის რიცხვიც.

დინგო ზომით გერმანული „ოქჩარკის“ ტოლია. ყეფა არ იცის. ფიქრობენ რომ, იგი ავსტრალიის მკვიდრი არ უნდა იყოს. დინგოს მოშინაურებამ ნაყოფი არ გამოიღო. პატარა ლეკვები თითქმის თვინიერდებიან კიდევ, მაგრამ ადრე თუ გვიან მათში მტაცებლური ინსტიქტი იღვიძებს და თავიანთ გარეულ თანამომეებთან გარბიან.

გაზაფხულის ღამეებზე

ორასიოდე წლის წინ ამერიკელმა მეცნიერმა და საზოგადო მოღვაწემ ბენჯამინ ფრანკლინმა საინტერესო ცდა ჩატარა.

„მე ავიდე, — წერს ფრანკლინი, — სხვადასხვა ფერის შალის ნაქრები. მათ შორის იყო: შავი, მუქლურჯი, მწვანე, ალისფერი, წითელი, თეთრი და სხვა. ერთ მზიან ზამთრის დღისა ყველა ნაქერი თოვლზე დაეწვე. რამდენიმე წუთის შემდეგ, მზით გამთბარი შავი ნაქერი ისე ღრმად ჩაეფლო თოვლში, რომ მასთან მზის სხივები უკვე ვეღარ აღწევდნენ. მუქ-

ლურჯი ნაქერი, შავის მსგავსად, ღრმად ჩაიძალა თოვლში; მწვანე — შედარებით ნაკლებად; ალისფერი და წითელი — კიდევ უფრო ნაკლებად; თეთრი კი მთლიანად თოვლის ზედაპირზე დარჩა.

ფრანკლინის ეს უბრალო ცდა კარგად ხსნის თუ რატომ არის, მაგალითად, რომ შავ ტანსაცმელში ზაფხულობით გვცხელა, ან საწვავით სავსე ცისტერნებს რატომ დეზავენ თეთრად...

ამ ცდამ ახლა ზუსტი განსაზღვრა მიიღო. დამტკიცებულია, მაგალითად, რომ თოვლის ზედაპირი ირეკლავს სხივების 80-85 პროცენტს, ხოლო შიშველი მიწა და მცენარეები, პირიქით, თითქმის მთლიანად ნთქავენ მათზე დაცემულ სხივებს.

შავი ფერის ეს თვისება ომის დროს გამოყენებული იქნა აეროდრომებზე. იმისათვის, რომ თოვლი მალე გაეღწოთ, აეროდრომზე ქვანახშირის ფხვნილს მოაყრიდნენ ხოლმე თოვლს.

ახლა დაწყებულია ცდები იმისათვის, რომ ასეთი საშუალებით გაზაფხულის დადგომისთანავე გაათავისუფლონ მდინარეები ყინულის საფარველისაგან.

პირველი ცდა 1956 წელს ჩატარდა რიბინსკის წყალსაცავში. იქ საღებ ნახშირის ფხვნილი მოაყარეს გაყინულ მდინარეს, ყინული ჩვეულებრივზე 8-10 დღით ადრე გალხვა. კიდევ უფრო კარგი შედეგები იქნა მიღებული მდინარე ირტიშზე. ფხვნილმოყრილი ყინული იქ, მიუხედავად ექვსგრადუსიანი ყინვისა, ჩვეულებრივზე 10-18 დღით ადრე გალხვა.

დადგენილია, რომ ერთ თვითმფრინავს 40 წუთში შეუძლია „დაჩქაროს გაზაფხული“ — დაფაროს შავი ფხვნილით 80 კილომეტრის სიგრძის მანძილი. ადვილი წარმოსადგენია, რა დიდი მნიშვნელობა ექნება ამ გამოგონებას იმ ადგილებისათვის, სადაც ზაფხული ძალზე მოკლეა.

რ ე დ ა ქ ც ი ა შ ი შ ე მ ო ს უ ლ ი მ ა ს ა ლ ე ბ ი
ა ვ ტ ო რ ე ბ ს ა რ უ ბ რ უ ნ დ ე ბ ა თ ფასი 2 მან.

„НИОНЕРИ“ детский журнал Центрального Комитета ЛКСМ Грузии. № 9 1957
Тбилиси, Плеханова, 91. მისამართი: თბილისი, პლენანოვის პრ. 91. ტელ. 3—81—85
უფ. 01293, ტირ. 15.000, ხელმოწ. დასაბ. 18/IX-57 წ. სტამბის შეფ. № 966, გამომც. შეფ. № 384
საქ. კბ. ც. კ-ის გამომცემლობის პ/კომბინატი „კომუნისტი“.

აქ იწყება მართლაც საოცრება: როგორც უხვს ეტლში, ფლიპს ისე აბამენ ნავში, შიგ რამდენიმე კაცი ჯდება და პერი... ნავი წყლის ზედაპირზე მიჰქრის.

ბასართობი

ოცდახუთი კალაქი

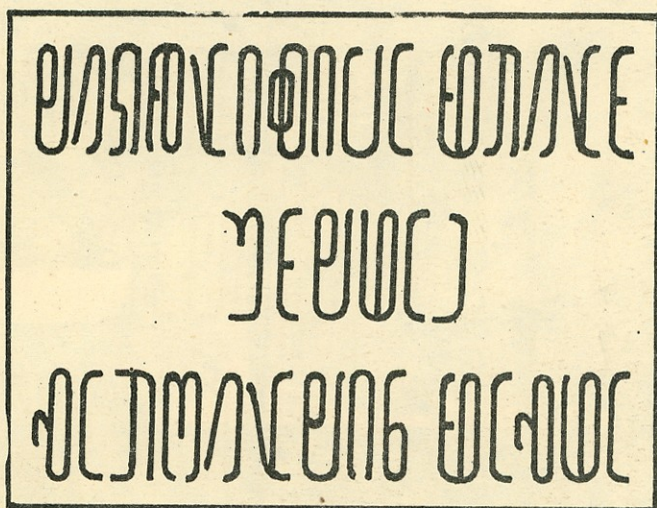
გეომეტრიული თავსატეხები

ამოიკითხეთ კითხვის ნიშანში ოცდახუთი კალაქის სახელწოდება ისე, რომ ასოები არ გადაადგილოთ.

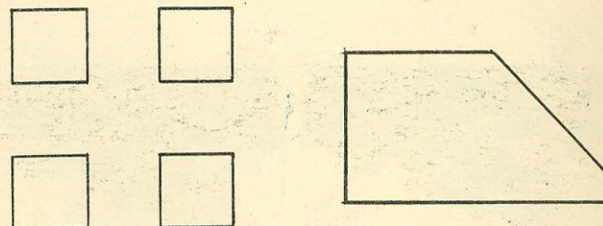
მ. ოთაროვი

ამოიკითხეთ წინადადება

თუ ამ ერთი შეხედვით ძნელად წასაკითხ ქართულ ხელნაწერს დააკვირდებით, ზემოდან ქვემოთ წინადადებას ამოიკითხავთ.

მ. გასპარიანი

დალაგეთ მოცემული ოთხი კვადრატი ისე, მიიღოთ ხუთი კვადრატი.

დაჰყავით მოცემული ტრაპეცია ოთხ თანაბარ პეციად.

ვ. ნიკოლაიშვილი

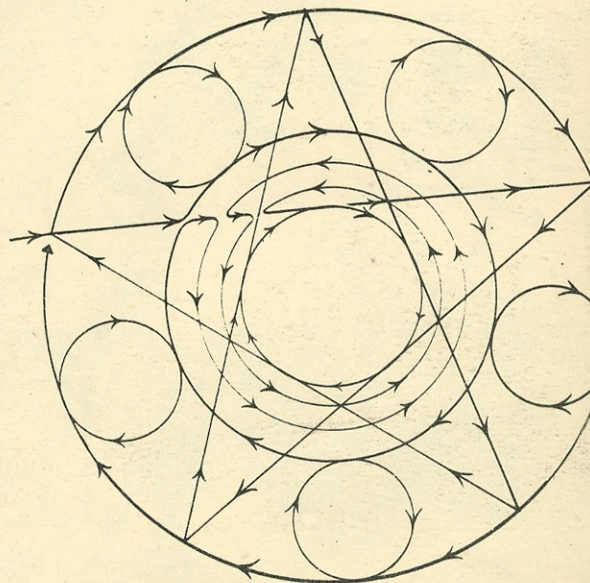
პასუხი „პიონერის“ № 8-ში მოთავსებად ბასართობზე

პასუხი კროსვორდზე

ვერტიკალურად: 1. ამერიკა; 2. არმია; 3. ბა; 4. სეინტი; 6. ოფიცერი; 7. რიშელიე; 8. თბსი; 13. ოდერი; 14. აგური; 16. ნავოი; 18. ფოლი; 19. კოლუმბი; 20. ვარშავა; 21. დონბასი; 22. გლეხი; 24. აბრაზია; 26. არალი; 28. ნეჩაი.

ჰორიზონტალურად: 5. მაროკო; 8. თამბაკი; 9. სიცილია; 10. „დილა“; 11. არია; 12. აბო; 14. „აბო“; 15. ლინჩი; 17. სოფია; 19. კუკი; 23. ელბა; 25. იტალია; 27. მარსელი; 28. ნერუ; 29. ბელგია; 30. ისლამი.

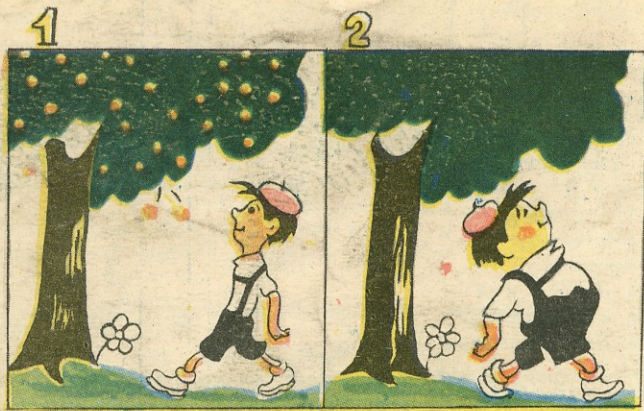
პასუხი „თავსატეხზე“:

უბოროი

უსიტყვო ხუმრობა საზღვარგარეთულ ჟურნალიდან.

უსიტყვო ხუმრობა საზღვარგარეთულ ჟურნალიდან.

უსიტყვო ხუმრობები ჟურნალ "ტეხნიკა მოლოდინიდან".

